

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tulvariskien hallinnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tulvariskien hallinnasta sekä muutettaviksi vesilakia, ympäristönsuojelulakia ja vesienhoidon järjestämisestä annettua lakia. Esityksen yleisenä tavoitteena on vähentää tulvariskejä, ehkäistä ja lieventää tulvista aiheutuvia menetyksiä sekä edistää varautumista tulviin. Ehdotetulla lailla tulvariskien hallinnasta pantaisiin täytäntöön tulvariskien arviointia ja hallintaa koskeva direktiivi (2007/60/EY). Esitys on osa laajempaa kokonaisuutta, jonka tarkoituksena on parantaa varautumista sää- ja vesiolojen muutoksiin, erityisesti ääri-ilmiöiden yleistymiseen, ja edistää näin sopeutumista ilmastonmuutokseen. Muita säädöshankkeita, jotka palvelevat samaa tarkoitusta, ovat uusi patoturvallisuuslaki (494/2009), tulvasuojelun tukemisesta ja tulvavahinkojen korvaamisesta annettujen säädösten uudistaminen, taajamien rankkasadetulviin varautumiseksi tarpeellisten säännösten uudistaminen sekä vesilain tarkistaminen.

Esityksen mukaan vesistöjen tulvimisesta, merenpinnan noususta aiheutuvista tulvista ja taajamien rankkasadetulvista aiheutuvat riskit arvioitaisiin ja tulvariskien hallinta suunniteltaisiin nykyistä järjestelmällisemmin sekä valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein. Vesitaloudellisten keinojen ohella kiinnitettäisiin huomiota erityisesti alueiden käytön suunnitteluun ja rakentamisen ohjaukseen sekä pelastustoimintaan. Vesistöjen tulvariskien hallinnassa otettaisiin huomioon olosuhteet ja toimenpiteet sekä paikallisesti että koko vesistöalueella.

Päävastuu vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien hallinnan suunnittelusta olisi

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla. Vesistö- ja meritulvariskien hallinnan suunnittelussa viranomaisten yhteistyö järjestettäisiin vesistöalueittain niin sanotuissa tulvaryhmässä, jotka hyväksyisivät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten valmistelemat ehdotukset vesistö- ja meritulvariskien hallintasuunnitelmiksi. Näiden suunnitelmien lopullisesta hyväksymisestä päättäisi maa- ja metsätalousministeriö. Rankkasateista taajamissa aiheutuvien hulevesitulvariskien arvioinnista ja niiden hallinnan suunnittelusta vastaisi kunta.

Kansalaisille ja etutahoille turvattaisiin mahdollisuudet osallistua suunnitteluun. Maakunnan liitoilla olisi keskeinen asema vesistöalueittaisen yhteistyön järjestämisessä. Tarkoituksena on, että suunnitteluprosessin ja eri tahojen osallistumisen tuloksena saavutettaisiin mahdollisimman laaja hyväksyntä sille, millä tavoin tulvariskien hallinta voitaisiin parhaiten järjestää suunnitelmassa tarkoitulla alueella.

Tulvariskien hallintasuunnitelmilla ei ratkaistaisi sitovasti, mitä toimenpiteitä riskien ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi olisi toteutettava. Valtion ja kuntien viranomaisten sekä aluekehitysviranomaisen olisi kuitenkin otettava suunnitelmat toiminnassaan huomioon. Lisäksi vesilaissa, ympäristönsuojelulaissa ja vesienhoidon järjestämisestä annetussa laissa säädettäisiin tulvariskien hallintasuunnitelmien huomioon ottamisesta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Tulvat ja niistä aiheutuvat vahingot.....	4
Yleistä.....	4
Suomessa sattuneet tulvat.....	5
Yhdyskuntien ja infrastruktuurin alttius tulville.....	5
Ilmastonmuutoksen vaikutukset vesitalouteen ja tulviin.....	6
2.2 Tulvariskien hallinta Suomessa.....	7
Alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen ohjaus.....	7
Tulvavesien pidättäminen valuma-alueella ja hulevesitulvien hallinta.....	7
Vesistön säännöstely.....	7
Tulvasuojelurakenteet.....	7
Toiminta tulvatilanteessa ja pelastustoiminta.....	8
Tulvatilanteesta tiedottaminen ja varoittaminen.....	8
Tulvavahinkojen korvaaminen.....	8
2.3 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	9
Vesilaki.....	9
Maankäyttö- ja rakennuslaki.....	9
Patoturvallisuuslaki.....	10
Pelastuslaki.....	11
Laki vesienhoidon järjestämisestä.....	12
Valtioneuvoston asetus vesistötoimenpiteiden tukemisesta.....	12
Laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta.....	12
Vesitalousasioiden hallintoa koskeva lainsäädäntö.....	13
2.4 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	13
EU:n tulvayhteistyö ja tulvadirektiivi.....	13
Ruotsi.....	14
Itävalta.....	14
Saksa.....	15
Yhdistynyt kuningaskunta: Englanti ja Skotlanti.....	15
2.5 Nykytilan arviointi.....	16
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	17
3.1 Tavoitteet ja toteuttamismahdollisuudet.....	17
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	18
Tulvariskien hallinnan suunnittelu.....	18
Menettelyt.....	20
Valtion viranomaisten tehtävät tulvariskien hallinnassa.....	21
Ahvenanmaan asema.....	21
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	21
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	21
Vaikutukset valtiontalouteen.....	21
Kunnallistaloudelliset vaikutukset.....	22
Vaikutukset kotitalouksille ja yrityksille.....	22

4.2	Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	23
4.3	Ympäristövaikutukset	23
4.4	Yhteiskunnalliset vaikutukset	23
5	ASIAN VALMISTELU.....	23
5.1	Valmisteluvaiheet ja -aineisto	23
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	24
6	RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	24
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	25
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	25
1.1	Laki tulvariskien hallinnasta	25
1.2	Vesilaki	40
	2 luku. Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön	40
	16 luku. Hakemusasioiden käsittely aluehallintovirastossa	40
1.3	Ympäristönsuojelulaki	40
1.4	Laki vesienhoidon järjestämisestä.....	40
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	41
3	VOIMAANTULO.....	41
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	41
	LAKIEHDOTUKSET	43
	Laki tulvariskien hallinnasta.....	43
	Laki vesilain 2 luvun 11 a §:n ja 16 luvun 23 a §:n muuttamisesta.....	50
	Laki ympäristönsuojelulain 50 ja 52 §:n muuttamisesta	51
	Laki vesienhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta	52
	LIITTEET	54
	RINNAKKAISTEKSTIT	54
	Laki vesilain 2 luvun 11 a §:n ja 16 luvun 23 a §:n muuttamisesta.....	54
	Laki ympäristönsuojelulain 50 ja 52 §:n muuttamisesta	56
	Laki vesienhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta	57
	ASETUSLUONNOS	59
	Valtioneuvoston asetus tulvariskien hallinnasta.....	59
	LIITE	63

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Hallituksen esityksen tarkoituksena on säätää tulvariskien hallinnan järjestämisestä ja sitä varten tarvittavasta suunnittelusta. Esityksen tavoitteena on vähentää tulvista koituvia riskejä, ehkäistä ja lieventää tulvista aiheutuvia menetyksiä ja edistää varautumista tulviin. Esityksellä pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tulvariskien arvioinnista ja hallinnasta (2007/60/EY). Lisäksi säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten muista tehtävistä tulvariskien hallinnassa.

Ehdotettu laki tulvariskien hallinnasta koski vesistötulvista, meritulvista sekä taajamien rankkasadetulvista eli hulevesitulvista aiheutuvien tulvariskien hallintaa. Tulvariskien hallinnan suunnitteluun kuuluisivat tulvariskien alustava arviointi, merkittävien tulvariskialueiden nimeäminen, tulvavaara- ja tulvariskikarttojen laatiminen, tulvariskien hallinnan tavoitteiden ja niiden saavuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden selvittäminen sekä hallintasuunnitelmien valmistelu, hyväksyminen ja julkaiseminen yleisön saataville. Tulvariskien hallinnan kannalta keskeiset valtion viranomaiset sekä alue- ja paikallisviranomaiset saatettaisiin tiiviiseen yhteistyöhön suunnittelun kaikissa vaiheissa. Lisäksi suunnitteluun kuuluisi vuorovaikutuksen ja osallistumisen järjestäminen eri asianosais- ja etutahojen kanssa.

Ehdotuksen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaisi toimialueellaan siitä, että vesistötulvista ja meritulvista aiheutuvien tulvariskien hallinnan suunnittelu tehtäisiin laissa säädetyllä tavalla. Vesistö- ja meritulvariskien hallintasuunnitelmat tulisi sovittaa yhteen maakuntaohjelmien ja muun samaa aluetta koskevan maakunnallisen suunnittelun kanssa. Yhteensovittamisesta huolehtisivat maakuntien liitot. Kunta huolehtisi hulevesitulvista aiheutuvien tulvariskien hallinnan suunnittelusta.

Tulvariskien hallinnan suunnittelussa ja vesienhoidon suunnittelussa käytettäisiin yhdenmukaisia tietoja ja osallistumismenettely-

jä. Tulvariskien hallintasuunnitelmissa otettaisiin huomioon vesienhoitosuunnitelmiin sisältyvät ympäristötavoitteet. Lisäksi pyritäisiin ympäristönsuojelun hyvään tasoon.

Vesistö- ja meritulvariskien hallinnan suunnittelussa tulisi noudattaa valtakunnallisesti yhdenmukaisia perusteita. Tämän vuoksi suunnittelun keskeisistä osatekijöistä eli merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä ja tulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksymisestä päättäisi maa- ja metsätalousministeriö. Tämä olisi myös sopusoinnussa vesienhoitosuunnitelmien hyväksymismenettelyn kanssa.

Tulvariskien hallintasuunnitelmissa ei ratkaistaisi sitovasti, mitä toimenpiteitä riskien ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi olisi toteutettava. Valtion ja kuntien viranomaisten sekä aluekehitysviranomaisen olisi kuitenkin otettava soveltuvin osin toiminnassaan huomioon ehdotetun lain mukaisesti hyväksytyt tulvariskien hallintasuunnitelmat. Lisäksi vesilaissa, ympäristönsuojelulaissa ja vesienhoidon järjestämisestä annetussa laissa säädettäisiin tarkentavasti tulvariskien hallintasuunnitelmien huomioon ottamisesta.

2 Nykytila

2.1 Tulvat ja niistä aiheutuvat vahingot

Yleistä

Tulvat voidaan jakaa yleisesti vesistötulvaan, merenpinnan noususta aiheutuvaan tulvaan sekä rankkasateen aiheuttamaan tulvaan muualla kuin vesistöissä. Lisäksi voidaan erottaa rakenteiden rikkoontumisesta kuten putkien ja patojen vaurioitumisesta aiheutuvat tulvat. Useat eri tulvatyyppit, esimerkiksi lumensulamistulvat, vesisadetulvat, hyydetulvat ja jääpadoista aiheutuvat tulvat, voivat esiintyä samanaikaisesti ja toisiinsa vaikuttavan. Pahimmat tulvat syntyvät yleensä silloin, kun usea tekijä vaikuttaa yhtä aikaa vedenkorkeutta nostavasti.

Vesistötulvat kehittyvät yleensä pitkään jatkuneiden sateiden tai lumen sulamisen

seurauksena, mutta myös jää- ja hyydepadot voivat aiheuttaa joessa paikallisesti voimakkaan vedenpinnan nousun. Hydrologisten tekijöiden ja sääolosuhteiden lisäksi tulviin vaikuttavat muun muassa valuma-alueen koko, järvisyys, pinnanmuodot sekä maaperän ja maanpeitteen laatu. Myös patonnettomuudet voivat aiheuttaa vesistötulvia. Pato voi sortua poikkeuksellisissa tulvatilanteissa, mutta myös normaalissa vesitilanteissa esimerkiksi padossa olevan vian vuoksi.

Merenpinnan nousu voi aiheuttaa tulvia alavilla ranta-alueilla. Tärkeimmät merenpinnan nousuun vaikuttavat tekijät ovat Itämerellä ilmanpaine, tuuli, virtaus Tanskan salmien läpi sekä talvella merijään kattavuus, jonka takia tuuli ei pääse kasaamaan vettä tsaaisesti rannikkoa vasten.

Hulevesitulvalla tarkoitetaan maan pinnalle tai muille vastaaville pinnoille kerääntyvän sadeveden ja lumen sulamisveden aiheuttamaa tulvaa lähinnä rakennetuilla alueilla. Hulevesitulvaa kutsutaan myös taajama- tai rankkasadetulvaksi. Hulevesitulvat ovat nopeasti alkavia, lyhytkestoisia ja melko paikallisia.

Suomessa sattuneet tulvat

Todella poikkeuksellista ja vaikutuksiltaan laajalle ulottuvaa tulvaa ei ole sattunut Suomessa vuoden 1899 niin sanotun valapaton tulvan jälkeen. Tuolloin muun muassa Vuoksen, Kymijoen ja Kokemäenjoen vesistöissä esiintyneen tulvan toistumisajaksi on arvioitu vähintään 250 vuotta. Paikallisesti muun muassa jääpadot ovat tosin saattaneet nostaa veden pinnan huomattavastikin korkeammalle kuin kerran 250 vuodessa toistuva tulva. Viime vuosisadalla pahoja vesistötulvia oli vuosina 1924, 1955, 1962, 1974–1975, 1980–1982, 1984, 1987, 1988 ja 1990. Tämän vuosituhannen alun pahimmat tulvavuodet ovat olleet 2000, 2004 ja 2005. Vuonna 1984 pelkästään Kyrönjoen alueella noin 10 000 hehtaaria joutui veden valtaan. Kesällä 2004 muutaman päivän kestäneet runsaat sateet aiheuttivat heinä-elokuun vaihteessa tulvia Keski-Suomen pohjoisosassa, Pohjois-Savossa ja Etelä-Suomessa. Elokuun alussa 2004 Pohjanmaalla satoi yhden päivän aika-

na paikoin jopa 150 millimetriä eli noin kolmen kuukauden sademäärää vastaava määrä.

Vahinkoja aiheuttavat meritulvat ovat olleet Suomessa harvinaisia. Korkeimmat havaitut meriveden korkeudet ovat tammikuulta 2005, jolloin esimerkiksi Helsingissä havaittu vedenkorkeus oli runsaat 1,5 metriä keski vedenkorkeutta ylempänä. Vesi nousi Helsingin keskustassa ja esikaupungeissa kaduille ja satama-alueille aiheuttaen vahinkoja rakennuksille ja muulle omaisuudelle.

Tällä vuosikymmenellä hulevesitulvia on sattunut useita. Vaasassa koettiin poikkeuksellisen kova ukkosmyrsky 31.7.2003. Tuolloin kaupungin keskustassa satoi lyhyessä ajassa useita kymmeniä millimetrejä vettä, josta yli 20 mm yhden tunnin aikana. Vesi tulvi kaduille, rakennusten seinäiä vasten ja kellaritiloihin. Porissa satoi 12.8.2007 ilta-päivällä kolmen tunnin aikana paikoin yli 100 mm, mahdollisesti jopa 150 mm. Rankkasateen synnyttämä hulevesitulva katkaisi katuja, ja vesi ja jätevesi tulvivat satoiin kiinteistöihin.

Tulvat aiheuttavat Suomessa vuosittain vahinkoja jossakin osassa maata, mutta vuosien välinen vaihtelu on hyvin suuri. Esimerkiksi koko 1990-luvulla tulvavahinkojen määrä oli vähäinen, yhteensä noin kolme miljoonaa euroa, mutta pelkästään vuonna 2004 noin kahdeksan miljoonaa euroa. Pääosa tulvavahingoista on aiheutunut lumen sulamisen, rankkasateiden tai jääpatojen aiheuttamista vesistötulvista. Vuonna 2005 vahinkojen määrä oli noin 17 miljoonaa euroa, josta 12 miljoonaa euroa aiheutui meriveden erittäin poikkeuksellisesta noususta. Elokuun 2007 hulevesitulva Porissa aiheutti lähes 20 miljoonan euron vahingot, josta vakuutusyhtiöiden tietoon tulleiden vahinkojen määrä oli noin 10 miljoonaa euroa.

Yhdyskuntien ja infrastruktuurin alttius tulville

Paikkatietoaineistojen perusteella on arvioitu, miten suureen väestö- ja omaisuusmäärään vesistöjen ja merenpinnan poikkeuksellisesta korkeudesta aiheutuva tulvariski kohdistuu. Alueilla, joilla vesistö- tai meritulva esiintyy keskimäärin kerran 250 vuodessa, asuu nykyisin yli 50 000 ihmistä. Asuinra-

kennusten lisäksi tulva-alueilla sijaitsee merkittävä määrä vapaa-ajan rakennuksia. Poikkeuksellisen voimakkaasta tai pitkäaikaisesta sateesta aiheutuvien hulevesitulvien kohteena voivat olla vesistön tai meren läheisyydestä riippumatta lähes kaikki taajama-alueiden kiinteistöt sekä yhdyskuntien tärkeät toiminnot.

Tulvat voivat vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja vahingoittamalla esimerkiksi vesihuollon, liikenteen ja energiahuollon toimivuutta. Tulvaveden pääsy vedenottamoon aiheuttaa raakaveden laadun pilaantumisen, ja yhdyskunnan tai teollisuuden viemäriverkostoon kuuluvassa jätevedenpumpussa tai puhdistamossa tulva voi aiheuttaa ylikuormittumisen tai pysäyttää toiminnan kokonaan.

Toimivat liikenneyhteydet ovat yhteiskunnan kannalta tärkeitä paitsi normaalioloissa myös tulvien aikana, jolloin pitäisi voida huolehtia varautumis- ja torjuntatoimenpiteistä, hälytysajoista, pelastustöistä sekä mahdollisista evakuoinneista. Taajamissa liikennöinti voi vaikeutua tai estyä viemäreiden, ojien ja alikulkujen täyttyessä ja katujen ja teiden peittyessä vedellä. Tie- ja rautatiepenkereet, luiskat ja rummut saattavat vaurioitua eroosiosta vedenpaineen kasvaessa. Tulvasta voi aiheutua haittaa myös merenkululle ja vesiliikenteelle, jos satamien ja kanavien käyttö estyy.

Tulvista voi aiheutua vahinkoja myös voimalaitoksille ja energiaverkostoille, joskin tällaiset tulvavahingot ovat Suomessa harvinaisia. Vesivoimalaitoksia suunniteltaessa ja rakennettaessa tulvan vaara otetaan huomioon, koska osa laitosten rakenteista on vesistöissä. Lämpövoimalaitoksilla jäähdytysveden otto voi vaikeutua veden noustessa korkealle. Myös ydinvoimalan jäähdytysvesikierto vaarantuu meriveden noustessa, ja voimalaitos joudutaan ajamaan alas. Kantaverkko on rakennettu kestävästi rajujakin tulvia, mutta jakeluverkon sähköpylväät voivat olla alttiina tulville. Helsingissä kaukolämpöputket joutuvat alttiiksi tulvavahingoille, jos merivesi nousee yli 2 metriä. Matkapuhelinverkon tukiasemat sijaitsevat yleensä melko hyvin suojassa tulvilta, mutta ongelmia voi ilmetä, jos sähkön jakelu tukiasemalle katkeaa tulvan vaikutuksesta.

Ilmastomuutoksen vaikutukset vesitalouteen ja tulviin

Ilmastomuutos vaikuttaa lämpötilaan, sadantaan ja haihduntaan ja edelleen hydrologiseen kiertoon sekä vesivaroihin. Huomatavien vaikutus Suomen hydrologisiin oloihin on valunnan, virtaamien ja vedenkorkeuksien vuodenaikaisen vaihtelun muutos. Talven valunta kasvaa lumen sulamisen ja vesisateen lisääntymisen takia. Vastaavasti kevättulvat pienenevät etenkin Etelä- ja Keski-Suomessa, kun talvet lämpenevät eikä lunta kerry enää entiseen tapaan. Pohjois-Suomessa kevättulvien odotetaan kuitenkin vielä muutaman vuosikymmenen aikana säilyvän tai jopa kasvavan lisääntyneen lumisadannan takia. Talvien lämpenemisen vaikutus jääoloihin lisää talvitulvien riskiä. Kun lämpötila ei talvella laske riittävästi, jotta joken muodostuisi jääpeite, veden alijäähtymisen mahdollisuus kasvaa. Jokien talvivirtaamien kasvu ja vajavainen jääkannen muodostuminen lisää hyydetulvien riskiä.

Merenpinnan nousuksi on arvioitu kansainvälisen ilmastopaneelin (IPCC) viimeisimmän skenaarion mukaan 18 – 59 cm vuoteen 2100 mennessä (Neljäs arviointiraportti, 2007). Jos jäätiköiden sulamisen kiihtyminen otetaan huomioon, nousun ennustetaan olevan suurempi. Tieteellisissä julkaisuissa esitetyt skenaariot vaihtelevat noin 10 cm:stä jopa 200 cm:n nousuun. Asiantuntija-arvioon perustuva painotettu keskiarvo on noin 50 – 60 cm:n nousu. Myös mahdollinen myrskyjen lisääntyminen saattaa lisätä merivesitulvia. Suomen rannikolla on otettava huomioon myös jääkauden jälkeinen maankohoaminen, joka on 30 – 90 cm sadassa vuodessa. Voimakkainta maankohoaminen on Merenkurkun tienoilla, heikointa Suomenlahden itäosassa. Grönlannin jäätikön sulamisen arvioidaan nostavan merenpintaa Suomen rannikolla vähemmän kuin merissä keskimäärin.

Ilmastomuutoksen on ennakoitu lisäävän ja voimistavan erityisesti rankkasateita, joten myös rankkasateista aiheutuvien hulevesitulvien ennakoitaan lisääntyvän taajamissa. Touko-syyskuun rankkasateiden arvioidaan kasvavan ajan mukana keskimäärin melko lineaarisesti. Nykyilmaston keskimäärin kol-

men vuoden välein toistuva tapahtuma toistuu tulevaisuudessa noin kahden vuoden välein. Hulevesimalleilla tehtyjen tarkastelujen mukaan ilmastonmuutoksen aiheuttama sadannan kasvu aiheutti koealueilla lähes yhtä suuren lisäyksen virtaamiin.

2.2 Tulvariskien hallinta Suomessa

Alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen ohjaus

Tulvavahinkojen määrää pystytään tehokkaasti vähentämään tulvan vaaran huomioon ottavalla alueiden käytön suunnittelulla ja rakentamisen ohjauksella. Valtioneuvosto päätti 13.11.2008 valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta. Vuoden 2009 maaliskuun alusta voimaan tulleen tarkistuksen pääteemana oli ilmastonmuutoksen haasteisiin vastaaminen. Alueiden käytössä on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulvavaara-alueet ja pyrittävä ehkäisemään tulviin liittyvät riskit. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulvavaara-alueille, ellei tarve- ja vaikutus selvityksiin perustuen voida osoittaa, että tulvariskit pystytään hallitsemaan ja että rakentaminen on kestävä kehityksen mukaista. Lisäksi yleis- ja asemakaavoituksessa on varauduttava lisääntyviin myrskyihin, rankkasateisiin ja taajamatulviin.

Käytännössä uusi rakentaminen tulee pystyä suojaamaan tulvavaaralta esimerkiksi riittävillä suojarakenteilla. Erityisen tärkeille toiminnoille samoin kuin riskitoiminnoille tulee hakea uusia sijoituspaikkoja tulvariski-alueiden ulkopuolelta. Kaavaohjauksessa on tärkeää, että tieto alueittain valmistuvista tulvaselvityksistä siirtyy viivytyksettä kaavoittajille ja kaavoitusta ohjaaville tahoille.

Tulvavesien pidättäminen valuma-alueella ja hulevesitulvien hallinta

Tulvariskien hallinnassa vesistöjen tulvimista pyritään ehkäisemään ensisijaisesti parantamalla veden pidättymistä koko vesistöalueen mitassa. Valuma-alueen maankäyttö vaikuttaa siihen, kuinka nopeasti sade- ja sulamisvedet valuvat vesistöön. Veden pidät-

tämisalueet auttavat vesitaseen hallinnan ja veden laadun parantamisessa.

Hulevesiä johdetaan pääasiassa verkostossa, johon kuuluvat muun muassa purot, ojat ja hulevesi- tai sekaviemärit. Päälystettyjen alueiden lisääntyminen ja ilmastonmuutos kasvattavat tarvetta kehittää hulevesien hallintaa paitsi kuivatusta ja hulevesiviemärointiä parantamalla myös imeyttämällä vesiä maahan sekä pidättämällä ja ohjaamalla vesiä tulvareittejä myöten rakentamattomille alueille. Ongelmana ovat erityisesti jo rakennetut alueet, joiden suunnittelussa ja lisärakentamisessa tulvan vaaraa ei ole riittävästi otettu huomioon.

Vesistön säännöstely

Vesistön säännöstely on Suomessa keskeinen keino tulvavesien pidättämisessä. Merkittävimille vesistöille on tulvan varalta laadittu suunnitelmat. Niiden avulla on säännöstelyissä ja rakennetuissa vesistöissä mahdollista hallita tulvariskejä ja minimoida kokonaisvahingot jopa koko vesistön mitassa. Säännöstelyt on tosin aikanaan suunniteltu ja lupamääräykset laadittu siten, että juoksuksia ei poikkeuksellisissa vesitilanteissa aina ole mahdollista hoitaa koko vesistön hydrologista hallintaa ajatellen tarkoituksemukaisella tavalla. Vesiolojen muuttumista ilmastonmuutoksen vuoksi ei ole otettu huomioon säännöstelyhankkeiden lupamääräyksissä. Korkeatasoisen hydrologisen osaamisen ja hyvien teknisten valmiuksien ansiosta säännöstelyjen käyttöä tulvariskien hallinnassa on kuitenkin mahdollista vielä kehittää nykyisestä.

Tulvasuojelurakenteet

Tulvasuojelulla tarkoitetaan rakentamistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on estää tai vähentää tulvista aiheutuvia vahinkoja. Siihen sisältyvät muun muassa tulvapenkeet sekä vesistön vedenjohtokyvyn lisääminen perkaamalla ja tulvauomia rakentamalla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastuulla ja kunnossapidettävänä valtion puolesta on noin 250 vesistöä hanketta, joihin sisältyvien rakenteiden yhteenlaskettu tekninen nykyarvo oli vuoden 2007 lopussa noin 180

miljoonaa euroa. Tämä vesirakennusomaisuus palvelee paitsi tulvasuojelua myös muita käyttötarpeita. Valtion tulvasuojeluhankkeiden ja -rakenteiden kunnossapitoon ja uusinvestointeihin on käytetty viime vuosina noin 5 miljoonaa euroa vuodessa.

Eräät rannikkokunnat ovat kartoittaneet meritulvien laajuutta ja suojanneet asema-kaava-alueita penkereillä ja rakennusmaita korottamalla. Yksittäisen suojapenkereen rakentaminen voi olla myös kiinteistön omistajan vastuulla.

Toiminta tulvatilanteessa ja pelastustoiminta

Toiminta tulvatilanteessa ratkaisee viime kädessä tulvasta aiheutuvien vahinkojen määrän. Tähän toimintaan kuuluvat tulvan uhatessa tai tulvan aikana suoritettavat toimenpiteet, joiden tarkoituksena on estää tai vähentää tulvasta aiheutuvia vahinkoja. Mahdollisia toimenpiteitä ovat tilanteen vaatima vesistön säännöstely ja muu juokсутen säätely mukaan luettuina vesilain 12 luvun 19 §:n mukaiset vaarantorjuntatoimet sekä muut vesistössä suoritettavat toimenpiteet kuten hyytöpatojen muodostumisen estäminen, jääpuomien asentaminen ja jääpatojen hajottaminen kaivinkoneella tai räjäyttämällä. Varsinaiseen pelastustoimintaan kuuluvat väestön evakuointi tai kohteiden suojaaminen hiekkasäkein ja muin tilapäisin rakentein sekä tulvaveden pumppaus. Pato-onnettomuuden uhatessa tai sen tapahduttua pelastusviranomaiset huolehtivat patosortuman ja siitä aiheutuvan tulvan vaatimista toimenpiteistä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksellä 23.11.2006 hyväksytyssä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiasa (YETTS) nimetään ja määritellään yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, niiden tavoitteilat sekä ministeriöille kuuluvat strategiset tehtävät. Strategian uhkamalleihin sisältyvänä erityistilanteena ovat evakuointeja tai vakavia tuhoja aiheuttavat myrskyt, tulvat tai pato-onnettomuudet. Vastuuministeriönä varautumisessa on sisäasiainministeriö, jota tukevat maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä ympäristöministeriö. Ministeriöt vastaavat varautumisesta erityistilantei-

siin ja määrittävät tähän liittyvät vastuut hallinnonalansa virastoille.

Tulvatilanteesta tiedottaminen ja varoittaminen

Suomen ympäristökeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ylläpitävät vesistöjen vedenkorkeuksista tilannetietoja, jotka sisältävät myös tulvavaroitukset. Rankkasateiden ja meriveden nousun ennustaminen ja niistä varoittaminen on Ilmatieteen laitoksen vastuulla. Vesistötulvat kyetään yleensä ennustamaan hyvissä ajoin melko luotettavasti. Reagoimisaika esimerkiksi hyyde- ja jääpatotulviin sekä meriveden nousuun voi kuitenkin jäädä lyhyeksi, parhaimmillaankin päiviksi – rankkasateiden kyseessä ollessa jopa vain muutamiksi tunneiksi.

Tulvan uhatessa ja tulvatilanteessa toimintaa johtavat viranomaiset tarvitsevat tilannekuvan, joka mahdollistaa oikea-aikaisen päätöksenteon. Tilannekuvalla tarkoitetaan päättäjien ja heitä avustavien henkilöiden käsitystä tapahtuneista asioista, niihin vaikuttaneista olosuhteista ja eri osapuolien tavoitteista sekä tapahtumien kulun mahdollisista vaihtoehtoista. Ilmatieteen laitos kehittää useiden hallinnonalojen yhteistyöhankkeena toteutettavaa luonnononnettomuuksien varoitusjärjestelmää, johon sisältyy ajantasaisen rankkasade- ja tulvatilannekuvan luominen.

Tulvavahinkojen korvaaminen

Suomessa tulvista aiheutuu pääasiassa taloudellisia vahinkoja. Tulvariskien pienentämisen ja tulvilta suojautumisen lisäksi on varauduttava sellaisten vahinkojen korvaamiseen, joita ei ole mahdollista tai taloudellisesti järkevää ennalta estää. Myös eduskunnan ympäristövaliokunta on todennut 11.3.2008 lausunnossaan (YmVL 2/2008 vp — E 68/2007 vp) valtioneuvoston selvityksestä Euroopan komission vihreästä kirjasta *Sopeutuminen ilmastonmuutokseen Euroopassa — vaihtoehdot EU:n toimille*, että varautuminen ilmastonmuutoksen seurauksiin edellyttää muun muassa toimivaa vahinkojen korvausjärjestelmää.

Nykyisin vesistön poikkeuksellisesta tulvimisesta muun muassa rakennuksille ja niis-

sä olevalle irtaimistolle aiheutuneita vahinkoja korvataan valtion varoista. Meri- ja hulevesitulvavahinkoja voidaan korvata osittain eräistä kiinteistöjen vahinkovakuutuksista. Parhaillaan on valmisteltavana tulvakorvausjärjestelmän uusiminen. Tavoitteena on, että vesistö-, meri- ja hulevesitulvista aiheutuvat rakennus- ja irtaimistovahingot voitaisiin korvata kattavasti, selkein perustein ja vahingonkäräjien kannalta kohtuullisessa ajassa.

2.3 Lainsäädäntö ja käytäntö

Vesilaki

Vesilain (264/1961) 1 luvun 15 §:n mukaan vesistöön rakentamiseen tai aikaisemmin myönnetystä luvasta poikkeamiseen vesioloihin vaikuttavalla tavalla on hankittava aluehallintoviraston lupa, jos rakentamisesta tai rakennelman käyttämisestä saattaa aiheutua muun muassa tulvan vaaraa. Rakentamiseksi katsotaan myös sellainen maalle rakentaminen, joka voi aiheuttaa vesistöissä vedenjuoksun tai vedenkorkeuden muutoksen. Vesilain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen yleinen valvonta kuuluu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

Vesilain mukaisessa luvassa voidaan antaa määräyksiä esimerkiksi tulvaan varautumisen vuoksi suoritettavista toimenpiteistä. Yleisenä edellytyksenä määräysten antamiselle on, että hankkeen tarkoitus voidaan saavuttaa ilman kustannusten kohtuutonta lisääntymistä hankkeen kokonaiskustannuksiin ja aiheutettavaan vahinkoon verrattuna. Muussa tapauksessa vahingon aiheuttaminen voidaan sallia luvassa määrättävää korvausta vastaan.

Vesilain 12 luvun 19 §:n mukaan aluehallintovirasto voi elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen hakemuksesta määrätä suoritettavaksi vaaran poistamiseksi tai vahinkojen vähentämiseksi välttämättömiä väliaikaisia toimenpiteitä (*vaarantorjuntatoimet*) esimerkiksi silloin, kun poikkeuksellisista luonnonoloista aiheutuva tulva voi aiheuttaa yleistä vaaraa ihmisen hengelle tai terveydelle taikka suurta vahinkoa yksityiselle tai yleiselle edulle. Tulvasta aiheutuvien vahinkojen estämiseksi esimerkiksi säännöstelyluvan haltija voidaan määrätä vaarantorjuntatoime-

na suorittamaan säännöstely lupamääräyksistä poiketen. Tällaisia poikkeuslupia on haettu myös melko vähäisten vahinkojen välttämiseksi tilanteissa, joissa säännöstelylupa ei anna mahdollisuutta tarkoituksenmukaiseen säännöstelyyn tulvan uhatessa. Jossain määrin poikkeusluvan mahdollisuutta käytetään siten antamaan joustoa silloin, kun itse säännöstelylupaa tulisi tarkistaa vastaamaan muuttuneita vesioloja. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen suorittamista vaarantorjuntatoimista aiheutuneista omaisuutta välittömästi kohdanneista vahingoista on suoritettava korvaus valtion varoista lukuun ottamatta vesivoiman menetyksestä aiheutuvia edunmenetyksiä.

Myös vesilain mukaisen luvan haltija voi hakea aluehallintovirastolta lupaa tilapäisiin toimenpiteisiin, joihin tulvan, sortuman tai supon vuoksi tai muusta poikkeuksellisesta syystä on kiireellisesti ryhdyttävä. Luvan hakija vastaa toimenpiteistä aiheutuvista vahingoista, jotka on hakemuksesta korvattava.

Vesilain 12 luvun 17 §:n mukaan laitoksen tai rakennelman omistajalla, uiton toimittajalla sekä asianomaisella valtion viranomaisella on oikeus räjäyttää jäätä tarpeellista varovaisuutta noudattaen, asettaa tilapäisiä puomeja tai suorittaa muita välttämättömiä toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen jäätymisestä tai jäästä johtuvan vahingon tai haitan estämiseksi. Jääesteen poistaminen räjäyttämällä on tehtävä muun muassa niin, ettei kalakan-
taa sanottavasti vahingoiteta.

Vesilain kokonaisuudistusta koskeva hallituksen esitys (277/2009 vp) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Esitys ei sisällä olennaisia muutoksia edellä kuvattuihin voimassa olevan vesilain säännöksiin.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaan rakennuspaikan soveltuvuutta harkittaessa on muun muassa otettava huomioon, ettei rakennuspaikalla ole tulvan, sortuman tai vyörymän vaaraa. Asemakaava-alueella vastaavat seikat on otettava huomioon kaavaa laadittaessa. Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava siitä, että rakennus suunnitellaan ja rakennetaan säännösten ja määräysten sekä myönnetyn luvan mukaises-

ti. Kunnan on huolehdittava alueiden käytön suunnittelusta sekä rakentamisen ohjauksesta ja valvonnasta alueellaan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edistää, ohjaa ja valvoo tätä toimintaa, ja ympäristöministeriölle kuuluu toiminnan yleinen kehittäminen ja ohjaus.

Maankäyttö- ja rakennuslain perusteella voidaan valtioneuvoston päätöksellä antaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita muun muassa asioista, joilla on valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyyteen, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen. Voimassa olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sisältävät myös tulvariskien hallintaan liittyviä tavoitteita. Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on edistettävä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Maakuntakaavaa laadittaessa on lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyyteen ja vesivarojen kestäväan käyttöön. Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys sekä mahdollisuudet turvalliseen ja terveelliseen elinympäristöön. Asemakaava on laadittava muun muassa siten, että luodaan edellytykset terveelliselle ja turvalliselle elinympäristölle. Kaavojen tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutusten selvittämisestä säädetään yksityiskohtaisesti maankäyttö- ja rakennusasetuksessa (895/1999). Tulvariskien hallintaan liittyviä asioita voidaan käsitellä myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kunnan välisessä neuvottelussa sekä vuosittaisessa kehittämisseskustelussa.

Ympäristöministeriössä on valmisteilla esitys ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen edellyttämistä muutoksista maankäyttö- ja rakennuslakiin ja -asetukseen. Valmistelussa selvitetään ilmastonmuutokseen sopeutumisen huomioon ottamista kaavojen sisältövaatimuksia koskevilla säännöksissä.

Patoturvallisuuslaki

Patoturvallisuudesta säädetään patoturvallisuuslaissa (494/2009), joka tuli voimaan

1.10.2009. Patoturvallisuuslakia täydentää patoturvallisuusasetus, jota viimeistellään parhaillaan. Patoturvallisuuslainsäädännön uudistuksessa sääntelyn suhteet muuhun lainsäädäntöön on saatettu ajan tasalle ja eri toimijoiden vastuita on selvennetty. Laissa on otettu huomioon Suomen patokannan ikääntyminen ja peruskorjaustarve sekä tarve reagoida ilmaston ja vesiolojen muutoksiin. Lain soveltamisala kattaa myös kaivostointaan liittyvät padot, jotka eivät aikaisemmin kuuluneet patoturvallisuuslain piiriin.

Padon omistajat vastaavat patojen kunnosta ja turvallisuudesta. Laki sisältää myös yleisen kunnossapitovelvoitteen. Padot on Suomessa mitoitettu siten, että niiden rakenteet kestävät ja juoksumäärä riittää myös tulvatilanteissa. Myös tulvapenkereet kuuluvat patoturvallisuuslain soveltamisalaan ja siten patoturvallisuusviranomaisen valvonnan piiriin. Tulvapenkereiden hydrologinen mitoitus perustuu tulvasuojelun tarpeeseen. Padot luokitellaan vahingonvaaran mukaan kolmeen luokkaan. Padon omistaja voidaan esimerkiksi olosuhteiden muutoksen vuoksi velvoittaa laatimaan padosta vahingonvaaraselvitys, jonka perusteella padon luokka voi myös muuttua. Padon omistajat ovat velvollisia suorittamaan padolla patoturvallisuusviranomaisen hyväksymän tarkkailuohjelman mukaisesti säännöllistä tarkkailua, jota tehostetaan muun muassa tulva-aikoina. Valtaosa suurista padoista on jatkuvassa kaukovalvonnassa. Omistajan tulee pitää padolla vuosittain tarkastus, jossa asiantuntija tarkastaa padon rakenteellisen kunnan. Patoturvallisuusviranomaisen osallistuu vähintään kerran viidessä vuodessa tarkastukseen, jossa padon kunto selvitetään.

Patoturvallisuutta valvovina patoturvallisuusviranomaisina toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Patoturvallisuuslain mukaista valvontaa varten on tietojärjestelmä, johon padon omistaja toimittaa lain edellyttämät yhteystiedot sekä asetuksella säädettävät tekniset tiedot padosta. Patoturvallisuusviranomaisen ja padon omistajan tulee säilyttää ajantasaiset tulosteet tietojärjestelmästä sekä muut padon turvallisuuden kannalta tärkeät asiakirjat siten, että ne ovat häiriötilanteissa nopeasti saatavilla.

Patoturvallisuuslaissa säädetään pato-onnettomuuksiin varautumisesta ja toiminnasta onnettomuustilanteessa. Korkeimman vahingonvaaraluokan padon omistajan tulee laatia ja pitää ajan tasalla vahingonvaaraselvitys sekä padon turvallisuussuunnitelma, jossa kuvataan omistajan toimenpiteet onnettomuus- ja häiriötilanteissa. Pelastusviranomainen laatii pelastuslain mukaisen pelastustoimen suunnitelman padoille, joille katsoo sen tarpeelliseksi. Turvallisuussuunnitelmassa tai padolle laadittavassa pelastustoimen suunnitelmassa on tärkeää ottaa huomioon tulviin varautumista koskevat suunnitelmat. Patomurtuman ja siitä aiheutuvan tulvan uhatessa padon omistajan on ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin pato-onnettomuuden ehkäisemiseksi ja onnettomuudesta aiheutuvien vahinkojen rajoittamiseksi. Pelastusviranomainen vastaa pelastustoiminnasta vaaratilanteen uhatessa.

Myös tulvapenkereiden omistajilla on lain mukaiset velvollisuudet penkereiden tarkkailuun ja tarkastuksiin sekä patoturvallisuusasiakirjojen laatimiseen.

Pelastuslaki

Pelastuslakia (468/2003) ja sen nojalla annettua asetusta (787/2003) sovelletaan tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyyn sekä pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun. Pelastustoiminnalla tarkoitetaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi ja pelastamiseksi, vahinkojen rajoittamiseksi ja seurausten lieventämiseksi onnettomuuksien sattuessa tai uhatessa kiireellisesti suoritettavia toimenpiteitä. Onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen käsittää muun muassa niihin liittyvän viranomaisten yhteistyön, rakennusten turvallisen käytön, viranomaisvalvonnan sekä valistuksen ja neuvonnan.

Pelastustoimintaan kuuluu hätäilmoitusten vastaanotto, pelastusyksiköiden ja muun avun hälyttäminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja muiden vahinkojen torjuminen ja rajoittaminen, jälkiraivaus ja

vartiointi sekä näihin liittyvät johtamis-, tiedostus-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

Pelastusviranomaiset sekä muut viranomaiset ja yhteisöt, joilla on pelastustoimeen kuuluvia tehtäviä tai virka-aputehtäviä, ovat velvollisia laatimaan yhteistoiminnassa tarvittavat pelastustoimen suunnitelmat. Yhteistoiminnan järjestämistä koskevissa suunnitelmissa tulee esittää, miten eri viranomaiset, laitokset ja yhteisöt pelastustoimeen osallistuvat.

Aluehallintovirastojen tehtävänä on laatia toimialueensa pelastustoimen suunnitelmat, jotka perustuvat alueella oleviin onnettomuusuhkiin, ohjata alueellista ja paikallista suunnittelua, edistää pelastustoimen ja muiden viranomaisten ja tahojen yhteistoimintaa sekä järjestää suuronnettomuuksien torjuntavalmiuden ylläpitämiseksi harjoituksia.

Rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja, virasto, laitos ja muu yhteisö on velvollinen varautumaan kohteessa olevien henkilöiden ja omaisuuden sekä ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa sekä sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät. Näitä toimenpiteitä koskevassa pelastussuunnitelmassa on muun muassa selvitettävä vaaratilanteet ja niiden vaikutukset, toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi sekä suunnitelmat toiminnasta erilaisissa onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteissa.

Pelastustoiminnan johtajalla ja erityisestä syystä myös aluehallintovirastolla ja sisäasiainministeriöllä on oikeus muun muassa evakuoida ihmisiä ja omaisuutta, ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, joista voi aiheutua vahinkoa kiinteälle tai irtaimelle omaisuudelle ja määrätä antamaan käytettäväksi rakennuksia tai pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, välineitä ja tarvikkeita. Alueen pelastustoimen on korvattava käyttöön otetulle omaisuudelle mahdollisesti aiheutunut vahinko. Pelastustoiminnan johtajalla on oikeus määrätä onnettomuuspaikalla tai sen läheisyydessä oleva työkykyinen henkilö avustamaan pelastustoiminnassa, jos tällä ei ole pätevää syytä esteenä ja jos avustaminen on välttämätöntä ihmisen pelastamiseksi tai onnettomuuden torjumiseksi. Pelastusviranomaisella on vastaavassa tilanteessa oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muuten ole mahdollista,

määrätä onnettomuuskunnassa oleskelevia työkykyisiä henkilöitä viipymättä saapumaan onnettomuuspaikalle ja avustamaan pelastustoiminnassa.

Laki vesienhoidon järjestämisestä

EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi (2000/60/EY) on pantu kansallisesti täytäntöön pääasiassa vesienhoidon järjestämisestä annetulla lailla (1299/2004) ja asetuksella (1040/2006). Laki vesienhoidon järjestämisestä sisältää säännökset vesien tilan luokittelusta, vesienhoidon suunnittelumenettelystä ja siihen liittyvistä viranomaisjärjestelyistä sekä vesienhoidon suunnittelussa asetettavista ympäristötavoitteista. Asetuksessa vesienhoidon järjestämisestä säädetään vesienhoitosuunnitelmaan sisällytettävistä selvityksistä, vesien tilan arvioimisesta ja seurannasta sekä vesienhoitosuunnitelman laatimisesta. Asetus vesienhoitoalueista (1303/2004) määrittelee vesienhoitoalueet ja niiden tehtävät.

Vesienhoidon järjestämisen yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä niin, ettei pintavesien ja pohjavesien tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä. Voimakkaasti muutetuille vesille tavoitteena on hyvä saavutettavissa oleva tila. Vesimuodostuma voidaan nimetä voimakkaasti muutetuksi, jos esimerkiksi tulvasuojelua varten on tehty tai tehdään toimenpiteitä, jotka heikentävät vesimuodostuman tilaa. Tavoitteena on, että vesien hyvä ekologinen ja kemiallinen tila saavutetaan vuoteen 2015 mennessä. Perustelluista syistä tavoitteen saavuttamisen määräaika voidaan jatkaa.

Suomi on jaettu kahdeksaan vesienhoitoalueeseen. Jokaiselle vesienhoitoalueelle laaditaan vesienhoitosuunnitelma, joka tarkistetaan kuuden vuoden välein. Valtioneuvosto on hyväksynyt ensimmäiset vesienhoitosuunnitelmat 10.12.2009. Suunnitelmat ja niihin liittyvät toimenpideohjelmat pannaan täytäntöön muun ympäristölainsäädännön keinoin.

Vaikka vesienhoitosuunnitelma laaditaan ensisijaisesti hyvän ekologisen ja kemiallisen tilan saavuttamiseksi, sillä voidaan osaltaan edistää tulvien vaikutusten lieventämistä. Tulvariskin vähentäminen ei kuitenkaan kuulu vesienhoidon päätavoitteisiin, eikä vesipo-

litiikan puitedirektiivissä ole otettu huomioon ilmastonmuutoksesta aiheutuvia muutoksia tulvariskeihin.

Valtioneuvoston asetus vesistötoimenpiteiden tukemisesta

Maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 15 §:ssä säädetään yleisesti vesistötoimenpiteiden tukemisesta tekemällä niitä valtion työnä tai myöntämällä niiden toteuttamiseen avustusta valtion varoista. Lain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa vesistötoimenpiteiden tukemisesta (651/2001) säädetään tarkemmin vesistötoimenpiteiden tukemisen edellytyksistä, tuen osuudesta toimenpiteen kokonaiskustannuksista ja tuen myöntämisessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa noudatettava menettelyistä. Asetuksen nojalla tukea voidaan myöntää muun muassa toimenpiteelle, jonka tarkoituksena on tulvista vesistöissä tai sen ranta-alueilla aiheutuvan vaaran, haitan tai vahingon vähentäminen. Esimerkkinä tällaisesta toimenpiteestä on tulvavahinkojen vähentämiseksi tarpeellinen rannan pengerrys tai jokiuoman perkaus. Tuettavan toimenpiteen tarkoituksena voi olla myös vesistön monipuolisen käytön sekä hoidon edistäminen, minkä voidaan katsoa kattavan esimerkiksi tulvasuojelun kannalta tarkoitukseenmukaisen kosteikon rakentamisen silloin, kun tätä varten ei myönnetä muuta tukea.

Vesistötoimenpiteiden tukemisen edellytyksenä on muun muassa, että toimenpiteen kustannukset ovat kohtuulliset sillä saavutettaviin hyötyihin verrattuna. Hyötyjen arvioinnissa tulisi hyödyt ymmärtää laajasti ja ottaen huomioon kohdealueen tuleva kehitys. Tuen määrää harkittaessa tulee ottaa huomioon hyödynsaajan oma vastuu toimenpiteen kustannuksista.

Laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta

Tulvavahinkojen korvaamisesta säädetään tulvavahinkolaissa (laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, 284/1983) ja sen nojalla annetussa asetuksessa (93/1995). Lain mukaan valtion varoista voidaan maksaa korvausta poikkeuk-

sellisista vesistötulvista eli lähinnä jokien ja järvien tulvimisesta aiheutuneista vahingoista. Tulvakorvausjärjestelmän uudistaminen on parhaillaan valmisteltavana.

Korvattavia ovat vahingot, jotka aiheutuvat kasvaville, korjuuvaiheessa oleville ja korjatuille puutarhatuotteille, jos korvausta ei myönnetä satovahinkolain (1214/2000) perusteella, korjatulle sadolle, kasvavalle puustolle, rakennuksille ja rakennelmille, välttämättömälle kotitalousirtaimistolle, ammatin harjoittamisessa valmistuneille tuotteille ja siinä tarvittavalle irtaimistolle sekä yksityisille teille. Samoin voidaan korvata kustannukset, jotka aiheutuvat edellä sanottujen vahinkojen estämiseksi ja rajoittamiseksi tehdyistä toimista. Korvausta ei makseta, jos aiheutunut vahinko olisi ollut vahingon kärsijän kohtuullisin toimin estettävissä tai kyse on vähäisestä vahingosta.

Korvauskäytännössä poikkeuksellisenä on pidetty vesistötulvaa, joka aiheutuu keskimäärin kerran 20 vuodessa tai sitä harvemmin. Arvion tulvan poikkeuksellisuudesta tekee elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus. Korvausta voidaan maksaa luonnolliselle henkilölle, kuolinpesälle, asunto-osakeyhtiölle, asunto-osuuskunnalle, asunto-tuotantoa varten perustetulle kiinteistöyhtiölle sekä yksityisistä teistä annetussa laissa (358/1962) tarkoitettulle yhtymälle tai yhteisölle. Erityisistä syistä korvausta voidaan maksaa myös muille kuin edellä sanotuille vahingonkärsijöille.

Valtion talousarviossa myönnetään tulvavahinkokorvausten maksuun vuosittain tulvavahinkolain 1 §:n 2 momentin säännöksen nojalla 841 000 euroa. Korvausprosentti korvaukseen oikeuttavista vahingoista on viime vuosien korvaustapauksissa ollut 60 % maatalousvahingoissa ja 80 % rakennus- ja irtaimistovahingoissa.

Vesitalousasioiden hallintoa koskeva lainsäädäntö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset tukevat alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämis-tehtäviä alueilla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) mukaan keskukset edistävät muun muassa

hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestävästä käyttöä. Niiden toimialaan kuuluu vesivarojen käyttö ja hoito, mihin sisältyy myös tulvariskien hallinta. Keskusten tehtävistä säädetään tarkemmin erityislaeissa. Tällainen erityislaki olisi muun muassa ehdotukseen sisältyvä laki tulvariskien hallinnasta.

2.4 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

EU:n tulvayhteistyö ja tulvadirektiivi

Keski- ja Länsi-Euroopassa oli 1990-luvulla ja vuosituhaten vaihteen jälkeen lukuisia pahoja tulvia. Yksin vuosien 1998 ja 2004 välillä Euroopassa oli yli 100 suurta vahinkoa aiheuttanutta tulvaa. Erityisen pahoja olivat Elben ja Tonavan tulvat kesällä 2002. Vuoden 1998 jälkeen tulvat ovat Euroopassa vaatineet noin 700 ihmisen hengen ja aiheuttaneet yli 30 miljardin euron vahingot vakuutetulle omaisuudelle. Tulvat voivat aiheuttaa taloudellisten vahinkojen lisäksi suurta vahinkoa myös yhteiskunnalle ja ympäristölle.

Vuonna 2002 Keski-Eurooppaa koetelleiden suurten tulvien jälkeen tulvariskien hallintaa käsiteltiin EU:n eri toimielimissä integroidun ja yhteisen lähestymistavan luomiseksi. Kesän 2005 pahat tulvat edelleen vahvistivat tarvetta EU:n yhteisille toimille tulvavahinkojen vähentämiseksi. Neuvosto kehotti komissiota antamaan ehdotuksen yhteisön toimintaohjelmaksi tulvariskien hallinnasta. Sen tuli käsittää kolme osaa: informaatio ja tutkimus, EU:n rahoitusinstrumentit ja tulvadirektiivi. Ensimmäisen osan yhteistyön aiheita ovat olleet esimerkiksi alueiden käytön suunnittelun ja tulva-asioiden yhteensovittaminen, tulvariskien alustava arviointi ja ilmastomuutos. Myös Suomi on osallistunut tulva-asioita käsittelevien verkostojen toimintaan.

Tulvariskien hallinta on hyvin esillä 2007 alkaneen ja vuoteen 2013 jatkuvan rakennerahastokauden ohjelmissa. EU:n aluekehitysrahastoasetuksen (1080/2006) 5 artiklassa alueellisen kilpailukykyyn ja työllisyyden painopisteenä on ympäristö ja riskien ehkäiseminen. Toimintana mainitaan esimerkiksi aavi-

koitumisesta, kuivuudesta, metsä- tai maastopaloista ja tulvista aiheutuvien riskien ehkäisemiseen ja niiden ratkaisemiseen tarkoitettujen suunnitelmien ja toimenpiteiden kehittäminen. Suomen kaikissa kansallisissa rakennerahasto-ohjelmissa (Etelä-, Länsi-, Itä-, ja Pohjois-Suomi) on mahdollistettu rahoitus myös tulvariskien hallintaa palveleviin hankkeisiin.

Euroopan unionin direktiivi tulvariskien arvioinnista ja hallinnasta tuli voimaan 26.11.2007. Tulvadirektiivin tarkoituksena on luoda tulvariskien arvioinnille ja hallinnalle puitteet, joilla pyritään vähentämään yhteisön alueella esiintyvistä tulvista ihmisten terveydelle, ympäristölle, kulttuuriperinnölle, taloudelliselle toiminnalle ja infrastruktuurille aiheutuvia vahingollisten seurausten riskiä. Koska EU:n alueella esiintyy erilaisia tulvia monenlaisissa olosuhteissa, kukin jäsenvaltio määrittelee itse tulvariskien hallinnan tavoitteet, joiden on perustuttava paikallisiin ja alueellisiin olosuhteisiin.

Direktiivin käytännön toimeenpano tapahtuu aluksi kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa 22.12.2011 mennessä tehdään tulvariskien alustava arviointi eli tunnistetaan ne vesistöt ja rannikkoalueet, joilla tulvariski on merkittävä. Toisessa vaiheessa 22.12.2013 mennessä laaditaan tunnistetuille tulvariskialueille tulvavaara- ja tulvariskikartat. Kolmannessa vaiheessa 22.12.2015 mennessä laaditaan tulvariskien hallintasuunnitelmat. Tämän jälkeen suunnitelmat tarkistetaan kuuden vuoden välein.

Ruotsi

Ruotsissa tulviin liittyvää sääntelyä sisältyy useisiin eri lakeihin. Vesitalousasioista säännellään Ruotsin ympäristökaaren (miljöbalken) 11 luvussa. Veden juoksutuksesta annetaan tarkempia määräyksiä vesitalousmääräyksissä (vattenhushållningsbestämmelser), jotka ovat lupaviranomaisen antamia yksittäistä hanketta koskevia määräyksiä. Laki ei kuitenkaan yksiselitteisesti mahdollista vesistön säännöstelyä tulvasuojelutarkoituksessa. Vuonna 2003 annettiin laki onnettomuuksilta suojautumisesta (lagen om skydd mot olyckor). Siinä säädetään kuntakohtaisista toimintaohjelmista onnettomuuksien välttä-

miseksi. Myös tulvat kuuluvat lain soveltamisalaan. Kaavoituksesta (fysisk planering) säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (plan- och bygglag), jonka alaan voidaan katsoa kuuluvan myös tulviin varautuminen maankäytön suunnittelussa. Viranomaisten kriisienhallinnan vastuista muun muassa vakavien tulvien varalta säädetään tätä koskevassa laissa ja asetuksessa (lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap). Vuoden 2009 alussa perustettu MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) vastaa väestön suojelusta ja pelastustoimesta. Se on avustavassa roolissa varsinaisissa tulvasuojeluhankkeissa.

Ruotsissa tulvadirektiivi on pantu täytäntöön 26.11.2009 voimaan tulleella tulvariskiasetuksella (förordning (2009:956) om översvämningsrisker). Asetuksen mukaan MSB huolehtii tulvariskien alustavasta arvioinnista, merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä ja tulvavaarakarttojen laatimisesta vesipiireittäin (vattendistrikt). Ruotsiin on muodostettu viisi vesipiiriä vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisen vesienhoidon järjestämiseksi. Tulvariskikarttojen laatimisesta huolehtii vesipiirin vesiviranomaisena toimiva lääninhallitus. Tulvariskien hallintasuunnitelmien laatimisesta vastaa jokainen lääninhallitus alueellaan. Kansainvälisten vesipiirien alueella edellä sanotut viranomaiset huolehtivat vastuullaan olevien tehtävien edellyttämästä tietojen vaihdosta sekä merkittävien tulvariskialueiden nimeämisen ja tulvariskien hallintasuunnitelmien yhteensovittamisesta Suomen ja Norjan vastaavien viranomaisten kanssa.

Itävalta

Itävallassa tulvasääntelyn kulmakivi on liittovaltion vesilaki vuodelta 1959 (Wasserrechtsgesetz, WRG). Se sisältää muun muassa tulvasuojeluun perustuvan rakentamisrajoituksen. Tulvasuojelutoimenpiteiden rahoituksesta ja toteuttamisesta säädetään vesirakennuslaissa (Wasserbautenförderungsgesetz, WBFG 1985). Vesirakennuslakia tämentävät asetuksen tasolla säädettyt vesi-

rakennushallinnon tekniset suuntaviivat vuodelta 2006 (Technische Richtlinien für die Bundeswasserbauverwaltung, RIWA-T, 2006). Ne sisältävät Itävallan tulvariskien hallinnan ytimen eli vaaravyöhykekartat (Gefahrenzonenpläne), joissa määritellään tulville alttiit alueet. Kartat toimivat aluetasolla tulvariskien hallinnan perustana, vaikka niiltä liittovaltiotasolla puuttuukin välitön oikeudellinen sitovuus.

Osavaltioiden maankäyttölaeissa (Raumordnungsgesetze) ja rakennusjärjestyksissä (Bauordnungen) rakennusalueiksi ei lueta alueita, jotka eivät tulvavaaran vuoksi sovi rakentamiselle. Rakennusjärjestyksissä annetaan myös yksityiskohtaisemmat määräykset alimmista rakentamiskorkeuksista.

Tavoitteena on suojella asuinalueita ja taloudellisesti tärkeitä alueita tulvilta, joiden toistumisväli on keskimäärin kerran sadassa vuodessa. Kulttuurisesti tai taloudellisesti erityisen tärkeitä alueita voidaan suojella tätäkin harvemmin toistuvilta tulvilta. Merkitykseltään vähäisempiä alueita kuten teitä suojellaan keskimäärin kerran 30 vuodessa toistuvilta tulvilta. Maa- ja metsätalousalueet eivät ole erityisen suojelun kohteena. Tavoitteiden saavuttamiseksi on laadittu kymmenen kohdan strategia, jonka pääperiaatteita ovat tulvasuojelun vastuutahojen ja vastuiden rajojen osoittaminen, tulvatietoisuuden lisääminen, varautuminen taloudellisiin menetyksiin sekä varoitussjärjestelmien parantaminen.

Saksa

Saksan hallituksen viisikohtainen ohjelma (5-Punkte-Programm der Bundesregierung) syyskuulta 2002 määrittää keinot tulvariskien hallinnan parantamiseksi. Ohjelmassa tuodaan esiin ilmastonmuutoksen yhteys tulviin ja korostetaan, että ilmastonsuojelu on tulevaisuuden tulvasuojelua. Ohjelman painopisteitä ovat jokien luonnollisten tulva-alueiden palauttaminen, tulvavesien hajautettu pidättäminen sekä maankäytön ohjaus. Tulvahuippuja on pyrittävä leikkaamaan säännöstellävillä pidätysaltailla. Myös luonnollisia tulva-alueita on tarkoitus lisätä esimerkiksi muuttamalla peltomaita niityiksi. Maankäytön ohjauksessa periaatteena on, etteivät osavaltiot saa enää osoittaa tulva-alueita asumi-

seen tai muuhun rakentamiseen. Jo rakennetuilla alueilla painopiste on vahinkojen vähentämisessä. Yhdenmukaisen käytännön luomiseksi sekä ylä- ja alajuoksun asukkaiden etujen tasapainottamiseksi liittovaltion toimivaltaa tulvasuojelussa on katsottu tarpeelliseksi lisätä. Ohjelmaan sisältyvät myös vesistö rakentamisen uudelleenarviointi sekä erilaiset taloudellisen tuen ohjelmat, yhteisen hälytyskeskuksen perustaminen suuronnettomuuden varalta sekä kansalaisille tiedottaminen.

Ohjelma on pantu täytäntöön tulvasuojelulailla (Gesetz zur Verbesserung des vorbeugenden Hochwasserschutzes), joka tuli voimaan 10.5.2005. Koska liittovaltiolla on Saksan perustuslain 75 artiklan mukaan vesitalousasioissa toimivalta säätää vain puitelainsäädäntöä, on osavaltioilla velvollisuus panna uusi laki täytäntöön omassa lainsäädännössään. Tulvasuojelulailla muutettiin useita tulvasuojelun kannalta tärkeitä lakeja kuten liittovaltion rakennuslakia, maankäyttölakia, vesiliikennelakia ja sääpalvelulakia. Laki kattaa sateenvarjon tapaan tulvasuojelua koskevat eri lakien säännökset. Koko liittovaltion kattavat tulvasuojelusäännökset ovat nyt konkreettisempia ja tiukempia kuin ennen.

Tulvasuojelulaki toi enimmäkseen sisällölliset muutokset liittovaltion vesitalouslakiin (Wasserhaushaltsgesetz). Laissa säädetään kansallisen tulvasuojelun keskeisistä tavoitteista ja osavaltioiden velvollisuuksista niiden toteuttamiseksi, tulvavaara-alueista, tulvasuojelusuunnitelmista ja jokialueyksiköiden yhteistyöstä. Osavaltiotasolla vesioikeudelliset normit ovat osavaltioiden vesilaeissa.

Yhdistynyt kuningaskunta: Englanti ja Skotlanti

Englannissa tulvasuojelua ohjataan pitkälti maankäytön suunnittelulla. Joulukuussa 2006 voimaan tullut paikallishallinnon ministeriön (Department for Communities and Local Government) ohjeistus tulva-alueiden maankäytöstä (Planning Policy Statement 25: Development and Flood Risk) täsmentää paikallisten viranomaisten maankäyttöpölytiikan keinoja tulvariskien osalta ja ohjeistaa pai-

kallisia viranomaisia myös yksittäisten kaavoituspäätösten tekemisessä.

Englannissa ylin viranomainen tulvasuojelun alalla on ympäristö-, elintarvike- ja maaseutuministeriö (Department for Environment, Food and Rural Affairs, Defra). Sen alaisuudessa toimiva ympäristövirasto (Environment Agency, EA) vastaa valuma-alueiden tulvanhallintasuunnitelmista (Catchment Flood Management Plans), joiden avulla suunnitellaan pitkän aikavälin kestävää tulvasuojelupolitiikkaa yhdessä muiden valuma-alueen toimijoiden kanssa. Rannikkoa varten on omat suunnitelmansa (Shoreline Management Plans), jotka asettavat puitteet merten tulvien ja rannikkojen eroosion hallintaan.

Ympäristövirasto vastaa myös tulvakarttojen laadinnasta ja ylläpidosta. Nykymuotoisen tulvakartta on ollut nähtävillä internetissä vuodesta 2004. Tulvakarttoihin liittyy myös niin sanottu kansallinen tulvariskien arviointi (National Flood Risk Assessment, NaFRA), joka aloitettiin vuonna 2004 tulvakarttoja apuna käyttäen. Sen tarkoituksena on antaa yksityiskohtaisempaa tietoa tulvariskeistä. Kansallisen tulvariskien arviointi pohjautuu uuteen riskilähtöiseen metodiin (Risk Assessment for Strategic Planning RASP). Yhdessä ne tuottavat tietoa tulvariskeistä esimerkiksi vakuutusyhtiöille.

Skotlannin uusi tulvalaki (Flood Risk Management (Scotland) Act 2009) säädettiin 16.6.2009. Laki tulvien ehkäisystä (Flood Prevention Act) vuodelta 1961 on kuitenkin edelleen voimassa, kunnes hallitus antaa säädöksen uuden lain voimaantulosta. Uudella lailla tulvariskien hallinnan suunnittelu yhtenäistetään muun vesistöjen hoidon suunnittelun kanssa. EU:n tulvadirektiivin täytäntöönpanosta vastaa Skotlannin ympäristönsuojeluvirasto (Scottish Environmental Protection Agency, SEPA). Se laatii tulvariskien hallintasuunnitelmat hallituksen määräämän hallintayksikön tasolla ja valvoo, että paikallisviranomaiset laativat niitä täydentävät paikalliset suunnitelmat. Hallitus nimeää tulvariskialueet SEPA:n esittelystä ja hyväksyy SEPA:n valmistelemat tulvariskien hallintasuunnitelmat. Hallitus hyväksyy myös paikalliset suunnitelmat siinä tapauksessa, että suunnitelma ei valmistu määräjassa tai pai-

kallisviranomaisen ja SEPA eivät pääse yksimielisyyteen suunnitelman sisällöstä. Paikallisiin suunnitelmiin sisältyy täytäntöönpanoa koskeva osa, jossa on esitettävä yksityiskohtainen aikataulu niiden tulvariskien hallintatoimenpiteiden toteuttamisaikataulusta, joiden on määrä valmistua ennen suunnitelman seuraavaa tarkistamista, toteutuksesta vastuussa oleva taho sekä toimenpiteiden vaatimat rahoitusjärjestelyt.

2.5 Nykytilan arviointi

Tulvariskien hallinnan käsite ei sisälly nykyiseen lainsäädäntöön. Työtä tulvien ennustamiseksi, ehkäisemiseksi ja tulvista aiheutuvien vahinkojen torjumiseksi on kuitenkin Suomessa tehty jo pitkään. Tulvariskien hallinta käsittää useita eri hallinnonaloille kuuluvia tehtäviä, joista on säädetty eri laeissa. Tällaisia tehtäviä sisältyy erityisesti maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten vastuulla olevaan vesivarojen käyttöön ja hoitoon, joka käsittää muun muassa vesistöjen virtaamien ja vedenkorkeuksien hydrologisen seurannan ja ennusteet, vesistön säännöstelyn, valtion vastuulla olevien tulvasuojelurakenteiden käytön ja ylläpidon sekä patoturvallisuuden. Hallinnolla on käytössä vesistöjen virtaamien ja vedenkorkeuksien hydrologinen seuranta-verkosto ja vesistömallijärjestelmä. Olennaisia tehtäviä ovat myös alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen ohjaus sekä pelastustoiminta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Suomen ympäristökeskus ja Ilmatieteen laitos tuottavat yhteistyössä vesitilanne- ja tulvaennusteita sekä varoituksia. Vesistöjä säännöstellään ja tulvasuojelurakenteita käytetään yhteistyössä rakenteiden luvanhaltijoiden kanssa tulvavahinkojen ehkäisemiseksi. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset ovat laatineet tulvantorjunnan toimintasuunnitelmia tulvan uhatessa ja tulvatilanteessa toteutettavista vesistön säännöstely- ja muista toimenpiteistä sekä toiminnan organisoinnista ja yhteistyöstä pelastusviranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Ne osallistuvat myös toimialallaan pelastustoimen suunnitteluun. Keskuksat ovat laatineet myös tulvavaarakarttoja ja yleissuunnitelmia vesistötulvista

aiheutuvien vahinkojen välttämiseksi merkittävissä vahinkokohteissa. Patoturvallisuusviranomaisina ne valvovat patojen ja tulvapenkereiden turvallisuutta ja antavat asiantuntija-apua padon omistajille turvallisuussuunnitelman laatimisessa. Ne antavat suosituksia rakentamiskorkeuksista ja kuntien kaavoitusviranomaisille lausuntoja kaavoissa määrätävistä alimmista rakentamiskorkeuksista vesistön ja meren rannalla. Lisäksi ne antavat kunnille ja esimerkiksi kuivatushankkeista vastaaville yhteisöille asiantuntija-apua tulva- ja vetyimisvahinkojen estämiseksi tarvittavien toimenpiteiden ja rakenteiden suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia vesistötulviin on arvioitu ja pyritty ottamaan huomioon tulvariskien hallinnassa 1990-luvun lopulta lähtien.

Tulvariskejä ei kuitenkaan ole arvioitu eikä tulvakarttoja laadittu alueiden käytön suunnittelun tarpeisiin koko maan kattavasti. Varautuminen ja suunnitelmien laatiminen ovat kohdistuneet pääasiassa vesistötulville pahiten alttiille alueille. Sen sijaan meriveden noususta ja rankkasateista taajamissa aiheutuviin tulviin ei ole järjestelmällisesti varauduttu. Tulvariskien hallinnan järjestämisestä, tavoitteista ja niiden saavuttamiseksi tarvittavista toimenpiteistä, selvityksistä, suunnitelmista, eri tahojen osallistumisesta niiden laadintaan sekä kansainvälisestä yhteistyöstä ei ole erityistä lainsäädäntöä. Suunnitelmien valmistelussa ja hyväksymisessä ei ole yhtenäisiä menettelytapoja eikä suunnitelmien huomioonottamisesta viranomaisten toiminnassa ole määräyksiä lainsäädännössä. Myöskään siitä, miten tulvariskien hallinta tulisi sovittaa yhteen muun vesivarojen käytön ja hoidon kanssa, ei ole säädetty. Koska suunnitelmien hyväksymismenettelystä ja velvoittavuudesta ei ole säädetty, ne ovat käytännössä rinnastuneet selvityksiin, joiden perusteella on esitetty suosituksia eri osapuolille.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain mukaan keskusten ympäristövastuualueen toimialaan kuuluu muun muassa vesivarojen käyttö ja hoito. Tähän sisältyvät myös tulvariskien hallinnan tehtävät sen mukaan kuin erikseen säädetään. Näin ollen keskusten tehtävistä tulvariskien hallin-

nassa on tarpeen säätää erityislainsäädännössä.

Useat kunnat ovat osallistuneet yleissuunnitelmien laatimiseen tulvien varalta. Eräät kunnat ovat laatineet tulvien varalta omia selvityksiä, suunnitelmia ja karttoja sekä toteuttaneet tulvasuojelurakenteita myös yhteistyössä maanomistajien kanssa omalla kustannuksellaan ja osittain valtion tuella. Kunnan tehtävistä tulvariskien hallinnan suunnittelussa ei kuitenkaan ole erityisiä säännöksiä.

Maakunnan liitot eivät yleensä ole osallistuneet nykyisin elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten vastuulla olevaan suunnitteluun tulvariskien varalta. Aluehallinnon uudistamisen yhteydessä tarkoituksena oli vahvistaa maakunnan liiton asemaa sekä lisätä maakuntaohjelmien ja niiden toteuttamissuunnitelmien vaikuttavuutta alueiden kehittämisessä. Näistä ohjelmista ja suunnitelmista sekä maakuntakaavojen laatimisesta vastaavan maakunnan liiton asemasta ja tehtävistä tulvariskien hallinnassa ei ole uudistuksen yhteydessä ehdotettu säännöksiä, vaan niiden määrittely on jätetty erityislainsäädännön varaan.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet ja toteuttamisvaihtoehdot

Esityksen yleisenä tavoitteena on vähentää tulvariskejä, ehkäistä ja lieventää tulvista aiheutuvia vahingollisia seurauksia sekä edistää varautumista tulviin. Esityksellä pantaisiin täytäntöön tulvariskien arvioinnista ja hallinnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi. Lisäksi säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten muista kuin tulvadirektiivin mukaisista tehtävistä tulvariskien hallinnassa.

Vesistötulvista, meritulvista ja taajamien rankkasadetulvista aiheutuvat riskit arvioitaisiin ja tulvariskien hallinta suunniteltaisiin nykyistä järjestelmällisemmin valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein. Vesistötulvariskien hallinnassa otettaisiin nykyistä paremmin huomioon olosuhteet ja toimenpiteet koko vesistöalueella. Vesitaloudellisten keinojen ohella otettaisiin huomioon erityisesti

alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen ohjaus sekä pelastustoiminta. Kansalaisten ja etutahojen mahdollisuuksia osallistua tulvariskien hallinnan suunnitteluun parannettaisiin. Esityksen tavoitteena on myös täsmentää valtion viranomaisten, kuntien ja maakunnan liittojen vastuita ja tehtäviä tulvariskien hallinnassa yleisesti.

Tulvariskien hallinta ja vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisten hoitosuunnitelmien toteuttaminen ovat osa vesistöalueen yhteensovittua hoitoa. Kummankin direktiivin mukaisessa suunnittelussa on muun muassa käytettävä yhdenmukaisia tietoja, ja tulvadirektiiviä sovellettaessa on otettava huomioon vesienhoidon ympäristötavoitteet. Näin ollen tulvadirektiivin täytäntöönpano on tarpeen sovittava yhteen vesipolitiikan puitedirektiivin täytäntöönpanosäädösten eli vesienhoidon järjestämisestä annetun lain ja sen nojalla annettujen asetusten kanssa. Tulvariskien hallinnan suunnittelu poikkeaa kuitenkin sisällöltään siinä määrin vesienhoidon suunnittelusta, että siitä on lainsäädännön selvyuden vuoksi tarpeen säätää erikseen.

Tulvariskien hallinta ja sen suunnittelu käsittää muun muassa säännöksiin ohjattuja valtion ja kunnan viranomaisten tehtäviä ja yhteistyötä, suunnittelun yhteensovittamista vesienhoidon järjestämisestä säädettyjen menettelyjen kanssa sekä kansalaisten osallistumisen toteuttamista määrämuotoisesti. Näistä tulvadirektiivin täytäntöönpanon keskeisistä seikoista säädettäisiin lain tasolla. Tarkentavat säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella, koska suunnitteluun sisältyy teknisten vaatimusten lisäksi eri hallinnonaloja koskevia kysymyksiä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Tulvariskien hallinnan suunnittelu

Ehdotetulla lailla säädettäisiin tulvariskien hallinnan suunnittelun sisällöstä ja suunnittelussa noudatettavista menettelyistä. Laissa säädettäisiin valtion ja kunnan viranomaisten sekä Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen tehtävistä tulvariskien hallinnan suunnittelussa. Laissa ei asetettaisi velvoitteita yksityisille kansalaisille eikä yrityk-

sille tai muille yksityisoikeudellisille yhteisöille.

Laki käsittäisi vesistö-, meri- ja hulevesitulvista aiheutuvien riskien hallinnan. Vesistötulvilla tarkoitetaan vesistöjen kuten jokien ja järvien vedenpinnan noususta aiheutuvia tulvia. Meritulvilla tarkoitetaan merenpinnan noususta aiheutuvia tulvia rannikolla ja jokien suistoissa. Hulevesitulvilla tarkoitetaan sade- ja sulamisvesistä aiheutuvia tulvia rakennetuilla alueilla. Tällaisia tulvia ovat erityisesti taajamien rankkasadetulvat.

Esityksen mukaan tulvariskillä tarkoitettaisiin tulvan todennäköisyyden ja tulvasta mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen yhdistelmää. Tämä tarkoittaisi sitä, että harvinaisenkin tulva voisi aiheuttaa suuren tulvariskin, jos tulvasta aiheutuvien vahinkojen määrä olisi riittävän suuri. Vastaavasti useinkaan toistuva tulva ei välttämättä merkitsisi kovin suurta tulvariskiä, jos vahinkojen voitaisiin arvioida jäävän vähäisiksi. Tulvariskin arvioinnissa otettaisiin huomioon vahingot, jotka tulvasta voisivat aiheutua ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, infrastruktuurille, taloudelliselle toiminnalle ja kulttuuriperinnölle.

Vesistö-, meri- ja hulevesitulvariskien hallinnan suunnitteluun kuuluisivat tulvariskien alustava arviointi, merkittävien tulvariskialueiden nimeäminen, tulvavaara- ja tulvariskikarttojen laatiminen sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien laadinta, hyväksyminen ja julkaiseminen yleisön saataville. Tulvariskien alustava arviointi tehtäisiin pääasiassa niiden tietojen perusteella, joita aikaisemmin esiintyneistä tulvista ja niistä aiheutuneista vahingoista olisi saatavilla. Arviossa olisi kuitenkin otettava huomioon myös ilmastomuutoksen vaikutukset tulvien esiintymiseen. Arvion perusteella päätettäisiin merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä. Näille alueille laadittaisiin tulvavesien leviämistä osoittavat tulvavaarakartat. Alueille laadittaisiin myös tulvariskikartat, joista kävisivät ilmi tulvavahingoille alttiit kohteet sekä kohteet, joista tulvan vuoksi voisi aiheutua vahinkoa ympäristölle. Merkittäville tulvariskialueille laadittaisiin myös tulvariskien hallintasuunnitelmat. Suunnitelman keskeinen osa olisi määrittellä tulvariskien hallinnan tavoit-

teet. Yleisenä tavoitteena olisi ehkäistä ja vähentää tulvariskejä. Kullekin merkittävälle tulvariskialueelle määriteltäisiin se tulviin varautumisen taso, joka vahinkojen estämiseksi ja vähentämiseksi pyrittäisiin saavuttamaan. Käänteisesti ilmaistuna näin luonnehdittaisiin myös jäännösriski eli tulvasta mahdollisesti aiheutuvat vahingolliset seuraukset, jotka yhteiskunta ja yksityiset tahot voisivat joutua sietämään. Tavoitteiden määrittelyssä olisi otettava huomioon alueelliset ja paikalliset olosuhteet sekä jo käytössä olevat tulvariskien hallinnan keinot. Vesistötulvariskien hallinnan tavoitteissa tulisi ottaa huomioon, että tulvariskin estämiseksi tai vähentämiseksi tarkoitetut toimenpiteet yhdessä vesistöalueen osassa voisivat lisätä tulvariskiä vesistöalueen muissa osissa. Suunnittelussa tulisi pyrkiä siihen, että kokonaisvahingot vesistöalueella jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Tulvariskien hallintasuunnitelmassa olisi myös esitettävä toimenpiteet, joiden avulla tulvariskien hallinnan tavoitteet pyrittäisiin saavuttamaan. Siinä olisi tarkasteltava eri toimenpiteiden kustannuksia ja hyötyjä sekä asetettava tarvittaessa etusijajärjestys, jonka mukaan ehdotetut toimenpiteet tulisi toteuttaa. Laissa säädettäisiin, että tulvariskien hallinnassa olisi olosuhteet huomioon ottaen pyrittävä vähentämään tulvien todennäköisyyttä ja käytettävä muita kuin kalvasuojelurakenteisiin perustuvia keinoja. Suunnitelmissa ei kuitenkaan voitaisi sitovasti ratkaista sitä, mitä toimenpiteitä tulvariskien hallitsemiseksi toteutettaisiin. Toimenpiteiden toteuttamisen edellytykset, niiden toteuttamisesta vastaavat tahot, toteuttamisajankohdat sekä toimenpiteiden rahoitus ratkaistaisiin muussa menettelyssä esimerkiksi lupaviranomaisten ja hankkeiden rahoituksesta päättävien yksityisten ja julkisten tahojen päätöksillä. Valtion ja kuntien viranomaisten sekä aluekehitysviranomaisten tulisi kuitenkin esityksen mukaan ottaa hyväksytyt tulvariskien hallintasuunnitelmat soveltuvin osin huomioon päätöksenteossaan, suunnitelmissaan ja vesien käyttöön liittyvissä toimenpiteissään.

Esitettyjen toimenpiteiden toteutumista seurattaisiin, ja tulvariskien hallintasuunnitelmat olisi saatettava ajan tasalle kuuden vuoden välein. Suunnitelmien uudelleen tar-

kastelussa olisi esitettävä arvio tulvariskien hallinnan tavoitteiden saavuttamisesta sekä selvitys suunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumisesta. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumatta jäämisestä ei kuitenkaan seuraisi sanktioita kansallisesti eikä yhteisöoikeudellisesti.

Tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä tulvarekartoitukset ja hallintasuunnitelmat laadittaisiin siten, että niiden sisältämät tiedot olisivat yhdenmukaisia vesienhoitosuunnitelmissa esitettyjen tietojen kanssa. Tulvariskien hallintasuunnitelmissa olisi otettava huomioon samaa vesistöaluetta tai rannikkovettä koskevat vesienhoitosuunnitelmissa hyväksytyt ympäristötavoitteet. Vesienhoidon järjestämisestä annettuun lakiin lisättäisiin vastaava säännös tulvariskien hallinnan tavoitteiden huomioon ottamisesta vesienhoidon suunnittelussa.

Tulvariskien hallinnan suunnittelua varten tarvitaan laajasti tietoa eri tahoilta. Tulvavaarakartoituksessa välttämätöntä tietoa ovat erityisesti korkeusmallit. Tulvariskikartoituksia varten tarvitaan tietoa muun muassa energiaverkoista sekä liikenne- ja vesihuoltojärjestelmistä. Esityksen mukaan viranomaisten ja julkisia palveluja tarjoavien laitosten tulisi luovuttaa tulvariskien hallinnan suunnittelua varten tarvittavat tiedot kohtuulliseen hintaan, joka kattaisi enintään niin sanotut tiedon irrottamiskustannukset. Tietojen saaminen yksityisiltä tahoilta perustuisi edelleen vapaaehtoisuuteen.

Tulvariskien hallinnan suunnittelu toteutettaisiin tulvadirektiivissä säädettyä aikataulua noudattaen. Tulvariskien alustava arviointi olisi suoritettava ensimmäisen kerran 22.12.2011 mennessä. Tulvavaara- ja tulvariskikarttojen olisi oltava valmiit viimeistään 22.12.2013. Tulvariskien hallintasuunnitelmat olisi valmisteltava ensimmäisen kerran siten, että ne voitaisiin hyväksyä ja julkaista viimeistään 22.12.2015. Tulvariskien alustavia arviointeja, tulvavaara- ja tulvariskikarttoja sekä hallintasuunnitelmia olisi tämän jälkeen tarkasteltava uudelleen kuuden vuoden välein ja ne olisi saatettava tarvittaessa ajan tasalle.

Menettelyt

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaisi valtion aluehallintoviranomaisena toimialueellaan siitä, että vesistötulvista ja meritulvista aiheutuvien tulvariskien hallinnan suunnittelu tehtäisiin laissa säädetyllä tavalla. Tulvariskien hallinnan suunnittelun tuloksena eri osapuolten tulisi saavuttaa mahdollisimman pitkälle yhdenmukainen käsitys siitä, millä tavoin tulvariskien hallinta suunnitelmassa tarkoitettulla alueella voitaisiin parhaiten järjestää. Tämän vuoksi tulvariskien hallinnan kannalta keskeiset valtion viranomaiset sekä alue- ja paikallisviranomaiset saatettaisiin tiiviiseen yhteistyöhön tulvariskien hallinnan suunnittelun kaikissa vaiheissa. Suunnittelu perustuisi myös vuorovaikutukseen alueen asukkaiden ja toiminnanharjoittajien sekä eri etuhajojen kanssa, koska muun muassa tulvariskien hallinnan tavoitteita määriteltäessä ja tulvariskejä vähentäviä toimenpiteitä selvitetäessä olisi punnittava alueellisia ja paikallisia olosuhteita ja erilaisia arvostuksia.

Vesistö- ja meritulvariskien hallintasuunnitelmien laatimiseksi tarvittava viranomaisyhteistyö järjestettäisiin yhteistyöelimessä, jota kutsuttaisiin tulvaryhmäksi. Tulvaryhmä asetettaisiin sellaiselle vesistöalueelle, jolle tulvariskien alustavan arvioinnin perusteella nimettäisiin yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue. Tulvaryhmä asetettaisiin myös sellaisille merenrannikon merkittävälle tulvariskialueille, joita ei voitaisi tarkoituksenmukaisesti sisällyttää vastaavaa vesistöaluetta koskevaan suunnitteluun.

Tulvaryhmässä olisivat edustettuina vesistöalueen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai -keskukset sekä kunnat, maakunnan liitot ja alueiden pelastustoimet. Tulvaryhmän asettaisi maa- ja metsätalousministeriö asianomaisen maakunnan liiton tai maakunnan liittojen esityksestä. Tulvaryhmän keskeisenä tehtävänä olisi asettaa tulvariskien hallinnan tavoitteet sekä hyväksyä suunnitelmaehdotus ja siihen sisältyvät toimenpiteet, joilla tavoitteet pyrittäisiin saavuttamaan. Tulvaryhmä huolehtisi myös yhteistyöstä muiden viranomaisten kuten aluehallintovirastojen kanssa sekä riittävien vuorovaikutusmahdollisuuksien järjestämisestä

esimerkiksi maa- ja vesialueiden omistajille, elinkeinonharjoittajille ja vesien käyttäjiä edustaville tahoille.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin tiedottamisesta ja vuorovaikutuksen järjestämisestä tulvariskien hallinnan suunnittelun eri vaiheissa. Muun muassa alueen asukkaita ja elinkeinonharjoittajia sekä etuhajoa kuultaisiin ehdotuksesta merkittävien tulvariskialueiden nimeämiseksi sekä ehdotuksesta tulvariskien hallintasuunnitelmaksi. Osallistumisesta ja aineistojen nähtävillä pitämisestä tiedotettaisiin alueen sanomalehdissä, samoin hyväksytyistä tulvariskien hallintasuunnitelmista ja niiden julkaisemisesta. Tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä hyväksytyt tulvariskien hallintasuunnitelmat saatettaisiin yleisön saataville julkaisemalla ne sähköisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö käyttäisi päätösvaltaa eräissä tulvariskien hallinnan suunnittelun keskeisissä kysymyksissä. Ministeriö nimeäisi vesistöalueiden ja merenrannikon merkittävät tulvariskialueet elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ehdotuksesta. Ministeriö myös hyväksyisi vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien hallintasuunnitelmat tulvaryhmien hyväksymien suunnitelmaehdotusten pohjalta. Merkittävien vesistö- ja meritulvariskialueiden nimeämisestä ja hallintasuunnitelmien hyväksymisestä päätettäisiin ministeriötasolla muun muassa sen varmistamiseksi, että suunnittelussa noudatettaisiin valtakunnallisesti yhdenmukaisia perusteita. Ministeriö huolehtisi myös osaltaan siitä, että tulvariskien hallintasuunnitelmat olisi sovitettu riittävästi yhteen valtioneuvostossa hyväksyttävien vesienhoitosuunnitelmien kanssa.

Esityksessä on otettu huomioon 1.1.2010 voimaan tullut laki alueiden kehittämisestä (1651/2009). Uudessa laissa maakunnan liittojen toimivaltaa aluekehitysviranomaisena on lisätty siten, että hallinnonaloittain laadittavat kehittämisohjelmat yhdistetään nykyistä tiiviimmin maakuntaohjelman laadintaan. Maakunnan liitto sovittaa yhteen alueen kehityksen ja maakunnan kannalta keskeiset intressit maakunnan strategisten tavoitteiden mukaisesti. Maakunnan liiton osallistuminen viranomaisten yhteistyöhön tulvaryhmässä palvelisi osaltaan tätä tarkoitusta.

Hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelusta vastaisi kaikilta osin kunta. Kunta olisi tässä suunnittelussa tarkoituksenmukainen vastuutaho, koska hulevesitulvien syntytytapa, vaikutukset ja niiden hallitsemiseksi tarvittavat toimenpiteet ovat luonteeltaan paikallisia. Kunta tekisi alueellaan hulevesitulvistä aiheutuvien tulvariskien alustavan arvioinnin, nimeäisi merkittävät hulevesitulvariskialueet, laatisi tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä valmistelisi ja hyväksyisi hulevesitulvariskien hallintasuunnitelman. Menettelyssä kuten asiakirjojen valmistelussa, osallisten kuulemisessa ja päätöksenteossa noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään kaavoituksesta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä olisi avustaa toimialueensa kuntia hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelussa.

Tulvariskien hallinnan suunnittelun keskeinen sisältö olisi sama kaikissa tulvatyypeissä. Hulevesitulvariskit poikkeavat kuitenkin mittasuhteiltaan merkittävästi vesistö- ja meritulvariskeistä. Tämä otettaisiin huomioon säädettäessä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelulle asetettavista teknisistä vaatimuksista.

Valtion viranomaisten tehtävät tulvariskien hallinnassa

Ehdotetulla lailla säädettäisiin nykyistä tarkemmin valtion viranomaisten tehtävistä tulvariskien hallinnassa. Edellä selostetut tulvariskien hallinnan suunnitteluun kuuluvat tehtävät muodostaisivat oman kokonaisuutensa. Niiden lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä olisi antaa suosituksia siitä, miten vesistöissä harjoitettavat säännöstelyt ja vesistön juoksutukset sovitettaisiin yhteen koko vesistön mitassa. Tulvatilanteessa keskus huolehtisi viranomaisten yhteistyön järjestämisestä sekä ohjaisi vesistöissä tehtäviä toimenpiteitä tulvan lieventämiseksi esimerkiksi neuvottelemalla vesistön säännöstelylupien haltijoiden kanssa sekä antamalla lupapäätösten mahdollistamia ohjeita. Keskuksen tehtävänä olisi myös edistää tulvasuojelua ja muita tulvariskien hallintaa parantavia toimenpiteitä antamalla kunnille ja muille yhteistyötahoille esimerkiksi tulva-

suojelurakenteiden toteuttamisessa tarvittavaa suunnitteluapua sekä päättämällä valtion rahoitustuen myöntämisestä toimenpiteitä varten.

Ahvenanmaan asema

Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) säädetään lainsäädäntövallan jakautumisesta valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välillä. Itsehallintolaissa ei mainita erikseen tulvasuojelua tai muuta tulvariskien hallintaa. Lain mukaan maakunnalla on kuitenkin lainsäädäntövalta useissa sellaisissa asioissa, joiden voidaan katsoa liittyvän tulvadirektiivin täytäntöönpanoon. Nämä asiat koskevat maakunnan hallitusta ja sen alaisia viranomaisia ja laitoksia, yleistä järjestystä ja turvallisuutta, pelastustointia, rakennus- ja kaavoitustointia, luonnon- ja ympäristönsuojelua, vesioikeutta sekä muinaismuistoja ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja esineiden suojelua. Ahvenanmaa huolehtisi siten itsenäisesti tulvadirektiivin täytäntöönpanosta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset valtiontalouteen

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia valtiontalouteen. Tulvariskien hallinnan suunnittelu sisältyy käytännössä nykyisinkin valtion viranomaisten eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäviin. Esityksen mukainen nykyistä järjestelmällisempi ja kattavampi suunnittelu lisäisi kuitenkin työ määrää valtion aluehallinnossa, Suomen ympäristökeskuksessa sekä Ilmatieteen laitoksessa. Uusi tehtävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille olisi meritulvariskien hallinnan suunnittelu. Uusi tehtävä olisi myös asiantuntija-avun tarjoaminen kunnille hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelemiseksi. Tarve täysimittaiseen hulevesitulvariskien hallinnan suunnitteluun jäisi kuitenkin arviolta melko vähäiseksi ja koskisi vain muutamia kuntia. Maa- ja metsätalousministeriön työmäärää lisäisi jonkin verran merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä päät-

täminen, tulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksyminen sekä vastuu tulvadirektiivin mukaisesta raportoinnista EU:n komissiolle.

Tiedossa olevien tärkeimpien tulvariski-kohteiden kartoituksen ja tulvariskien hallinnan muun suunnittelun, hydrologisen seurannan kehittämisen sekä tulvavaroitusjärjestelmän aikaan saamisen ja ylläpidon arvioidaan vaativan ympäristöhallinnossa noin 50 henkilövuotta ja runsaat 5 miljoonaa euroa valtion talousarviovaroja tulvariskien hallinnan ensimmäisellä suunnittelukaudella eli vuosina 2010 - 2015. Osittain kyse olisi kuitenkin tehtävistä, joista ympäristöhallinto huolehtii esityksestä riippumatta. Tehtävät suoritettaisiin käytettävissä olevia voimavaroja kohdentamalla. Työmäärä, joka aiheutuisi tulvariskien alustavien arviointien, tulvakarttojen ja tulvariskien hallintasuunnitelmien uudelleen tarkastelusta ja ajan tasalle saattamisesta kuuden vuoden välein, olisi useimmissa tapauksissa pienempi kuin suunnittelun ensimmäisessä vaiheessa.

Suomen ympäristökeskuksen työmäärää lisäisi jossain määrin tulvariskien hallinnan uusia suunnitteluvaatimuksia koskevan koulutuksen ja opastuksen järjestäminen, lisääntyvät asiantuntijapalvelut aluehallinnolle ja ministeriölle sekä tulvadirektiivin mukainen raportointi komissiolle.

Ehdotukseen sisältyvän tietojärjestelmän kehittäminen ja ylläpito kuuluu pääosaltaan jo nykyisin Suomen ympäristökeskuksen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäviin. Tulvariskien hallinnassa tarvittavia tietopalveluja kuten vesitilanne-, tulvavaroitus- ja verkkopalveluja varten voi olla tarpeen kehittää myös muita tietojärjestelmiä. Tulvatietojärjestelmän ja muiden tarvittavien järjestelmien kehittämisellä ei ole merkittävää valtiontaloudellista vaikutusta, ja ne voidaan toteuttaa nykyisten valtiontalouden kehysten puitteissa.

Ehdotettu tulvariskien hallinnan suunnittelujärjestelmä ei suoraan vaikuttaisi suunnitelmiin sisältyvien tulvariskejä vähentävien toimenpiteiden oikeudellisiin tai taloudellisiin toteuttamisedellytyksiin. Tulvariskien hallinnan parantamista voi olla tarpeen edelleen tukea valtion varoista siten kuin siitä erikseen säädetään.

Kunnallistaloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä kunnallistaloudellisia vaikutuksia. Esityksen mukaan kuntien tehtävänä olisi huolehtia hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelusta. Tehtävä palvelisi ja olisi kiinteä osa hulevesien hallinnan yleistä suunnittelua, joka voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain ja siinä säädettyjen yleis- ja asemakaavoja koskevien sisältövaatimusten mukaan sisältyy kunnille kuuluvaan alueiden käytön suunnitteluun. Myös varsinainen hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelu sisältyy nykyisin alueiden käytön suunnitteluun. Vuoden 2009 maaliskuun alusta voimaan tulleiden tarkistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan yleis- ja asemakaavoituksessa on vaurauduttava lisääntyviin myrskyihin, rankkasateisiin ja taajamatulviin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus avustasi kuntia tekemään hulevesitulvariskien alustavat arvioinnit valtakunnallisesti yhdenmukaisella tavalla. Arviointi perustuisi pääasiassa tietoihin aiemmin esiintyneistä hulevesitulvista ja niistä aiheutuneista vahingoista sekä eräisiin muihin yleisiin kriteereihin. Arvioinnin vaatima työmäärä jäisi siten valtaosassa kunnista melko vähäiseksi. Käytettävissä olevien tietojen perusteella voidaan olettaa, että varsinaisia hulevesitulvariskien hallintasuunnitelmia olisi tarpeen laatia yksittäisiin kohteisiin muutamissa kunnissa. Osassa kuntia on jo tehty tätä tarkoitusta palvelevia selvityksiä. Kunnille, maakunnan liitoille ja alueiden pelastustoimille aiheutuisi lisätyötä osallistumisesta vesistö- ja meritulvariskien hallinnan suunnitteluun.

Vaikutukset kotitalouksille ja yrityksille

Esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia kotitalouksille eikä yrityksille. Ehdotettuun lakiin tulvariskien hallinnasta ei sisälly kotitalouksia tai yrityksiä koskevia velvoitteita. Esityksen mukainen tulvariskien hallinnan suunnittelu parantaisi tulvariskien ehkäisyä ja tulviin varautumista, minkä voidaan arvioida vähentävän tulvista kotitalouksille ja yrityksille aiheutuvia vahinkoja mutta myös kasvattavan omatoimisen varautumisen kustannuksia. Tällä olisi erityistä merkitystä

etenkin hulevesitulville alttiina oleville kotitalouksille ja yrityksille, koska näistä tulvista aiheutuvien vahinkojen korvaamiseksi ei toistaiseksi ole kattavaa tulvavahinkojen korvausjärjestelmää. Yritysten osalta myös vesistötulvista aiheutuvien vahinkojen korvausjärjestelmä on nykyisin puutteellinen. Suunnittelujärjestelmän myötä parantuva tietoisuus niin sanotusta jäännösriskistä eli sellaisen vahinkojen mahdollisuudesta, joita tulvariskien hallintatoimenpiteet eivät riittäisi estämään, lisäksi oletettavasti tulvavakuutusotteiden kysyntää.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole merkittäviä organisatorisia vaikutuksia. Tulvariskien hallinnan kannalta keskeisten valtion ja kuntien viranomaisten yhteistyötä tehostettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asettamien tulvaryhmien avulla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, kunnan alueiden käytön suunnittelusta vastaavien ja muiden viranomaisten, maakunnan liittojen sekä pelastusviranomaisten nykyistä tiiviimpi yhteistyö parantaisi tulvariskien hallinnan suunnittelun tietopohjaa ja vahvistaisi tulvariskien huomioon ottamista alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisen ohjauksessa sekä pelastustoiminnassa. Suunnitteluyhteistyön tiivistäminen edistäisi valtion ja kunnan viranomaisten yhteistoimintaa myös tulvariskien hallintaa parantavien toimenpiteiden toteuttamisessa.

4.3 Ympäristövaikutukset

Esitys parantaisi tulvista ympäristölle aiheutuvien vahinkojen ennakkointia sekä varautumista ympäristövahinkojen ja niiden vaikutusten torjumiseen. Esityksen mukaan tulvariskien hallinnan suunnittelussa olisi otettava huomioon muun muassa teollisuuslaitokset ja niistä tulvatilanteessa mahdollisesti aiheutuva ympäristön pilaantumisen vaara. Tarkastelussa olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota talousveden ottopaikoille sekä Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille aiheutuvien vahinkojen estämiseen. Suunnittelussa olisi otettava huomioon myös alueet, joilla tulva voisi aiheuttaa muuta merkittävää

ympäristön pilaantumisen vaaraa taikka maaperän eroosiota tai sortumia. Esityksessä säädettäisiin myös vesienhoitosuunnitelmiin sisältyvien ympäristötavoitteiden huomioon ottamisesta tulvariskien hallinnan suunnittelussa.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen mukaan yleisölle varattaisiin tilaisuus esittää mielipiteensä merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä sekä ehdotuksista tulvariskien hallintasuunnitelmiksi. Merkittävää tulvariskialuetta koskevat tulva-vaara- ja tulvariskikartat julkaistaisiin sähköisesti yleisön saataville mahdollisimman pian niiden valmistuttua. Myös hyväksytyt tulvariskien hallintasuunnitelmat julkaistaisiin sähköisesti. Esitys parantaisi kansalaisten ja yhteisöjen mahdollisuuksia vaikuttaa asuin- ja toimintaympäristönsä tulvariskien selvittämiseen sekä tulvariskien hallinnan tavoitteisiin ja keinoihin. Esitys lisäisi tietoisuutta tulvariskeistä ja edistäisi siten eri tahojen kuten tulville alttiilla alueilla sijaitsevien kiinteistöjen omistajien ja toiminnanharjoittajien mahdollisuuksia varautua tulviin myös omatoimisesti.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 24.10.2007 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen tulvadirektiivin toimeenpanemiseksi tarvittavaksi lainsäädännöksi sekä selvittämään muita lainsäädännön kehittämistarpeita tulvariskien hallinnan parantamiseksi. Tulvariskityöryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, alueelliset ympäristökeskukset, Lapin liitto, Suomen Kuntaliitto ja Tampereen kaupungin pelastuslaitos. Työryhmään osallistuivat pysyvinä asiantuntijoina Suomen ympäristökeskuksen, Energiategollisuus ry:n ja Suomen luonnonsuojeluliiton edustajat. Työryhmä järjesti viranomaisille ja sidosryhmille 14.5.2008 kuulemistilaisuuden tulvariskien hallinnasta. Työryhmän 26.3.2009 luovuttamaan raporttiin (MMM

2009:5) sisältyi luonnos tulvariskien hallinnasta annettavan lain keskeisiksi säännöksiksi. Hallituksen esitys on valmisteltu tulvariskityöryhmän ehdotusten pohjalta virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Maa- ja metsätalousministeriö varasi noin 70 viranomaiselle, laitokselle ja järjestölle tilaisuuden esittää huomautuksia tulvariskityöryhmän raportista. Huomautuksensa esitti runsaat 30 tahoa. Huomautuksissa työryhmän ehdotusta pidettiin yleisiltä tavoitteiltaan ja keinoiltaan perusteltuna ja luonnosta tulvariskien hallinnasta annettavaksi laiksi pääosin kannatettavana. Ympäristöministeriö ja osa alueellisista ympäristökeskuksista katsoi, että jatkovalmistelussa tuli selventää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja maakunnan liittojen vastuunjako tulvariskien hallinnan suunnittelussa sekä yksinkertaistaa menettelyä, jolla maakunnan liittojen näkemykset otetaan suunnittelussa huomioon. Suomen Kuntaliitto katsoi, että valtion roolin tulvariskien hallinnassa tulisi olla ehdotuksessa esitettyä keskeisempi ja aktiivisempi ja että valtion tehtävien määrittelyssä tulisi ottaa paremmin huomioon tulvien ja niistä aiheutuvien vahinkojen lisääntyminen tulevaisuudessa.

Ehdotus hallituksen esitykseksi on valmisteltu tulvariskityöryhmän raportin ja siitä esitettyjen huomautusten pohjalta. Työryhmän ehdotuksista poiketen hallituksen esitykseen ei sisälly säännösehdotusta kunnan oikeudesta ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin alueiden suojaamiseksi tulvavahingoilta ja kiinteistönomistajien velvollisuudesta osallistua

tästä aiheutuviin kustannuksiin. Tällaisen säännöksen ei sisältönsä puolesta ole katsottu soveltuvan nyt ehdotettavaan lakiin, vaan vastaavan säännöksen ottamista muuhun lakiin on tarpeen selvittää erikseen.

Hallituksen esityksestä pyydettiin lausunnot pääasiassa samoilta tahoilta kuin työryhmän raportista. Ympäristöministeriö katsoi, että ehdotukseen sisältynyt menettely, jossa maakunnan liitto antaisi maa- ja metsätalousministeriölle lausunnon tulvariskien hallintasuunnitelman ja maakunnallisen suunnittelun yhteensovittamisesta, oli monimutkainen ja byrokraattinen. Lausunnotmenettelystä on ehdotuksessa luovuttu. Osa maakunnan liitoista esitti, että viranomaisten suunnittelu yhteistyötä varten asetettavat tulvaryhmät hyväksyisivät ehdotukset tulvariskien hallintasuunnitelmiksi. Säännösehdotusta tulvaryhmän tehtävistä on muutettu siten, että tulvaryhmä asettaisi suunnitelmaan otettavat tulvariskien hallinnan tavoitteet ja hyväksyisi suunnitelmaehdotuksen siihen sisältyvine toimenpiteineen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaisi kuitenkin edelleen viranomaisena siitä, että ehdotus laadittaisiin laissa säädetyllä tavalla.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys vesilainsäädännön uudistamiseksi (277/2009 vp). Nyt annettavaan hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus voimassa olevan vesilain muuttamiseksi siten, että lupaharkinnassa olisi otettava huomioon maa- ja metsätalousministeriön hyväksymä tulvariskien hallintasuunnitelma. Vastaava säännös tulisi lisätä eduskunnan käsiteltävänä olevaan uuteen vesilakiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki tulvariskien hallinnasta

1 §. *Tarkoitus.* Ehdotetulla lailla säädettäisiin tulvariskien hallinnan järjestämisestä. Laki koskisi tulvariskien hallintaa varten tarvittavaa suunnittelua kuten erilaisten selvitysten laadintaa, suunnitelmien valmistelua ja hyväksymistä ja niihin liittyviä yhteistyö- ja päätöksentekomenettelyjä, yleisön osallistumista sekä Suomen rajat ylittävillä vesistöalueilla tehtävää kansainvälistä yhteistyötä. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tulvariskien arvioinnista ja hallinnasta. Lisäksi lailla säädettäisiin tarkentavasti tulvariskien hallinnan järjestämisestä vastaavan valtion viranomaisen eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen muista kuin direktiivin täytäntöönpanon edellyttämistä tehtävistä tulvariskien hallinnassa.

Tulvadirektiivin tarkoituksena on luoda tulvariskien arvioinnille ja hallinnalle puitteet, joilla pyritään vähentämään yhteisön alueella esiintyvien tulvien johdosta ihmisten terveydelle, ympäristölle, kulttuuriperinnölle ja taloudelliselle toiminnalle aiheutuvia vahingollisia seurauksia. Ehdotetun 1 §:n 2 momentin mukaan lain yleisenä tarkoituksena olisi vähentää tulvariskejä, ehkäistä ja lieventää tulvista aiheutuvia vahingollisia seurauksia sekä edistää varautumista tulviin.

Tulvariskien hallinnalla tarkoitetaan kokonaisuutena sellaisia toimenpiteitä, joiden tavoitteena on arvioida ja pienentää tulvariskejä ja estää tai vähentää tulvista aiheutuvia vahingollisia seurauksia. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi tulvien todennäköisyyksien ja niistä aiheutuvien vahinkojen arviointi, tulvalle alttiiden alueiden kartoittaminen, tulvariskien hallintasuunnitelmien laatiminen, tulvariskeistä tiedottaminen, tulvariskien huomioon ottaminen alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisessa, tulvavaroitusjärjestelmät, toiminta tulvan uhatessa ja tulvatilanteessa, vesistötulvien ehkäisy vesistön säännöstelyn ja juokсутusten avulla, tulvasuojelurakenteet, patoturvallisuudesta huolehtiminen, toimenpiteet tulvatilanteesta toi-

pumiseksi, tulvatilanteesta saatujen kokemusten hyödyntäminen sekä tulvavahinkojen vaikutusten lieventäminen ja korvaaminen.

Edellä määriteltyyn tulvariskien hallintaan sisältyy vesivarojen käytön ja hoidon lisäksi eri hallinnonaloille ja viranomaisille kuuluvia tehtäviä, joista säädetään asianomaisissa erityislaeissa. Esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslaissa ja pelastuslaissa sekä niiden nojalla annetuissa asetuksissa säädetään viranomaisten suunnittelu- ja ohjaustehtävistä, joissa myös tulvariskit on otettava huomioon. Ehdotetun lain mukainen tulvariskien hallinnan suunnittelujärjestelmä ei sinänsä vaikuttaisi viranomaisille muussa laissa säädettyihin tehtäviin. Tulvariskien hallintasuunnitelmien huomioon ottamisesta viranomaistoinnassa säädettäisiin kuitenkin lain 23 §:ssä.

Tulvariskien hallintaan kuuluvat siis muun muassa vesistötulvien ehkäisy, tulvasuojelu ja toiminta tulvatilanteessa. Vesistötulvien ehkäisyllä tarkoitetaan rakenteita ja toimenpiteitä, joilla vesistötulvan syntyminen estetään tai tulvaa pienennetään, mukaan lukien tulvavesien pidättäminen vesistöalueella ja vesistön säännöstelyä ja juokсутusta varten tehtävien rakenteiden kuten patojen ja tekojärvien rakentaminen ja käyttö. Tulvasuojeluun kuuluvat rakenteet ja toimenpiteet, joiden tarkoituksena on estää tai vähentää tulvista aiheutuvia vahinkoja, kuten penkereiden rakentaminen, tulvauomat ja vesistön vedenjohtokyvyn muuttaminen esimerkiksi uomaa perkaamalla. Toimintaan tulvatilanteessa kuuluvat tulvan uhatessa tai tulvan aikana suoritettavat toimenpiteet tulvasta aiheutuvien vahinkojen estämiseksi tai vähentämiseksi, joita ovat muun muassa tilanteen vaatima vesistön säännöstely ja muu juokсутusten säätely, vesistössä suoritettavat toimenpiteet kuten hyytöpatojen muodostumisen estäminen, jääpuomien asentaminen tai jääpatojen hajottaminen sekä pelastustoiminta kuten väestön evakuointi tai kohteiden suojaaminen tilapäisin rakentein.

Pykälän 2 momentin mukaan lain tarkoituksena olisi lisäksi, että tulvariskien hallinta sovitetaan yhteen vesistöalueen muun hoidon kanssa ottaen huomioon vesivarojen kestävä-

käytön sekä suojelun tarpeet. Tällä tarkoitettaisiin paitsi yhteensovittamista vesienhoidon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua vesienhoidon kanssa myös laajemmin vesivarojen kestävästä käytön ja suojelun tarpeiden huomioon ottamista. Vesivarojen kestävässä käytössä tulee ottaa huomioon samanaikaisesti erilaiset käyttötarkoitukset kuten vedenhankinta, kalatalous, vesivoiman käyttö, vesiliikenne ja vesistöjen virkistyskäyttö sekä vesien suojelun tavoitteet, joita on asetettu esimerkiksi valtioneuvoston periaatepäätöksessä 23.11.2006 vesiensuojelun suuntaviivoista vuoteen 2015.

Tulvadirektiivin mukaan vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisten hoitosuunnitelmien ja tulvadirektiivin mukaisten tulvariskien hallintasuunnitelmien laatiminen ovat vesistöalueen yhteen sovitettua hoidon osatekijöitä. Vaikka vesienhoitosuunnitelma laaditaan ensisijaisesti hyvän ekologisen ja kemiallisen tilan saavuttamiseksi, sillä voidaan osaltaan edistää tulvien vaikutusten lieventämistä. Tulvariskien vähentäminen ei kuitenkaan kuulu vesienhoidon päätavoitteisiin, eikä vesipolitiikan puitedirektiivissä ole otettu huomioon ilmastonmuutoksen aiheuttamia tulevia muutoksia tulvariskiin.

Tulvadirektiivin mukaan tulvariskien hallinnan suunnittelussa ja vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisessa suunnittelussa on hyödynnettävä yhteisen synergian ja yhteisten etujen mahdollisuuksia siten, että otetaan huomioon vesipolitiikan puitedirektiivin ympäristötavoitteet ja varmistetaan tehokkuus ja resurssien järkevä käyttö. Yhteensovittamisen tarkoituksena on siten erityisesti parantaa tehokkuutta ja tietojen vaihtoa ottaen huomioon vesipolitiikan puitedirektiivin 4 artiklassa säädetyt ympäristötavoitteet.

2 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin lain keskeiset käsitteet. Pykälän 1 kohta vastaisi olennaisin osin tulvadirektiivin mukaista tulvan määritelmää. Vesistöllä määritelmässä tarkoitettaisiin vesilain 1 luvun 1 §:n ja uutta vesilakia koskevan hallituksen esityksen mukaisesti järveä, lampea, jokea, puroa ja muuta luonnollista vesialuetta, tekojärveä, kanavaa ja muuta vastaavaa keinotekoisia vesialuetta, lukuun ottamatta noroa, ojaa ja lähettä. Vesistön vedenpinnan nousu voisi aiheutua paitsi sateista tai sulamisvesistä myös hyy-

teen tai jääpadon muodostumisesta jokeen siten, että veden luonnollinen virtaus estyisi. Vesistötulvan syynä voisi olla myös patosortumasta aiheutuva tulva-aalto. Patosortumiin ja niistä aiheutuviin tulviin liittyvästä patojen turvallisuuden varmistamisesta säädetään patoturvallisuuslaissa.

Pykälän 2 kohta vastaisi olennaisin osin direktiivin mukaista tulvariskin määritelmää. Yleisesti riski määritellään matemaattisesti siten, että vahinkotapahtuman todennäköisyys kerrotaan siitä aiheutuvan vahingon määrällä. Tulvadirektiivissä tulvariski määritellään vastaavasti tulvan todennäköisyyden ja tulvasta aiheutuvien vahingollisten seurausten yhdistelmänä. Tulvadirektiivin 2 artiklan määritelmän mukaan tulvariskiin kuuluvia vahingollisia seurauksia ovat ihmisten terveydelle, ympäristölle, kulttuuriperinnölle ja taloudelliselle toiminnalle aiheutuvat vahingot. Ehdotetun 2 §:n 2 kohdan tulvariskin määritelmässä mainittaisiin näiden lisäksi turvallisuudelle sekä infrastruktuurille tulvista mahdollisesti aiheutuvat vahingolliset seuraukset. Lisäykset olisivat selventäviä, ja niistä infrastruktuuri mainitaan myös tulvadirektiivin johdanto-osan perusteluissa.

Tulvista voi aiheutua välitöntä vahinkoa ihmisten terveydelle ja turvallisuudelle esimerkiksi tulvavesien nopean nousun ja voimakkaiden virtausten vuoksi taikka välillisesti esimerkiksi talousvesilähteen saastumisen takia. Ympäristölle aiheutuvilla vahingollisilla seurauksilla tarkoitettaisiin erityisesti pilaantumista tai sen vaaraa aiheuttavien aineiden pääsyä tulvan seurauksena ympäristöön. Taloudellisella toiminnalla tarkoitettaisiin määritelmässä yleisesti varallisuutta tuottavia toimintoja sekä omaisuutta. Kulttuuriperintöön sisältyisivät muinaismuistolain (295/1963) mukaiset kiinteät muinaisjäänne- nökset, rakennussuojelulain (60/1985) perusteella suojellut kulttuurikehitykseen tai historiaan liittyvät rakennukset, rakennusryhmät ja rakennetut alueet sekä maankäyttö- ja rakennuslain nojalla kaavassa suojeltaviksi määrätty taikka esimerkiksi kirkkolain mukaisesti suojellut kohteet. Kulttuuriperintöön sisältyisivät myös arvokkaat arkistot ja kokonaiset sekä kirjastot.

Tulvan määritelmään sisältyisivät vesistö- ja meritulvien lisäksi hulevesistä aiheutuvat

tulvat. Pykälän 3 kohdan mukaan hulevedellä tarkoitettaisiin sade- tai sulamisvesiä, jotka taajaan rakennetulla alueella kertyvät maan pinnalle tai muille vastaaville pinnoille kuten ojiin tai muihin pieniin uomiin. Rajaus taajaan rakennettuihin alueisiin olisi tarpeen, koska sade- ja sulamisvesien kerääntymisellä ja siitä mahdollisesti aiheutuvalla tulvalla on merkitystä lähinnä tällaisilla alueilla. Taajaan rakennettua aluetta ei ehdotuksessa määriteltäisi, eikä käsitettä ole määritelty myöskään muualla lainsäädännössä. Sillä tarkoitettaisiin esimerkiksi asemakaavoitettuja alueita, suunnittelutarvealueita sekä muita erillisiä kylä- ja taaja-asutusalueita. Esimerkiksi maa- ja metsätalousalueet jäisivät siten hulevesitarkastelun ulkopuolelle, samoin yleensä muut laajat rakentamattomat alueet sekä haja-asutusalueet.

Tulvan ja tulvariskin määritelmien lisäksi tulvadirektiivin 2 artiklassa viitataan vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisiin vesipiiriin, vesistöalueen ja vesistöalueen osan määritelmiin. Nämä käsitteet määriteltäisiin ehdotetun pykälän 4 – 7 kohdissa viittaamalla vesienhoidon järjestämisestä annettuun lakiin. Tulvadirektiivin 2 artiklassa viitataan myös joen määritelmään, jota ehdotetussa laissa ei olisi tarpeen käyttää. Joen määritelmä sisältyy kuitenkin vesilain 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin sekä ehdotetun uuden vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohtaan.

Pykälän 8 kohdassa määriteltäisiin yhteen sovitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus viittaamalla vesienhoidon järjestämisestä annettuun lakiin.

3 §. *Viranomaiset.* Pykälän 1 momentin mukaan lain täytäntöönpanon ohjauksesta ja seurannasta huolehtisi maa- ja metsätalousministeriö, jonka toimialaan vesitalousasioiden hallinto pääosin kuuluu. Maa- ja metsätalousministeriö huolehtisi näistä tehtävistä yhteistyössä sisäasiainministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä ympäristöministeriön kanssa. Tulvariskien hallinnan osalta sisäasiainministeriön hallinnonalaan kuuluu pelastustoiminta. Liikenne- ja viestintäministeriö ohjaa Ilmatieteen laitosta, joka toimisi asiantuntijalaitoksena erityisesti meritulviin sekä hulevesitulviin liittyvässä tulvariskien hallinnan suunnittelussa. Ympäristöministeriö ohjaa toimialallaan elinkeino-, liikenne-

ja ympäristökeskuksia, jotka toimisivat tulvariskien hallinnasta pääasiallisesti vastaavina valtion viranomaisina, sekä Suomen ympäristökeskusta esimerkiksi alueiden käyttöön ja vesiensuojeluun liittyvissä asioissa. Maa- ja metsätalousministeriö vastaisi tulvadirektiivin edellyttämästä raportoinnista komissiolle Suomen ympäristökeskuksen avustamana.

Pykälän 2 momentin mukaan kaikilla valtion ja kuntien viranomaisilla olisi velvollisuus osallistua laissa säädettävään tulvariskien hallinnan suunnitteluun. Säännös koskisi myös valtion laitoksia. Säännös tarkoittaisi viranomaisten yleistä yhteistyövelvoitetta osana niitä tehtäviä, joita nämä jo hoitavat muun lainsäädännön perusteella. Ehdotettuun lakiin perustuvasta määrämuotoisesta osallistumisesta ja muista valtion viranomaisia ja laitoksia sekä kunnan viranomaisia koskevista tehtävistä säädettäisiin lain 4 - 6 §:ssä

4 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät.* Ehdotuksen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset vastaisivat valtion viranomaisina lain varsinaisesta toimeenpanosta aluehallinnon tasolla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset tukevat alueellista kehittämistä hoitamalla muun muassa entisten lääninhallitusten, työ- ja elinkeinokeskusten sekä alueellisten ympäristökeskusten toimeenpano- ja kehittämis-tehtäviä alueilla. Keskukset edistävät muun muassa hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä. Keskusten toimialaan kuuluu sen mukaan kuin erikseen säädetään tehtäviä, jotka koskevat muun muassa vesivarojen käyttöä ja hoitoa. Tähän sisältyy myös tulvariskien hallinta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävistä tulvariskien hallinnassa säädettäisiin tarkemmin lain 4 §:ssä. Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin ne tulvadirektiivin mukaiset tulvariskien hallinnan suunnitteluun kuuluvat tehtävät, joista kukin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaisi omalla hallinnollisella toimialueellaan ja joista säädettäisiin yksityiskohtaisemmin muun muassa lain 7 – 10 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialaan kuuluvista muista kuin tulvadirektiivin täytäntöönpanon edellyttämistä tehtävistä

tä. Ennen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten perustamista nämä tehtävät kuuluivat ympäristöhallinnosta annetun ja aluehallinnon uudistamisen yhteydessä kumotun lain (55/1995) mukaisesti alueellisille ympäristökeskuksille. Sanotun lain 4 §:n mukaan alueellisten ympäristökeskusten tuli toimialallaan muun muassa huolehtia vesistön käyttö- ja hoitotoiminnasta ja tulvasuojelusta sekä vesistöiden toteuttamisesta. Osittain tulviin liittyvänä tehtävänä pidettiin myös samassa lainkohdassa mainittua ympäristövahinkojen ja -haittojen ehkäisemistä ja torjumista. Ehdotetussa 2 momentissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävät tulvariskien hallinnassa määriteltäisiin vastaavalla tavalla kuin alueellisten ympäristökeskusten tehtävät aiemmassa laissa.

Alueelliset ympäristökeskukset ovat tehneet yleissuunnitelmia vesistötulvista aiheutuvien vahinkojen välttämiseksi ja laatineet muun muassa suunnittelua varten tarvittavia tulvavaarakarttoja. Valtaosa näistä suunnitelmista ja kartoista on laadittu ja on tulevaisuudessakin tarpeen laatia sellaisille alueille, joiden tulvariskiä ei todennäköisesti voida pitää niin merkittävänä, että alueet olisi perusteltua sisällyttää 1 momentissa tarkoitettuun tulvadirektiivin mukaiseen määrämuotoiseen suunnitteluun. Tämän vuoksi 2 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtisi toimialallaan vesistötulvariskien hallinnan suunnittelusta myös muilla kuin merkittävillä tulvariskialueilla.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtisi tulvan uhatessa ja sen aikana vesistössä tehtävistä toimenpiteistä tulvan lieventämiseksi esimerkiksi neuvottelemalla luvanhaltijoiden kanssa juoksutusten hoitamisesta sekä antamalla suosituksia ja lupapäätösten mahdollistamia ohjeita ottaen huomioon tulvariskien hallitsemiseksi tarvittava yhteensovittaminen. Tarvittaessa keskus hakisi nykyiseen tapaan lupaa vesilain 12 luvun 19 §:n mukaisten vaarantorjuntatoimien suorittamiseksi. Tulvatilanteessa myös alueen pelastustoimi voi ryhtyä toimenpiteisiin tulvavahinkojen estämiseksi ja vähentämiseksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaisi kuitenkin tulvatilanteen vaatimia omaan toi-

mialaansa kuuluvia tehtäviä myös sen jälkeen, kun pelastustoiminta on käynnistynyt.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaisi suosituksia siitä, miten vesistössä harjoitettavat säännöstelyt ja muiden kuin varsinnaisten säännöstelyrakenteiden avulla toteutettavat juoksutukset sovitettaisiin yhteen vesistön mitassa. Tällaisia suosituksia voi sisältyä nykyisin esimerkiksi lupamenettelyjen yhteydessä annettaviin lausuntoihin. Momentin 4 kohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edistäisi tulvasuojelua ja muita tulvariskien hallintaa parantavia toimenpiteitä. Keskus antaisi kunnille ja muille yhteistyötahoille tulvariskien hallintaa palvelevaa asiantuntija-apua kuten tulvasuojelurakenteiden ja muiden vesistötoimenpiteiden toteuttamisessa tarvittavaa suunnitteluapua sekä päättäisi valtion rahoitustuen myöntämisestä toimenpiteitä varten.

Momentin 5 kohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtisi yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen kanssa toimialueensa hydrologisesta seurannasta kuten vesistöjen vedenkorkeuksien ja virtaamien seurannasta sekä vesitilannetta ja tulvavaaraa koskevien tietojen kokoamisesta ja niiden saattamisesta eri viranomaisten ja yleisön saataville. Momentin 6 kohdan mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa keskuksille myös muita tulvariskien hallintaa varten tarpeellisia tehtäviä.

Pykälän 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi määrätä, että vesistöalueella, joka ulottuu kahden tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueelle, tietty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaisi 4 §:ssä säädettyjä tehtäviä myös toisten keskusten toimialueilla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivalta toisen keskuksen alueella määräytyisi näissä tapauksissa ahtaasti tulvariskien hallintaa ohjaavin hydrologisin kriteerein niin, että saman vesistöalueen keskuksista alimpana sijaitseva koordinoisi koko vesistöalueen tulvariskien hallintaa. Ratkaisussa ei olisi kyse keskusten henkilöstö- tai muiden voimavarojen käytön tehostamisesta taikka muusta sellaisesta laajakantoisesta ja periaatteellisesti merkittävästä kysymyksestä, jota

tarkoitetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 5 §:ssä ja jonka vuoksi keskusten toimialueen laajentamisesta tulisi säätää valtioneuvoston asetuksella. Tämän vuoksi olisi riittävää ja hallinnollisesti tarkoituksenmukaista, että keskusten toimialueista tulvariskien hallinnassa päätettäisiin maa- ja metsätalousministeriön määräyksellä.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin kuuluisi esimerkiksi pykälän 1 momentin 4 kohdan mukainen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelman valmistelu. Tulvariskien tarkoituksenmukainen hallinta edellyttää, että vesistöalueelle laaditaan yksi koko vesistöalueen kattava ja hallinnollisista rajoista riippumaton tulvariskien hallintasuunnitelma. Myös esimerkiksi 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tehtävissä tulvan uhatessa ja tulvan aikana olisi tarpeen varmistaa toimenpiteiden yhteensovittaminen ottaen huomioon vaikutukset koko vesistöalueella hallinnon rajoista riippumatta.

5 §. *Kunnan, maakunnan liiton ja alueen pelastustoimen tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin yleisesti niistä tehtävistä, jotka ehdotetun lain mukaan kuuluisivat kunnille, maakunnan liitoille ja alueiden pelastustoimille. Säännöksellä selvennettäisiin ehdotettavan lain mukaisten tehtävien suhdetta kunnan, maakunnan liiton ja alueen pelastustoimen muun lain mukaisiin tehtäviin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin selvästi myös siitä, että ehdotetun lain mukaiset suunnitteluun osallistumista koskevat säännökset olisivat paitsi osallistumiseen oikeuttavia myös viranomaisia velvoittavia säännöksiä.

6 §. *Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen tehtävät.* Pykälän mukaan Suomen ympäristökeskus ja Ilmatieteen laitos tuottaisivat toimialallaan tulvariskien hallinnassa tarvittavia asiantuntijapalveluita. Tällaisiin palveluihin kuuluisivat muun muassa tulvariskien hallintaan liittyvän tiedon kokoaminen ja käsittely valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein sekä selvitykset esimerkiksi tulvariskien arvioinnin menetelmistä, erilaisten tulvien todennäköisyyksistä sekä ilmaston ja vesiolojen odotettavissa olevista muutoksista. Palveluihin voisi kuulua myös esimerkiksi valtakunnallisen tulvava-

roitusjärjestelmän kehittäminen ja ylläpito, tulvadirektiivin täytäntöönpanossa tarvittavan opastuksen valmistelu, ministeriön avustaminen tulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksymispäätösten valmistelussa sekä tulvadirektiivin täytäntöönpanosta raportointi. Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen tehtävistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ehdotuksen 21 §:n mukaisella valtioneuvoston asetuksella.

7 §. *Tulvariskien alustava arviointi.* Pykälän mukaan tulvariskien alustava arviointi tehtäisiin toteutuneista tulvista kertyneiden havaintojen ja muiden käytettävissä olevien tietojen perusteella. Arvioinnin pohjaksi kerättäisiin valtakunnallisesti tiedot myös rankkasateista ja esiintyneistä hulevesitulvista. Arvioinnissa olisi otettava huomioon muun muassa ilmaston muuttuminen pitkällä aikavälillä.

8 §. *Merkittävät tulvariskialueet.* Pykälässä säädettäisiin tulvadirektiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti sellaisten alueiden nimeämisestä, joilla merkittävä tulvariski olisi 7 §:ssä tarkoitettujen alustavan arvion perusteella mahdollinen tai joilla merkittävän tulvariskin voitaisiin olettaa esiintyvän esimerkiksi tulevan maankäytön taikka ilmastomuutoksen arvioitujen vaikutusten vuoksi. Tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa otettaisiin huomioon tulvien todennäköisyys. Lakiehdotuksen 2 §:ään sisältyvän tulvariskin määritelmän mukaisesti harvinaisinkin tulva voisi aiheuttaa suuren tulvariskin, jos tulvasta aiheutuvien vahinkojen määrä olisi riittävän suuri. Vastaavasti useinkaan toistuva tulva ei välttämättä merkitsisi kovin suurta tulvariskiä, jos vahinkojen voitaisiin arvioida jäävän vähäisiksi. Käytännössä yhdyskuntien suojaamiseksi varaudutaan nykyisin vähintään sellaisiin vesistötulviin, joiden vuotuinen todennäköisyys on 1 prosentti eli jotka toistuvat keskimäärin kerran 100 vuodessa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös niistä vahingollisista seurauksista, jotka yhdessä tulvan todennäköisyyden kanssa voisivat muodostaa merkittävän tulvariskin. Säännöksen mukaan tulvariskin merkittävyyden arvioinnissa olisi otettava huomioon vahingollisten seurausten merkitys yleiseltä kannalta. Esimerkiksi yksittäiseen vahinkokohteeseen liittyvien omaisuusarvojen suu-

ruus tai vähäisyys ei olisi arvioinnissa ratkaisevaa. Momentin 1 kohdassa tarkoitettujen terveydelle ja turvallisuudelle aiheutuvien vahingollisten seurausten arvioinnissa suurempi väestömäärä tarkoittaisi yleensä myös yleiseltä kannalta merkittävämpää tulvariskiä. Tulvalle alttiiksi joutuvien ihmisten lukumäärän lisäksi arvioinnissa olisi kuitenkin otettava huomioon esimerkiksi tulvan vahingollisten seurausten kohteena olevien ihmisryhmien kuten vanhusten tai sairaalan potilaiden erityinen haavoittuvuus tulvatilanteessa. Vahingollinen seuraus ihmisten terveydelle voisi olla myös esimerkiksi altistuminen tulvan seurauksena leviävillä mikrobiologisilla taudinaiheuttajilla tai kemiallisilla haitta-aineilla. Yleiseltä kannalta katsoen vahingollisena seurauksena ihmisten turvallisuudelle voitaisiin pitää esimerkiksi tilannetta, jossa suurehko ihmisjoukko joutuisi muuttamaan tilapäisesti pois tulvaveden vahingoittamista asunnoista.

Momentin 2 kohdan mukaan tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa otettaisiin huomioon välttämättömyyspalvelujen mahdollinen pitkäaikainen keskeytyminen tulvan seurauksena. Tällaisiin ihmisten ja yhdyskuntien perustoiminnoille välttämättömiin palveluihin kuuluvat muun muassa vesihuolto eli talousveden toimittaminen ja jätevesien johtaminen ja käsittely, kaukolämmön tai sähkön tuotanto ja jakelu, tietoliikenneyhteydet sekä tie- ja muu liikenneinfrastruktuuri. Momentin 3 kohdan mukaisella yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja turvaavalla taloudellisella toiminnalla tarkoitettaisiin sellaista omaisuutta ja elinkeinotoimintaa kuten elintarvike- tai lääketeollisuutta, jonka toimivuus tulisi varmistaa kaikissa olosuhteissa. Tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa olisi otettava huomioon myös esimerkiksi ympäristöluvanvaraisen tuotantolaitoksen toiminnan häiriintyminen tulvan seurauksena ja tästä mahdollisesti aiheutuva pitkäkestoinen tai laajalle ulottuva ympäristön pilaantuminen. Lisäksi olisi otettava huomioon kulttuuriperinnölle kuten arkisto- ja museokokoelmille tulvasta mahdollisesti aiheutuva korjaamaton vahinko.

Yleisten, valtakunnallisesti sovellettavien kriteerien lisäksi tulvariskin merkittävyyden arviointiin vaikuttavat alueelliset ja paikalli-

set tekijät. Esimerkiksi taloudellisten vahinkojen perusteella samansuuruisiksi arvioidun tulvariskin vaikutus voi olla erilainen eri alueilla. Tämän vuoksi tulvariskin merkittävyyden arvioinnissa olisi pykälän 2 momentin mukaan otettava huomioon myös alueelliset ja paikalliset olosuhteet.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin menettelystä, jota noudatettaisiin vesistöalueen ja merenrannikon merkittävien tulvariskialueiden nimeämisessä. Säännös ei siten koskisi hulevesitulvien merkittävien tulvariskialueiden nimeämistä, josta kunta päättäisi ehdotetun lain 19 §:n mukaisesti.

Merkittävien vesistö- ja meritulvariskialueiden nimeämisessä tulisi pyrkiä valtakunnallisesti riittävään yhdenmukaisuuteen, jotta tulville alttiilla alueilla asuvia kansalaisia ja niillä sijaitsevia elinkeino- ja muita toimintoja kohdellaan yhdenvertaisesti koko maassa. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin, että vesistöalueiden ja merenrannikon merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä päättäisi maa- ja metsätalousministeriö elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valmisteleman ehdotuksen perusteella.

Merkittävien tulvariskialueiden nimeämisessä olisi kyse tulvariskien hallintasuunnitelman laatimisen laukaisevasta, luonteeltaan valmisteleavasta päätöksestä. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin, että ministeriön päätöksen tulvariskialueiden nimeämisestä ei saisi hakea erikseen muutosta valittamalla, vaan nimeäminen voisi olla valituksen kohteena vasta haettaessa muutosta tulvariskien hallintasuunnitelman hyväksymistä koskevaan päätökseen. Muutoksenhausta säädettäisiin lain 22 §:ssä.

9 §. *Tulvakartat.* Pykälän mukaan merkittävälle tulvariskialueelle laadittaisiin tulvavesien leviämistä osoittavat tulvavaarakartat. Alueille laadittaisiin myös tulvariskikartat, joista kävisivät ilmi tulvavahingoille alttiit kohteet sekä kohteet, joista tulvan vuoksi voisi aiheutua vahinkoa ympäristölle.

Tulvavaara- ja tulvariskikartat muodostavat sellaisia paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain (421/2009) 3 §:n ja paikkatietoinfrastruktuurista annetun valtioneuvoston asetuksen (725/2009) 1 §:n 1 f ja 3 l -kohdassa tarkoitettuja paikkatietoaineistoja, joiden tulee täyttää laissa ja asetuksessa aineistoja kuvaava-

ville tiedoille ja aineistojen sisällölle, rakenteelle ja saatavuudelle säädetyt vaatimukset.

Tulvadirektiivin mukaan tulvariskien alustavat arviot on tehtävä ensimmäisen kerran viimeistään 22.12.2011 ja tulvavaara- ja tulvariskikartat viimeistään 22.12.2013. Tämän jälkeen arvioinnit ja kartat olisi tarpeen mukaan tarkistettava kuuden vuoden välein. Määräajoista säädettäisiin ehdotuksen 21 §:ssä tarkoitetulla valtioneuvoston asetuksella.

10 §. *Tulvariskien hallintasuunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin tulvariskien hallintasuunnitelmien laatimisperusteista ja sisältövaatimuksista tulvadirektiivin 7 artiklaa vastaavasti. Pykälän 1 momentin mukaan tulvariskien hallintasuunnitelma laadittaisiin vesistöalueelle, jolle ehdotuksen 8 §:n mukaisessa menettelyssä olisi nimetty yksi tai useampi tulvariskialue, sekä jokaiselle merenrannikon merkittävälle tulvariskialueelle. Koska vesistön tulvimisesta ja merenpinnan noususta aiheutuva tulvariski voisi rannikon läheisyydessä kohdistua samalle alueelle, vesistöaluetta ja merenrannikkoa koskevat tulvariskien hallintasuunnitelmat voitaisiin sovittaa yhteen yhdeksi yhtenäiseksi suunnitelmaksi. Hulevesitulvariskien hallintasuunnitelma laadittaisiin ehdotuksen 19 §:n 2 momentissa tarkoitetulle alueelle kunnassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hallintasuunnitelman sisällöstä. Suunnitelmassa olisi esitettävä tulvariskien hallinnan tavoitteet kullekin suunnitelmassa tarkoitetulle merkittävälle tulvariskialueelle. Jotta tavoitteet muodostuisivat valtakunnallisesti riittävän yhtenäisiksi, niistä säädettäisiin lain tasolla ehdotuksen 11 §:ssä.

Suunnitelmassa olisi esitettävä toimenpiteet, joiden avulla tulvariskien hallinnan tavoitteet pyrittäisiin saavuttamaan. Toimenpiteiden valinnasta säädettäisiin yleisesti, että niillä olisi mahdollisuuksien mukaan pyrittävä vähentämään tulvien todennäköisyyttä sekä käyttämään muita kuin tulvasuojelurakenteisiin perustuvia keinoja. Säännös vastaisi asiallisesti tulvadirektiivin 7 artiklaa. Tulvien todennäköisyyden vähentämisellä tarkoitettaisiin esimerkiksi vesistön säännöstelyä ja muita keinoja tulvavesien pidättämiseksi valuma-alueella. Muilla kuin tulvasuojelurakenteisiin perustuvilla keinoilla tarkoitettaisiin

siin muun muassa tulvariskien huomioon ottamista alueiden käytön suunnittelussa, tulvavaara-alueen asukkaiden tulvatietouden lisäämistä, tulvakarttoja ja tulvavaroitusjärjestelmiä sekä toimintaa tulvatilanteessa. Suunnitelmassa olisi myös tarkasteltava vaihtoehtoisten toimenpiteiden kustannuksia ja hyötyjä sekä etusijajärjestystä, jonka mukaan ehdotetut toimenpiteet tulisi toteuttaa.

Tulvadirektiivin mukaan tulvariskien hallintasuunnitelmat on laadittava ensimmäisen kerran siten, että ne voidaan hyväksyä ja julkaista viimeistään 22.12.2015. Tämän jälkeen suunnitelmat olisi tarpeen mukaan tarkistettava kuuden vuoden välein. Määräajasta säädettäisiin ehdotuksen 21 §:ssä tarkoitetulla valtioneuvoston asetuksella.

11 §. *Tulvariskien hallinnan tavoitteet.* Säännös koskisi lain 10 §:n mukaisissa suunnitelmissa asetettavia tulvariskien hallinnan tavoitteita. Sen mukaan tulvariskien hallinnassa olisi pyrittävä vähentämään lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tulvista aiheutuvia vahingollisia seurauksia. Vesistötulvista aiheutuvien riskien hallinnassa tulisi ottaa huomioon, että tulvariskin estämiseksi tai vähentämiseksi tarkoitetut toimenpiteet yhdessä vesistöalueen osassa voisivat lisätä tulvariskiä vesistöalueen muissa osissa. Tämän vuoksi vesistötulvariskien hallinnassa olisi pyrittävä siihen, että kokonaisvahingot vesistöalueella jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

12 §. *Tulvariskien hallinnan ja vesienhoidon yhteensovittaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset huolehtisivat siitä, että tulvavaara- ja tulvariskikartoissa käytettävät tiedot sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien laatiminen sovitetään yhteen vesienhoidon suunnittelussa käytettävien vastaavien tietojen ja suunnitelmien kanssa. Erityisesti olisi huolehdittava siitä, että tulvariskien hallitsemiseksi esitettävät toimenpiteet sovitettaisiin yhteen vesienhoidon ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi laaditun toimenpideohjelman kanssa. Ehdotuksen 21 §:n mukaisella valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin muun muassa siitä, että kartoissa käytettävien tietojen olisi oltava yhdenmukaisia vastaavien vesienhoidon suunnittelussa käytettävien tietojen kanssa. Lisäksi asetuksella säädettäisiin, että tul-

vavaara- ja tulvariskikartat olisi sovitettava yhteen niiden vesienhoidon suunnitteluun kuuluvien uudelleentarkastelujen kanssa, jotka koskevat vesien ominaispiirteitä, ihmisen aiheuttamia vaikutuksia vesiin ja vedenkäytön taloudellisia selvityksiä. Vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaan nämä uudelleentarkastelut tehtäisiin ensimmäisen kerran viimeistään 22.12.2013, mikä on myös ensimmäisten tulvavaara- ja tulvariskikarttojen laatimisen määräaika.

Tulvariskien hallintasuunnitelmassa olisi erityisesti huolehdittava siitä, että tulvariskien hallinnan toimenpiteet sovitettaisiin yhteen niiden ympäristötavoitteiden kanssa, jotka sisältyisivät samaa vesistöaluetta tai rannikkovettä koskevaan vesienhoitosuunnitelmaan. Yhteensovittaminen voisi vaikuttaa muun muassa 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimenpiteiden etusijajärjestykseen tai 11 §:ssä tarkoitettujen kokonaisvahinkojen arviointiin vesistöalueella. Tulvariskien hallintasuunnitelmissa ja vesienhoitosuunnitelmissa tulisi etsiä toimenpiteitä, jotka mahdollisuuksien mukaan edistäisivät sekä tulvariskien hallinnan että vesienhoidon tavoitteita. Ensisijaista olisi estää uusien tulvariskikohdeiden syntyminen alueiden käytön asianmukaisella suunnittelulla. Perinteisten tulvasuojeluratkaisujen kuten vesistön perkaamisen sijaan tulvavesiä tulisi pyrkiä pidättämään siellä, missä niistä ei aiheutuisi merkittävää vahinkoa. Vesistöjen kunnostukset, kosteikat ja laskeutusaltaat sekä suojavyöhykkeet ja -kaistat voisivat puolestaan olla sellaisia vesienhoidon toimenpiteitä, jotka osaltaan lisäävät tulvavesien viipymää ja voivat siten myös edistää tulvariskien hallintaa.

Pykälän 2 momentin mukaan tulvariskien hallinnan suunnitteluun osallistuminen ja siitä tiedottaminen sovitettaisiin tarvittavilta osin yhteen vesienhoidon suunnittelun vastaavien menettelyjen kanssa. Tulvariskien hallinnan suunnitteluun ja vesienhoidon suunnitteluun liittyvät kuulemiset järjestettäisiin mahdollisuuksien mukaan samanaikaisesti, jotta osalliset saisivat riittävän kattavan kuvan alueelle suunnitelluista toimenpiteistä. Näin myös vähennettäisiin kuulemisten vaatimaa hallinnollista työtä.

13 §. *Ympäristöselostus.* Tulvariskien hallintasuunnitelman osana olisi esitettävä ym-

päristöselostus siten, kuin tällaisesta selostuksesta säädetään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005). Ympäristöselostus sisältäisi tiedot tulvariskien hallintasuunnitelmasta ja sen laadinnassa tarkastelluista vaihtoehdoista sekä arvion eri toimenpidevaihtoehtojen ympäristövaikutuksista.

14 §. *Tulvariskien hallinnan suunnittelu valtakuunnan rajan ylittävillä vesistöalueilla.* Säännös koski tulvariskien hallinnan kansainvälistä yhteistyötä Suomen valtakuunnan rajan ylittävillä vesistöalueilla. Ehdotuksen perustana ovat tulvadirektiivin 8 artiklan säännökset yhteistyön järjestämisestä yhtäältä EU:n jäsenvaltioiden kesken mukaan lukien ETA-valtiot sekä toisaalta jäsenvaltioiden ja EU:n ulkopuolisten valtioiden välillä. Tulvadirektiivin mukaan jäsenvaltioiden on vaihdettava keskenään tulvariskien alustavaa arviointia sekä tulvavaara- ja tulvariskikarttojen laatimista varten tarpeellisia tietoja. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee sovittaa yhteen tulvariskin alustavan arvioinnin perusteella tehtävä tulvariskialueiden nimeäminen sekä tulvariskien hallintasuunnitelmat.

Direktiivin säännökset tulvariskien hallintasuunnitelmien yhteensovittamisesta koskevat paitsi kokonaan yhteisön alueella sijaitsevia kansainvälisiä vesistöalueita myös yhteisön rajat ylittäviä vesistöalueita. Kokonaan yhteisön alueella sijaitsevilla rajavesistöissä jäsenvaltioiden on huolehdittava hallintasuunnitelmien yhteensovittamisesta pyrkien siihen, että laaditaan yksi ainoa kansainvälinen tulvariskien hallintasuunnitelma taikka useampia tulvariskien hallintasuunnitelmia, jotka sovitetaan yhteen. Jos tällaisia suunnitelmia ei ole laadittu, jäsenvaltioiden on laadittava mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettuja tulvariskien hallintasuunnitelmat, jotka kattavat ainakin niiden alueella sijaitsevat vesistöalueen osat.

Myös yhteisön rajojen ulkopuolelle ulottuvassa rajavesistöissä jäsenvaltioiden on pyrittävä laatimaan yksi ainoa kansainvälinen tulvariskien hallintasuunnitelma tai useampia yhteen sovitettuja tulvariskien hallintasuunnitelmia. Jos tämä ei ole mahdollista, yhteensovittamisesta on huolehdittava edellä tode-

tulla tavalla ainakin jäsenvaltioiden välisissä vesistöalueen osissa.

Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan tulvariskien hallintasuunnitelmien yhteensovittaminen sekä muu yhteistyö tulvariskien hallinnan suunnittelussa järjestettäisiin siten kuin Suomen solmimissa kansainvälisissä sopimuksissa määrätään. Suomen ja Ruotsin välinen rajavesistöyhteistyö Tornion- ja Muonionjoella on perustunut vuonna 1971 tehtyyn rajajokisopimukseen (SopS 54/1971). Sopimuksessa ei ole määräyksiä tulviin liittyvästä yhteistyöstä. Käytännössä tulvantorjuntaan liittyvää yhteistyötä on jossain määrin kuitenkin tehty Lapin ympäristökeskuksen ja Norrbottenin lääninhallituksen sekä alueen kuntien kesken. Rajajokisopimuksen uusimisesta on käyty neuvotteluja Ruotsin kanssa vuodesta 2002 lähtien, ja neuvoteltu uusi sopimus on tarkoitus saattaa voimaan 1.6.2010 lukien. Se sisältäisi määräyksiä myös vesienhoidon suunnittelua sekä tulvariskien hallintaa palvelevasta yhteistyöstä. Sopimuksessa on myös yleisiä määräyksiä rajavesistöön liittyvien tietojen vaihdosta kansallisten viranomaisten kesken.

Suomen ja Norjan välillä tulvadirektiivin mukaiset kansainvälisen yhteistyön vaatimukset koskisivat Tenon, Näättämön ja Paatsjoen vesistöalueita. Suomen ja Norjan välillä on tehty sopimus yhteisestä rajavesistökomissiosta vuonna 1980 (SopS 32/1981). Komission tehtävänä on toimia Suomen ja Norjan hallitusten välisenä yhteistyö- ja yhteyselimenä rajavesistöjä koskevissa kysymyksissä. Sopimus ei sisällä aineellisia säännöksiä rajavesistöjen käytöstä tai muista sopimuspuolten velvoitteista.

Suomen ja Venäjän välisessä vuoden 1964 rajavesistö sopimuksessa (SopS 25/1965) määritellään vesistöjen käytön yleiset periaatteet ja säännöt. Sopimuspuoli voi rajavesistöissä suorittaa toimenpiteitä kansallisen lainsäädännön mukaisesti, mutta jos kyseiset vaikutukset ilmenevät toisen sopimuspuolen alueella, asia siirtyy sopimuksen mukaiseen käsittelyyn yhteisessä suomalais-venäläisessä rajavesistökomissiossa. Sopimus ei sisällä määräyksiä yhteisten suunnitelmien laatimisesta tai suunnitteluun liittyvästä tietojenvaihdosta. Rajavesistökomissio on kuitenkin sopimuksen 8 artiklan nojalla voinut omasta

aloitteestaan tai sopimuspuolten antaman tehtävän perusteella käsitellä laajasti erilaisia rajavesistöjen käyttöön tai tilaan liittyviä asioita, muun muassa vesipolitiikan puitedirektiivin edellyttämiä toimenpiteitä. Suomen tarkoituksena on esittää yhteisessä suomalais-venäläisessä rajavesistökomissiossa, että komissio käsitelisi myös tarvetta ja mahdollisuuksia laatia yhteen sovitut tulvariskien hallintasuunnitelmat.

Pykälän 2 momentin mukaan tulvariskien hallintasuunnitelmat olisi rajat ylittävillä vesistöalueilla pyrittävä sovittamaan yhteen muissa rajavesistöalueen valtioissa laadittujen vastaavien suunnitelmien kanssa. Ruotsin kanssa yhteisellä vesistöalueella vaatimus hallintasuunnitelmien yhteensovittamisesta toteutuu myös edellä sanotun uuden rajajokisopimuksen määräyksin. Sen sijaan Norjan ja Venäjän kanssa tehtyihin sopimuksiin vastaavaa määräystä ei sisälly. Säännös vastaisi tulvadirektiivin 8 artiklan 2 ja 3 kohtaa. Direktiivin 8 artiklan 4 kohdan mukaisesti momentissa säädettäisiin lisäksi, että suunnitelmia voitaisiin täydentää rajat ylittävän vesistöalueen osaa koskevilla yksityiskohtaisemmillä suunnitelmilla.

Pykälän 3 momentin mukaan rajat ylittäviä vesistöalueita koskevat tulvariskien hallintasuunnitelmat eivät saisi sisältää toimenpiteitä, jotka lisäisivät merkittävästi tulvariskiä toiseen valtioon kuuluvassa vesistöalueen osassa, ellei toimenpiteitä olisi sovitettu yhteen koko vesistöalueella. Tulvariskin merkittävän lisäyksen arviointiin sovellettaisiin, mitä ehdotuksen 8 §:n 1 momentissa säädettäisiin vastaavasta arvioinnista merkittävien tulvariskialueiden nimeämisessä. Jos säännöksessä tarkoitettujen toimenpiteiden vaikutus kohdistuisi kansainvälisen vesistöalueen Ruotsiin tai Norjaan kuuluvaan osaan, lisäedellytyksenä olisi, että toimenpiteistä olisi sovittu näiden valtioiden kanssa. Säännös tulvariskejä lisäävien toimenpiteiden yhteensovittamisesta kansainvälisellä vesistöalueella perustuisi tulvadirektiivin 7 artiklaan. Vaatimus tällaisista toimenpiteistä sopimisesta Ruotsin ja Norjan kanssa yhteisillä vesistöalueilla perustuisi direktiivin 8 artiklaan, joka edellyttää, että jäsenvaltioiden välillä toimenpiteistä päästään hyväksytyyn ratkaisuun. Direktiivi koskee myös Norjaa ETA-

valtiona. Vaatimus siitä, että Ruotsin tai Norjan alueella tulvariskejä merkittävästi lisääviä toimenpiteitä voitaisiin toteuttaa vain yhteisesti sopimalla, olisi konkreettisempi ja tiukempi kuin tulvadirektiivissä säädetään. Yhtäältä direktiivin säännöksen jäsenmaiden välisestä hyväksyttävästä ratkaisusta ei ole katsottu olevan riittävän selvä, jotta se voitaisiin sellaisenaan sisällyttää lainsäädäntöön. Toisaalta direktiivissä tarkoitetut tilanteet olisivat Ruotsin ja Norjan kanssa yhteisissä raja- vesistöissä olosuhteet huomioon ottaen siinä määrin epätodennäköisiä, ettei myöskään erityisen menettelyn luominen niitä varten olisi perusteltua. Vaikka vaatimus toimenpiteistä sopimisesta olisi siis ankarampi kuin direktiivi edellyttää, tällä ei olisi käytännön merkitystä.

15 §. *Tulvaryhmä.* Tulvariskien hallintaan sisältyy eri hallinnonaloille kuuluvia tehtäviä, joita ovat erityisesti vesivarojen käyttö ja hoito, alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen ohjaus alue- ja paikallistasolla sekä pelastustoiminta. Tulvariskien hallinnan kannalta keskeisten viranomaisten tulisi tämän vuoksi olla tiiviissä yhteistyössä koko suunnitteluprosessin ajan. Pykälän 1 momentin mukaan viranomaisyhteistyö järjestettäisiin yhteistyöelimestä, jota kutsuttaisiin tulvaryhmäksi. Tulvaryhmään kuuluisivat vesistöalueella tai merenrannikon merkittävällä tulvariskialueella toimivien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, maakunnan liittojen, kuntien ja alueiden pelastustoimien edustajat.

Säännös koskisi ainoastaan vesistöalueen ja merenrannikon tulvariskien hallintasuunnitelmien laatimista ja siinä tarvittavaa viranomaisyhteistyötä. Hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelussa tarvittavasta yhteistyöstä ja sen järjestämisestä päättäisi kunta tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö asettaisi tulvaryhmän vesistöalueella tai merenrannikon alueella toimivan maakunnan liiton esityksestä. Jos vesistöalue sijaitsisi kahden tai useamman maakunnan alueella, maakunnan liitot tekisivät ministeriölle yhteisen ehdotuksen. Ministeriö määräisi tulvaryhmässä edustettuina olevat tahot sekä näistä puheenjohtajan, joka johtaisi ryhmän toimintaa. Tarkoituksena on osaltaan vahvistaa maakunnan liittojen ase-

maa aluekehitystyön kokoavana ja yhteen sovittavana viranomaisena.

Tulvaryhmän toimikaudesta säädettäisiin asetuksella. Tulvaryhmät tulisi asettaa kuudeksi vuodeksi kerrallaan siten, että niiden toimiaika vastaisi vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisten yhteistyöryhmi- en toimiaikaa.

Pykälän 3 momentin mukaan tulvaryhmä voisi asettaa jaostoja valmistelemaan ryhmässä käsiteltäviä asioita. Tämä saattaisi olla tarpeen suurilla vesistöalueilla ja esimerkiksi merenrannikon tulvariskejä koskevassa suunnittelutyössä. Tulvaryhmä voisi myös kutsua tai kuulla tarpeelliseksi katsomiaan tahoja asiantuntijoina. Tällaisia asiantuntijoita voisivat olla esimerkiksi tutkimuslaitosten edustajat. Tulvaryhmä voisi kutsua asiantuntijoiksi ja siten tiiviimpään suunnitteluyhteistyöhön myös 1 momentissa mainittujen tahojen edustajia.

16 §. *Tulvaryhmän tehtävät.* Tulvariskien hallintasuunnitelmaehdotuksen keskeinen sisältö kuten tulvariskien hallinnan tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi käsitettäisiin tulvaryhmässä. Ehdotuksen 4 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valmistelisi suunnitelmaehdotusta varten tarvittavan aineiston tulvaryhmälle ja vastaisi siitä, että ehdotus siihen liittyvine valmisteluasiakirjoineen laadittaisiin laissa säädetyllä tavalla. Suunnitelmien sisällöstä ja suunnitellua koskevista määräajoista säädettäisiin ehdotetun 21 §:n mukaisesti tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tulvaryhmä käsitelisi suunnitelmaehdotusta varten laaditut selvitykset ja ottaisi niihin kantaa. Sen keskeisenä tehtävänä olisi asettaa tulvariskien hallinnan tavoitteet suunnitelmassa tarkoitetun vesistöalueen taikka merenrannikon merkittäville tulvariskialueille. Tulvaryhmä määrittäisi siten, millaisiin tulviin suunnittelussa varauduttaisiin lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vahingollisten seurausten vähentämiseksi.

Tulvaryhmä hyväksyisi suunnitelmaehdotuksen ja siihen sisältyvät toimenpiteet, joilla tulvariskien hallinnan tavoitteet pyrittäisiin saavuttamaan. Tarkoituksena on, että suunnitteluprosessin ja eri tahojen osallistumisen tuloksena saavutettaisiin mahdollisimman laaja yhteisymmärrys siitä, miten tulvariskien

hallinta tulisi järjestää suunnitelmassa tarkoitettulla alueella. Toimenpiteitä tulisi tarkastella monipuolisesti ottaen huomioon erilaiset tulvariskien hallintaa parantavat keinot kuten maankäytön suunnittelu, vesistötulvan syntymistä estävät tai tulvaa pienentävät vesistö-rakenteet ja niiden käyttö, tulvan leviämistä tai tulvasta aiheutuvia vahinkoja estävät rakenteet, pelastustoiminta, varoitusjärjestelmät sekä ihmisten tulvatietoisuuden ja tulviin varautumisen parantaminen. Mittavaa rakentamista ja investointeja sisältävien toimenpide-ehdotusten toteuttamiskelpoisuuden arvioimiseksi tarvittaisiin käytännössä myös alustava arvio tällaisten toimenpiteiden teknisistä, taloudellisista ja oikeudellisista toteuttamisedellytyksistä, ympäristövaikutuksista sekä tahoista, joilla olisi mielenkiinto ja valmius vastata toimenpiteiden suunnittelusta ja toteutuksesta mukaan lukien tarvittavien lupien ja rahoituksen hankkiminen. Toimenpidevaihtoehtojen ympäristövaikutuksia tarkasteltaisiin ehdotuksen 13 §:n mukaisessa ympäristöselostuksessa. Toimenpiteiden oikeudelliset edellytykset ratkaistaisiin varsinaisesti vasta ennen toteutukseen ryhtymistä esimerkiksi vesilainsäädännön mukaisessa lupamenettelyssä.

Tulvaryhmän olisi pyrittävä ehdotusten laatimisessa yksimielisyyteen. Jos yksimielisyyteen ei joltain osin kuitenkaan päästäisi, tulvariskien hallintasuunnitelmaehdotukseen voidaan liittää selostus erimielisyyttä aiheuttaneista seikoista ja eri mieltä olleiden tulvaryhmän jäsenten kannanotoista. Tulvaryhmän hyväksytyä suunnitelmaehdotuksen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimittaisi sen maa- ja metsätalousministeriölle.

Tulvariskien hallintasuunnitelmien valmistelussa tulvaryhmän tulisi olla yhteistyössä muiden viranomaisten sekä eri etutahojen kanssa. Pykälän 2 momentin mukaan tulvaryhmän tulisi järjestää riittävä vuorovaikutus viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Näitä olisivat esimerkiksi aluehallintovirastot, kalatalousviranomainen, Tiehallinto, museo- ja museoviranomaiset, vesihuoltolaitokset sekä vesistön säännöstelyä harjoittavat ja muut sellaiset vesienkäyttäjätahot, joiden toiminnalla voi olla vaikutusta tulvien esiintymiseen tai joiden toimintaan tulvat voivat olennaisesti vaikuttaa. Toimivan vuorovaikutuksen järjestä-

minen tulvaryhmän ja eri etutahojen välillä on tärkeää, koska tulvariskien hallinnan suunnitteluun ja sen osana tulvariskejä vähentävien toimenpiteiden kartoittamiseen sisältyy myös alueellisesti ja paikallisesti huomioon otettavia seikkoja ja arvostuksia, joiden keskinäistä painoarvoa on voitava punnita eri tahot riittävän laajasti kattavassa aluetason yhteistoiminnassa. Pykälässä ei kuitenkaan säädettäisi menettelystä, jolla vuorovaikutus järjestettäisiin, vaan tulvaryhmä päättäisi itse, missä vaiheessa ja millä tavoin säännöksessä tarkoitettut tahot kytkettäisiin mukaan suunnitteluun. Yleisestä, kaikkia kansalaisia ja etutahoja koskevasta osallistumisesta tulvariskien hallinnan suunnittelun eri vaiheisiin säädettäisiin ehdotuksen 17 §:ssä.

17 §. *Osallistuminen ja tiedottaminen.* Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi varata kaikille mahdollisuus tutustua pykälän 1 momentissa tarkoitettuihin tulvariskien hallinnan suunnitteluun liittyviin valmisteluasiakirjoihin ja niiden taustaineistoon sekä lausua niistä mielipiteensä kirjallisesti tai sähköisesti. Näihin kuuluisivat tulvariskien alustavaa arviointia ja tulvariskialueiden nimeämistä palvelevat selvitykset ja ehdotukset sekä ehdotukset tulvariskien hallintasuunnitelmiksi taustaineistoihin. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyytäisi myös tarpeelliset lausunnot eri viranomaisilta, joihin kuuluisivat muun muassa tulvaryhmässä edustettuina olevat viranomaistahot sekä aluehallintovirastot.

Valmisteluasiakirjat olisivat julkisia asiakirjoja. Valmisteluasiakirjoihin liittyvät tausta-asiakirjat olisivat myös julkisia, ellei niihin sisältyisi tietoja, jotka ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan pidettävä salassa.

Tulvavaara- ja tulvariskikartat sisältyisivät tulvariskien hallintasuunnitelmiin, eikä niistä olisi tarpeen järjestää erillistä kuulemista. Ehdotuksen 27 §:ssä säädettäisiin kuitenkin karttojen saattamisesta yleisön saataville jo ennen hallintasuunnitelmien hyväksymistä.

Pykälän 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kuuluttaisi valmisteluasiakirjojen nähtävillä pitämisestä toimialueensa kuntien ilmoitustauluilla. Valmisteluasiakirjat pidettäisiin kunnissa

nähtävillä kunnan alueeseen vaikuttavilta osin, ja ne julkaistaisiin myös sähköisesti. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ilmoittaisi tulvariskien hallintasuunnitelmaehdotuksesta ja siitä järjestettävästä kuulemisesta alueella yleisesti ilmestyvissä sanomalehdissä. Tulvaryhmä käsittelee tulvariskien hallintasuunnitelmasta esitetyt mielipiteet ja lausunnot ennen kuin se hyväksyisi ministeriöön toimitettavan ehdotuksen.

Osallistumisen järjestämisestä suunnittelun eri vaiheissa säädettäisiin tarkemmin 21 §:n mukaisella asetuksella. Osallistuminen ja tiedottaminen olisi ehdotuksen 12 §:n mukaisesti sovittava tarvittavilta osin yhteen vesienhoidon suunnittelun vastaavien menettelyjen kanssa. Kuuleminen sekä tulvariskien hallintasuunnitelmaehdotuksista että vesienhoitosuunnitelmaehdotuksista olisi tarkoituksenmukaista järjestää samanaikaisesti.

18 §. *Vesistö- ja meritulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksyminen.* Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyisi vesistö- ja meritulvariskien hallintasuunnitelmat. Jos ehdotus ei täyttäisi laissa säädettyjä vaatimuksia tai ehdotus olisi muutoin puutteellinen, ministeriö voisi tehdä suunnitelmaan tarpeellisia tarkistuksia taikka palauttaa ehdotuksen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle uuteen valmisteluun.

Maa- ja metsätalousministeriö päättäisi tulvariskien hallintasuunnitelman hyväksymisensä suunnitelman sisällöstä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valmisteleva ja tulvaryhmän hyväksymä ehdotus muodostaisi perustan päätöksenteolle. Lähtökohtana on, että ehdotus sisältäisi perustellun esityksen tulvariskien hallinnan tavoitteista ja tulvariskien hallinnan järjestämiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Suunnitelmaehdotuksesta ei tulisi poiketa ilman perusteltua syytä. Ministeriö voisi poiketa suunnitelmaehdotuksesta esimerkiksi valtakunnallisesti riittävän yhdenmukaisten käytäntöjen noudattamiseksi tulvariskien hallinnan suunnittelussa. Yhdenmukaisuuden merkitys korostuisi tulvariskien hallintasuunnitelmien ja vesienhoitosuunnitelmien yhteensovittamisessa.

Tapauskohtaisesti tulisi ratkaista, olisiko kyse sellaisista tarkistuksista, jotka ministeriö voisi tehdä hyväksymismenettelyn yhteydessä. Jos tarkistukset kohdistuisivat tulva-

riskien hallinnan järjestämisen keskeisiin perusteisiin tai niiden toteuttamistapaan, suunnitelmaehdotus tulisi palauttaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle uudelleen valmisteltavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan päätös tulvariskien hallintasuunnitelman hyväksymisestä annettaisiin julkipanon jälkeen. Julkipanomenettelyssä päätöksen antamisesta ilmoitetaan ennen sen antamispäivää päätöksen tehneen viranomaisen ilmoitustaululla. Päätöksen katsottaisiin tulleen asianomaisten tietoon, kun se on annettu. Julkipano on vakiintunut tiedoksiantotapa muun muassa eräissä maankäyttö- ja rakennuslain, vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisissa päätöksissä.

Pykälän 3 momentin mukaan tulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksymisestä toimitettaisiin tieto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, jotka huolehtisivat asian kuuluttamisesta toimialueillaan julkisista kuulutuksista annetun lain (34/1925) mukaisesti kunnan ilmoitustaululla. Lisäksi keskus ilmoittaisi hoitosuunnitelman hyväksymisestä sanomalehdissä siten, että eri tahojen voidaan olettaa saavan asiasta tiedon. Keskukset toimittaisivat tiedon suunnitelmien hyväksymisestä myös toimialueensa kunnille ja niille viranomaisille, joita suunnitelman valmistelussa on kuultu. Kunnan aluetta koskeva hyväksytty tulvariskien hallintasuunnitelma pidettäisiin nähtävillä kunnassa.

19 §. *Hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelu.* Vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien hallinnan suunnittelusta huolehtisi valtion aluehallintoviranomaisena elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus. Hulevesitulvariskein hallinnan suunnittelu kuuluisi sen sijaan kunnan tehtäviin. Kunta olisi hulevesitulvien osalta tarkoituksenmukainen tarkastelutaso, koska tulvien synty tapa, vaikutukset ja niiden hallitsemiseksi tarvittavat toimenpiteet ovat luonteeltaan paikallisia. Ehdotetun 4 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä olisi avustaa kuntia hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelussa.

Pykälän 1 momentin mukaan kunta tekisi hulevesitulvariskien alustavan arvioinnin, nimeäisi hulevesitulvien merkittävät tulvariskialueet ja laatisi niille tulvavaara- ja tulvariskikartat. Pykälän 2 momentin mukaan

kunta laatisi ja hyväksyisi tulvariskien hallintasuunnitelmat. Kunnan tekemien selvitysten, karttojen ja suunnitelmien ja niiden laatimisessa noudatettavien menettelyjen tulisi täyttää soveltuvin osin samat vaatimukset, joista säädettäisiin ehdotuksen 7 – 11 §:ssä sekä 12 §:n 1 momentissa ja jotka koskisivat vesistö- ja meritulvariskien hallinnan suunnittelua.

Pykälän 2 momentin viittaus ehdotuksen 12 §:n 1 momenttiin tarkoittaisi, että myös hulevesitulvariskien hallintasuunnitelmien valmistelussa tulisi ottaa soveltuvin osin huomioon yhteensovittamisen tarpeet vesienhoidon suunnittelun kanssa. Ennalta arvioiden tätä edellyttäisivät lähinnä hulevesistä mahdollisesti aiheutuvat vesistöä pilaavat vaikutukset taikka sellaiset hulevesien hallinnan toimenpiteet kuten hulevesien imeytys- ja viivytysratkaisut, jotka voisivat parantaa sekä vesiensuojelua että tulvariskien hallintaa. Osallistumista kunnan toteuttamaan hulevesitulvariskien hallinnan suunnitteluun ei kuitenkaan olisi tarpeen sovittaa yhteen vesienhoidon suunnitteluun osallistumisen kanssa.

Ehdotetun lain 13 §:n mukainen vaatimus hallintasuunnitelmassa esitettävästä ympäristöselostuksesta ei koskisi hulevesitulvariskien hallintasuunnitelmaa. Suunnitelmaa laadittaessa olisi sen sijaan 2 momentin mukaan noudatettava, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä säädetään ympäristövaikutusten selvittämisestä. Hulevesitulvariskien hallintasuunnitelmassa olisi siten selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset. Vaihtoehdot voisivat koskea erilaisia maankäyttöratkaisuja. Vaihtoehtona tarkasteltaisiin myös kehitystä siinä tapauksessa, että suunnitelmassa tarkoitettuja toimenpiteitä ei toteutettaisi.

Pykälän 3 momentin mukaan osallistuminen ja tiedottaminen hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelussa järjestettäisiin samalla tavalla kuin maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kunnan toimivaltaan kuuluvassa kaavoituksessa. Kaavoituksessa noudatettavat menettelyt olisivat kunnissa tuttuja, ja ne voitaisiin mitoittaa joustavasti laadittavana olevan suunnitelman laajuuden mukaan. Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetty kaavoitukseen osallisten piiri on laajuudeltaan

vastaava, kuin mitä 17 §:ssä säädettäisiin osallistumisesta vesistö- ja meritulvariskien hallinnan suunnitteluun.

20 §. *Tarkistaminen.* Tulvadirektiivin 14 artiklan mukaan tulvariskien alustavaa arviointia, tulvavaara- ja tulvariskikarttoja sekä tulvariskien hallintasuunnitelmia on tarkasteltava uudelleen ja ne on tarvittaessa saatettava ajan tasalle joka kuudes vuosi. Ehdotettu pykälä vastaisi direktiivin säännöstä. Pykälässä säädettäisiin kuitenkin selvyuden vuoksi, että myös alustavaan arviointiin perustuva merkittävien tulvariskialueiden nimeäminen olisi tarkistettava tarpeen mukaan. Tarkistamisen sisällöstä säädettäisiin yksityiskohtaisemmin 21 §:ssä tarkoitettulla valtioneuvoston asetuksella.

21 §. *Tarkemmat säännökset.* Tulvariskien hallinnan suunnittelusta säädettäisiin yksityiskohtaisemmin valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 1 momentti koskisi sellaisia tarkentavia säännöksiä, jotka olisi välttämätöntä antaa muun muassa tulvadirektiivin vaatimusten täyttämiseksi. Momentin 1 kohdan mukaan asetuksella säädettäisiin tarkemmin tulvariskien alustavasta arvioinnista ja merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä, tulvavaara- ja tulvariskikartoista sekä tulvariskien hallintasuunnitelmista. Säännökset koskisivat arviointien, karttojen ja suunnitelmien sisältöä ja tarkistamista sekä edellä 9 ja 10 §:n perusteluissa selostettuja määräaikoja. Tulvadirektiivin mukaisesti asetuksella säädettäisiin myös niistä edellytyksistä, joilla aiemmin tehtyjen arviointien ja karttojen voitaisiin katsoa täyttävän lain vaatimukset.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan asetuksella säädettäisiin 17 §:n mukaisessa osallistumisessa ja tiedottamisessa noudatettavista määräajoista. Mielipiteiden esittämiselle varattava aika vesistö- ja meritulvariskien hallinnan suunnittelussa säädettäisiin suunnitelmaehdotuksista kuulemisen osalta samantapaiseksi kuin vesienhoidon suunnittelussa.

Pykälän 2 momentissa tarkoitetuista seikoista voitaisiin tarvittaessa säätää yksityiskohtaisemmin valtioneuvoston asetuksella. Momentin 1 kohdan mukaan asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 12 §:n mukaisesta tulvariskien hallintasuunnitelmien ja vesienhoitosuunnitelmien yhteensovittamisesta. Lisäksi asetuksella voitaisiin 2

momentin 2 ja 3 kohdan mukaan säätää yksityiskohtaisemmin 15 §:ssä tarkoitetun tulvaryhmän tehtävistä ja toimikaudesta sekä Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen asiantuntijapalvelu- ja kehittämis-tehtävistä tulvariskien hallinnassa.

22 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentin mukaan tulvariskien hallintasuunnitelman hyväksymistä koskevaan maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saisi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituksen saisi tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Valitus voisi perustua esimerkiksi siihen, että päätöksessä tai sen valmistelussa olisi tapahtunut menettelyvirhe tai että tulvariskien hallintasuunnitelma ei sisältäisi lailla tai asetuksella säädettyjä seikkoja. Ministeriön päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Valitusoikeus olisi sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun ministeriön päätös voisi vaikuttaa. Säännöksen asianosaiskäsite vastaisi esimerkiksi vesienhoidon järjestämisestä annetun lain, vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaista asianosaiskäsitettä. Valitusoikeus olisi siten esimerkiksi maa- tai vesialueen omistajalla taikka toiminnanharjoittajalla, joihin suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet tulvariskien hallitsemiseksi voisivat toteutuessaan vaikuttaa. Päätöksestä valittavan tulisi osoittaa, että päätös saattaa vaikuttaa häneen asianosaisena. Valitusoikeus olisi myös asianomaisella kunnalla ja maakunnan liitolla sekä niillä yleistä etua valvovilla viranomaisilla, joiden edustamaan intressiin tulvariskien hallintasuunnitelmalla voisi olla vaikutusta. Valitusoikeus olisi lisäksi rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön- tai luonnonsuojelun taikka vesivarojen käytön edistäminen ja jonka toiminta-aluetta tulvariskien hallintasuunnitelma koskee.

Muutoksenhausta hulevesitulvariskien hallintasuunnitelman hyväksymistä koskevaan kunnan päätökseen sovellettaisiin, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään asemakaavan hyväksymispäätöstä koskevasta muutoksenhausta ja valitusoikeudesta. Valitus tehtäisiin hallinto-oikeudelle. Maankäyt-

tö- ja rakennuslain 188 ja 191 §:n mukainen muutoksenhakuun oikeutettujen piiri olisi yhtä laaja kuin mitä pykälän 2 momentissa säädetäisiin vesistö- ja meritulvariskien hallintasuunnitelmien osalta. Lisäksi valitusoikeus voisi perustua kunnan jäsenyyteen.

23 §. *Tulvariskien hallintasuunnitelman huomioon ottaminen.* Tulvariskien hallintasuunnitelmissa ei ratkaistaisi sitovasti, mitä toimenpiteitä tulvariskien ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi olisi toteutettava. Valtion ja kuntien viranomaisten sekä aluekehitysviranomaisina toimivien maakunnan liittojen tulisi kuitenkin soveltuvien osin ottaa päätöksenteossaan, suunnitelmissaan ja vesien käyttöön liittyvissä toimenpiteissään huomioon maa- ja metsätalousministeriön hyväksymät vesistö- ja meritulvariskien hallintasuunnitelmat sekä kunnan hyväksymät hulevesitulvariskien hallintaa koskevat suunnitelmat. Lisäksi vesilaissa, ympäristönsuojelulaissa ja vesienhoidon järjestämisestä annetussa laissa säädetäisiin tarkentavasti tulvariskien hallintasuunnitelmien huomioon ottamisesta.

24 §. *Tietojen luovuttaminen.* Valtion ja kuntien viranomaisten olisi annettava hallussaan olevia tulvariskien hallinnan suunnitellua varten tarvittavia tietoja maksutta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä hulevesitulvariskien hallinnan suunnitellusta vastaavalle kunnan viranomaiselle. Maksuttomuus ei koskisi luovutettavien tietojen käsittelystä aiheutuvia merkittäviä kustannuksia. Tällaisia kustannuksia olisivat esimerkiksi alueellisten yhteenvetotietojen tekemisestä aiheutuvat suorat kustannukset. Viranomaisten luovuttaessa tietoja otettaisiin huomioon tietojen julkisuutta ja tietosuojaa koskevat säädökset.

Pykälän 2 momentin mukaan velvollisuus luovuttaa tulvariskien arvioimiseksi ja niiden hallinnan suunnittelemiseksi tarpeellisia tietoja koskisi myös sellaisia tahoja, joilla olisi lakiin perustuva velvollisuus varautua toiminnassaan poikkeusoloihin tai häiriö- ja erityistilanteisiin. Tällaista varautumista koskevia säännöksiä sisältyy muun muassa ydinenergialakiin (990/1987), rautatielakiin (198/2003), viestintämarkkinalakiin (393/2003) ja vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettuun lakiin (390/2005). Pelastuslaissa on eri

toimijoita koskevia varautumisvelvoitteita, joita parhaillaan valmisteltavana olevassa pelastuslain uudistuksessa on tarkoitus täsmentää. Vesihuoltolain tarkistamisen yhteydessä on tarkoitus ottaa lakiin säännökset vesihuoltolaitosten varautumissuunnittelusta.

25 §. *Tietojen toimittaminen.* Pykälän mukaan kunta toimittaisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tiedot nimeämistään merkittävistä hulevesitulvariskialueista sekä kappaleet tulvavaara- ja tulvariskikartoista ja hyväksymästään hulevesitulvariskien hallintasuunnitelmasta. Tiedot tallennettaisiin 26 §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään.

26 §. *Tietojärjestelmä.* Pykälän mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä Suomen ympäristökeskus ylläpitäisivät tietojärjestelmää tulvariskien hallintaa varten tarpeellisista tiedoista. Tarkoituksena on, että järjestelmä olisi yhteensopiva ja avoin ja että siinä hyödynnettäisiin muita valtion ja mahdollisuuksien mukaan myös kuntien tietojärjestelmiä. Suomen ympäristökeskus vastaisi tietojärjestelmän teknisestä ylläpidosta ja kehittämisestä sekä tietojen hallinnan valtakunnallisesta koordinoinnista. Lisäksi Suomen ympäristökeskus huolehtisi järjestelmän avulla siitä, että tiedot merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä, tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä hyväksytyt tulvariskien hallintasuunnitelmat olisivat tietoverkossa yleisön saatavilla ja että niistä raportoitaisiin yhteisöläinsäädännön mukaisesti komissiolle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaisi toimialueensa tietojen tallentamisesta ja ylläpidosta. Tietojärjestelmään sisältyisivät myös kuntien toimittamat hulevesitulviin liittyvät tiedot. Tietojärjestelmään tallennettavista tiedoista voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tietoihin ei sisältyisi henkilötietolaisissa (523/1999) tarkoitettuja henkilötietoja.

27 §. *Tietojen asettaminen yleisön saataville.* Tulvariskien hallintaa voidaan osaltaan parantaa lisäämällä tietoisuutta tulvista ja niistä aiheutuvista vahingosta sekä tulviin varautumisesta. Tämän vuoksi tulvariskien hallinnan suunnittelun keskeiset tiedot tulisi saattaa mahdollisimman laajasti ja helposti yleisön käyttöön. Ehdotetun pykälän mukaan Suomen ympäristökeskus huolehtisi siitä, että tiedot merkittävien tulvariskialueiden ni-

meämisestä sekä tulvavaara- ja tulvariskikartat ja hyväksytyt tulvariskien hallintasuunnitelmat olisivat sähköisesti tietoverkossa yleisön saatavilla. Tulvavaara- ja tulvariskikartat sisältyisivät tulvariskien hallintasuunnitelmiin ja julkaistaisiin niiden osana. Kartat tulisi kuitenkin asettaa saataville ja niistä tulisi tiedottaa mahdollisimman pian niiden valmistuttua eli jo ennen tulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksymistä.

Tietojen julkaisemisessa noudatettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Julkaistaviin karttoihin ei sisältyisi esimerkiksi patoturvallisuuden taikka vesihuollon turvaamisen vuoksi salassa pidettäviä tietoja.

28 §. *Tulvariskien hallintayksikkö.* Tulvadiirektiivin mukaan tulvariskien hallinnan suunnittelu on tehtävä joko vesipolitiikan puitedirektiivissä tarkoitettun vesipiirin osalta, mikä Suomessa tarkoittaa vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaista vesienhoitoaluetta, taikka erikseen määriteltävän hallintayksikön osalta. Direktiivin mukaan esimerkiksi tulvavaara- ja tulvariskikartat on laadittava ja tulvariskien hallintasuunnitelmat on yhteensovitettava hallintayksikön tasolla. EU- ja ETA-valtioiden rajat ylittävälle vesistöalueille on myös määriteltävä kansainväliset hallintayksiköt.

Tulvadiirektiivin mukainen hallintayksikkö on sidoksissa lähinnä direktiivin raportointimenettelyihin ja koskee erityisesti kansainvälisiä vesistöalueita. Hallintayksiköt eivät vaikuttaisi siihen, miten tulvariskien hallinnan suunnittelu organisoitaisiin. Tulvariskien hallintayksiköt olisi tarkoituksenmukaista muodostaa jo olevista vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisista vesienhoitoalueista.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, mikä elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus toimisi kansainvälisen tulvariskien hallintayksikön yhteistyöviranomaisena Ruotsin ja Norjan vastaavien viranomaisten kanssa.

29 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tulvariskien arvioinnista ja hallinnasta, jonka mukainen

määräaika täytäntöönpanon vaatimien kansallisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten voimaan tulolle on päätynyt 26 päivänä marraskuuta 2009.

1.2 Vesilaki

2 luku. Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön

11 a §. Ehdotetussa tulvariskien hallinnasta annettavassa laissa säädettäisiin yleisesti tulvariskien hallintasuunnitelmien huomioon ottamisesta viranomaisten toiminnassa. Vesilain 2 luvun 11 a §:ään ehdotetaan lisättäväksi tätä koskeva erityinen säännös. Voimassa olevassa 11 a §:ssä säädetään nykyisin vastaavalla tavalla vesienhoitosuunnitelmien huomioon ottamisesta lupaharkinnassa. Ehdotuksen mukaan hankkeesta saatavien hyötyjen ja siitä aiheutuvien vahinkojen ja haittojen arvioinnissa olisi otettava huomioon hankkeen vaikutusalueutta koskevaan tulvariskien hallintasuunnitelmaan sisältyvä selvitys alueen tulvariskeistä ja tulvariskien hallinnan tavoitteista. Säännös ei näin ollen vaikuttaisi suoraan luvan myöntämisen edellytyksiin esimerkiksi sen perusteella, sisältyisikö hanke hallintasuunnitelmassa esitettyihin tulvariskien hallinnan toimenpiteisiin.

16 luku. Hakemusasioiden käsittely aluehallintovirastossa

23 a §. Pykälään ehdotetun lisäyksen mukaan lupapäätöksestä olisi käytävä ilmi, miten tulvariskien hallintasuunnitelma olisi otettu asiaa ratkaistaessa huomioon. Voimassa olevassa pykälässä säädetään vastaavalla tavalla ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (468/1994) mukaisista arvioinneista sekä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisista vesienhoitosuunnitelmista. Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa, että tulvariskien hallintasuunnitelmiin sisältyvät tiedot ja niiden perusteella tehdyt päätelmät tulvariskeihin ja niiden hallintaan vaikuttavista tekijöistä esimerkiksi koko vesistöalueen tai hankkeen vaikutuspiirissä olevan vesistöalueen osan mitassa otettaisiin huomioon lupaa myönnettäessä ja hanketta koskevia lupamääräyksiä annettaessa.

1.3 Ympäristönsuojelulaki

50 §. *Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että toiminnan sijoituspaikan sopivuutta arvioitaessa olisi otettava huomioon, mitä sijoituspaikkaa ja toiminnan vaikutusalueutta koskevassa tulvariskien hallintasuunnitelmassa on esitetty. Tulvariskien hallintasuunnitelma olisi otettava huomioon myös annettaessa lupamääräyksiä toiminnasta mahdollisesti aiheutuvien onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa, että ympäristölupaa edellyttävien toimintojen sijoittamisessa otettaisiin riittävästi huomioon suunnitellun sijaintipaikan alttius tulville sekä toiminnasta tulvatilanteessa aiheutuva ympäristön pilaantumisen vaara.

52 §. *Lupapäätöksen sisältö.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi virke, jonka mukaan lupapäätöksestä olisi käytävä ilmi, miten tulvariskien hallintasuunnitelma on otettu asiaa ratkaistaessa huomioon. Lisäys vastaisi vesilain 16 luvun 23 a §:ään ehdotettua muutosta.

1.4 Laki vesienhoidon järjestämisestä

1 §. *Tarkoitus.* Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan lain tarkoituksena on, että vesienhoidon järjestämisessä otetaan huomioon muun muassa tulvasuojelu. Lakia säädettäessä tulvasuojelulla ymmärrettiin sellaisten pysyvien rakenteiden suunnittelua ja rakentamista, joilla tähdätään tulvien ja tulvahaittojen vähentämiseen. Tulvasuojelun keinoilla tarkoitettiin yleisesti paitsi varsinaisia tulvien leviämistä estäviä rakenteita kuten tulvapenkereitä myös vesistön säännöstelyä luonnonjärvien tai varta vasten rakennettujen tekojärvien avulla. Tulvariskien hallinnasta annetun lain valmistelun myötä tulvasuojelun käsite on ollut tarpeen määritellä uudelleen ottaen huomioon muun muassa EU:n tulvadirektiivin käsitteistö sekä direktiivissä omaksuttu jako tulvien ehkäisemiseen ja tulvilta suojautumiseen. Uuden määrittelyn mukaan tulvasuojelu sisältyisi yhtenä osana tulvariskien hallinnan laajempaan käsitteeseen, johon kuuluisivat muun muassa tulvien to-

dennäköisyyksien ja tulvista aiheutuvien vahinkojen arviointi, tulvalle alttiiden alueiden kartoittaminen, tulvariskien hallintasuunnitelmien laatiminen, tulvariskeistä tiedottaminen, tulvariskien huomioon ottaminen alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisessa, tulvavaroitusjärjestelmät, toiminta tulvan uhatessa ja tulvatilanteessa, vesistötulvien ehkäisy vesistön säännöstelyn ja juokсутusten avulla, tulvasuojelurakenteet ja patoturvallisuudesta huolehtiminen. Jotta vesienhoidon järjestämisessä otettaisiin asianmukaisesti huomioon edellä kuvattu tulviin liittyvien tehtävien ja toimenpiteiden kokonaisuus, lain tarkoituksipykälän käsite tulvasuojelu ehdotetaan muutettavaksi laajemmaksi ja nykyistä käytäntöä paremmin vastaavaksi käsitteeksi tulvariskien hallinta.

12 §. *Toimenpideohjelma.* Ehdotuksen mukaan pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 5 kohta, jonka mukaan vesienhoitosuunnitelmien toimenpideohjelmissa olisi esitettävä yhteenveto niistä tulvariskien hallinnan parantamiseksi esitetyistä toimenpiteistä, jotka sisältyisivät tulvariskien hallinnasta annetun lain mukaisiin tulvariskien hallintasuunnitelmiin ja jotka olisi tarkoitettu toteutettaviksi tai joiden vaikutukset ilmenisivät toimenpideohjelma-alueella. Lisäksi toimenpideohjelmassa olisi esitettävä selvitys hallintasuunnitelmassa tarkoitettujen toimenpiteiden vaikutuksista vesienhoidon ympäristötavoitteisiin. Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa, että tulvariskien hallinta otettaisiin vesienhoidon järjestämisessä huomioon lain tarkoitusta vastaavalla tavalla. Ehdotetussa 5 kohdassa tarkoitettut selvitykset muun muassa vesienhoidon ympäristötavoitteiden huomioon ottamisesta tulvariskien hallinnassa tehtäisiin osana tulvariskien hallinnasta annettavassa laissa säädettyä menettelyä.

22 §. *Keinotekoiset ja voimakkaasti muutetut vesimuodostumat.* Pykälän 1 momentin 4 kohdassa käytetty käsite tulvasuojelu muutettaisiin laajemmaksi käsitteeksi tulvariskien hallinta. Muutoksen perusteena olisi käsitteen uudelleen määrittely kuten edellä lain 1 §:ää koskevassa ehdotuksessa. Momentin 4 kohdassa mainittu vesistön säännöstely sisältyisi muutoksen jälkeen myös tulvariskien hallinnan käsitteeseen yhtenä tulvariskien hallinnan toimenpiteenä. Vesistön säännöste-

ly säilyisi 4 kohdassa kuitenkin myös erillisenä mainintana koskien tilanteita, joissa säännöstelyn yhtenä tai ainoana tavoitteena on esimerkiksi vesivoiman hyödyntäminen.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tulvariskien hallinnan suunnittelua koskevat tarkemmat säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Luonnos asetukseksi on tämän esityksen liitteenä.

Tulvariskien hallinnasta annettavan lain 4 §:n 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriölle säädettäisiin oikeus määrätä, että vesistöalueella, joka ulottuu kahden tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueelle, tietty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaisi eräitä laissa säädettyjä tehtäviä myös toisten kesken toimialueilla.

3 Voimaantulo

Ehdotettujen lakien esitetään tulevan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Tulvariskien hallinnasta annettavalla lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tulvariskien arvioinnista ja hallinnasta. Direktiivin mukainen määräaika täytäntöönpanon vaatimien kansallisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten voimaan tulolle on päättynyt 26 marraskuuta 2009.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotuksen mukaan tulvariskien hallinnasta annettavalla lailla säädettäisiin kunnille uutena tehtävänä osallistua vesistö- ja meritulvariskien hallinnan suunnitteluun sekä huolehtia hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelusta. Ehdotus täyttää perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaisen vaatimuksen, jonka mukaan kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla.

Tulvariskien hallinnasta annettavan lain 23 §:n mukaan sellaisten tahojen, joille on laissa säädetty velvollisuus varautua toiminnassaan poikkeusoloihin tai häiriö- ja erityistilantei-

siin, olisi luovutettava halussaan olevia tulvariskien hallinnan suunnittelua varten tarpeellisia tietoja maksutta toimivaltaisille viranomaisille. Muun muassa ydinenergialaissa, viestintämarkkinalaissa ja pelastuslaissa on tällaisia suunnittelu- ja muita varautumisvelvollisuuksia koskevia säännöksiä. Säännökset koskevat myös yrityksiä ja muita yksityisoikeudellisia yhteisöjä, joiden tulisi siten ehdotuksen mukaan luovuttaa edellä sanottuja tietoja maksutta. Ehdotetun säännöksen voidaan katsoa kohdistuvan omaisuuden suojaan. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaan tällaisen sääntelyn on oltava riittävän tarkkarajaista ja täsmällistä. Sääntelyn arvioinnissa on myös kiinnitettävä huomiota perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvaan suhteellisuusvaatimukseen. Rajoituksen tulee siten olla välttämätön laissa asetetun hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi, eikä se saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan yhteiskunnallisen intressin painavuus suhteessa suojattavaan oikeushyvään. Ehdotuksessa tarkoitettu luovutusvelvollisuus koskisi vain sellaisia tietoja, joita yritys tai muu yhteisö on jo hankkinut toiseen lakiin perustuvan velvollisuutensa täyttämiseksi. Lisäksi säännös koskisi vain sellaisten tietojen luovutta-

mista, joilla on merkitystä yritykseen kohdistuvien tai sen toiminnasta aiheutuvien tulvariskien arvioimiseksi. Yrityksellä olisi myös oikeus saada korvaus tietojen käsittelystä aiheutuvista kustannuksista. Tiedot olisivat tarpeen tulvariskien hallinnan suunnittelussa, jonka avulla pyritään estämään tai vähentämään tulvista aiheutuvia yleiseltä kannalta katsoen merkittäviä vahinkoja.

Ehdotuksen mukaan tulvariskien hallinnasta annettavan lakiin sisältyisi perustuslain 80 §:ssä tarkoitettuja asetuksenantovaltuuksia. Ehdotetun lain 20 §:n mukaan valtioneuvostolle säädettäisiin valtuus antaa asetuksella tulvariskien hallinnan suunnittelua koskevia tarkempia säännöksiä. Lakiehdotuksen 4 §:n 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi määrätä, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtisi laissa säädettyistä tehtävistä myös toisen keskuksen toimialueella. Valtioneuvoston asetuksella annettavat säännökset ja ministeriön määräys eivät koskisi yksilön oikeuksien ja velvoitteiden perusteita.

Hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**tulvariskien hallinnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tarkoitus

Tässä laissa säädetään tulvariskien hallinnan järjestämisestä.

Lain tarkoituksena on vähentää tulvariskejä, ehkäistä ja lieventää tulvista aiheutuvia vahingollisia seurauksia ja edistää varautumista tulviin. Lain tarkoituksena on myös sovittaa yhteen tulvariskien hallinta ja vesistöalueen muu hoito ottaen huomioon vesivojen kestävä käyttöön sekä suojelun tarpeet.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *tulvalla* vesistön vedenpinnan noususta, merenpinnan noususta tai hulevesien kertymisestä aiheutuvaa maan tilapäistä peittymistä vedellä;

2) *tulvariskillä* tulvan esiintymisen todennäköisyyden ja tulvasta ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, infrastruktuurille, taloudelliselle toiminnalle ja kulttuuriperinnölle mahdollisesti aiheutuvien vahingollisten seurausten yhdistelmää;

3) *hulevedellä* taajaan rakennetulla alueella maan pinnalle tai muille vastaaville pinnoille kertyvää sade- tai sulamisvettä;

4) *vesistöalueella* vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 2 §:n 6 kohdassa tarkoitettua vesistöaluetta;

5) *vesistöalueen osalla* vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 2 §:n 7 kohdassa tarkoitettua vesistöalueen osaa;

6) *vesienhoitoalueella* vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua vesienhoitoaluetta;

7) *kansainvälisellä vesienhoitoalueella* vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua toisen valtion alueelle ulotuvasta vesistöalueesta muodostettavaa vesienhoitoaluetta;

8) *yhteensovittavalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella* vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua vesienhoitoalueen yhteensovittavaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta.

3 §

Viranomaiset

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja seuraa tämän lain täytäntöönpanoa yhteistyössä sisäasiainministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja ympäristöministeriön kanssa.

Sen lisäksi, mitä 4 – 6 §:ssä säädetään, valtion ja kuntien viranomaiset osallistuvat toimialallaan tässä laissa tarkoitettuun tulvariskien hallinnan suunnitteluun.

4 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on:

1) tehdä vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien alustava arviointi;

2) valmistella ehdotus vesistöalueen ja merenrannikon merkittävien tulvariskialueiden nimeämiseksi;

3) laatia vesistöalueiden ja merenrannikon tulvavaara- ja tulvariskikartat;

4) valmistella ehdotukset vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien hallintasuunnitelmiksi;

5) avustaa kuntia hulevesitulvariskien alustavassa arvioinnissa, merkittävien tulvariskialueiden nimeämisessä ja tulvariskien hallintasuunnitelmien laatimisessa.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtii toimialallaan muusta kuin I momentissa tarkoitettua tulvariskien hallinnasta. Erityisesti keskuksen tehtävänä on:

1) huolehtia vesistötulvariskien hallintaa palvelevasta suunnittelusta muilla kuin merkittävillä tulvariskialueilla;

2) huolehtia tulvan uhatessa ja tulvan aikana viranomaisten yhteistyön järjestämisestä ja ohjata toimenpiteitä vesistöissä;

3) antaa suosituksia vesistön säännöstelyjen ja juokсутusten yhteensovittamisesta;

4) edistää tulvasuojelua ja muita tulvariskien hallintaa parantavia toimenpiteitä;

5) huolehtia hydrologisesta seurannasta sekä vesitilanne- ja tulvavaroituspalvelusta yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen kanssa;

6) hoitaa muut maa- ja metsätalousministeriön määräämät tulvariskien hallinnassa tarpeelliset tehtävät.

Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtii tässä pykälässä tarkoitetuista tehtävistä toisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella.

5 §

Kunnan, maakunnan liiton ja alueen pelastustoimen tehtävät

Kunta, maakunnan liitto ja alueen pelastustoimi osallistuvat vesistöalueen ja merenrannikon tulvariskien hallinnan suunnitteluun siten kuin tässä laissa säädetään.

Kunta huolehtii hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelusta siten kuin 19 §:ssä säädetään.

6 §

Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen tehtävät

Suomen ympäristökeskus ja Ilmatieteen laitos tuottavat toimialallaan tulvariskien hallinnassa tarvittavia asiantuntijapalveluja.

7 §

Tulvariskien alustava arviointi

Tulvariskien alustava arviointi tehdään toteutuneista tulvista sekä ilmaston ja vesiolojen kehittymisestä saatavissa olevien tietojen perusteella ottaen huomioon myös ilmaston muuttuminen pitkällä aikavälillä.

8 §

Merkittävät tulvariskialueet

Alue, jolla 7 §:ssä tarkoitettua arvioinnin perusteella todetaan mahdollinen merkittävä tulvariski tai jolla sellaisen riskin voidaan olettaa ilmenevän, nimetään merkittäväksi tulvariskialueeksi. Tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon tulvan todennäköisyys sekä seuraavat tulvasta mahdollisesti aiheutuvat yleiseltä kannalta katsoen vahingolliset seuraukset:

1) vahingollinen seuraus ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle;

2) välttämättömyyspalvelun kuten vesi- ja energihuollon, tietoliikenteen, tie- ja liikenteen tai muun vastaavan toiminnan pitkäaikainen keskeytyminen;

3) yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja turvaavan taloudellisen toiminnan pitkäaikainen keskeytyminen;

4) pitkäkestoinen tai laaja-alainen vahingollinen seuraus ympäristölle; tai

5) korjaamaton vahingollinen seuraus kulttuuriperinnölle.

Tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon myös alueelliset ja paikalliset olosuhteet.

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää vesistöalueen ja merenrannikon merkittävät tulvariskialueet elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ehdotuksesta. Ministeriön

päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla.

9 §

Tulvakartat

Edellä 8 §:ssä tarkoitetuille merkittäville tulvariskialueille laaditaan kartat, jotka kuvaavat erisuuruksilla todennäköisyyksillä esiintyvien tulvien leviämisalueita (*tulvavaarakartta*), sekä kartat, joista ilmenevät tällaisista tulvista mahdollisesti aiheutuvat vahingolliset seuraukset (*tulvariskikartta*).

10 §

Tulvariskien hallintasuunnitelma

Vesistöalueelle, jolle on nimetty yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue, sekä merenrannikon merkittävälle tulvariskialueelle laaditaan tulvariskien hallintasuunnitelma. Jos vesistön tulvimisesta ja merenpinnan noususta aiheutuva tulvariski kohdistuu samalle alueelle, vesistöaluetta ja merenrannikkoa koskevat tulvariskien hallintasuunnitelmat voidaan yhdistää. Hulevesitulvien hallintasuunnitelma laaditaan 19 §:n 2 momentissa tarkoitettulle alueelle.

Tulvariskien hallintasuunnitelmassa esitetään tulvariskien hallinnan tavoitteet kullekin merkittävälle tulvariskialueelle sekä toimenpiteet, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan. Toimenpiteitä valittaessa on pyrittävä vähentämään tulvien todennäköisyyttä sekä käyttämään muita kuin tulvasuojelurakenteisiin perustuvia tulvariskien hallinnan keinoja, jos se olosuhteet kokonaisuutena huomioon ottaen katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Suunnitelmassa tarkastellaan toimenpiteiden kustannuksia ja hyötyjä sekä esitetään toimenpiteiden etusijajärjestys.

11 §

Tulvariskien hallinnan tavoitteet

Tulvariskien hallinnan tavoitteena on vähentää 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja vahingollisia seurauksia. Lisäksi on pyrittävä siihen, että vesistötulvista aiheutuvat vahin-

golliset seuraukset vesistöalueella jäävät kokonaisuutena arvioiden mahdollisimman vähäisiksi.

12 §

Tulvariskien hallinnan ja vesienhoidon yhteensovittaminen

Vesistöalueen ja merenrannikon tulvavaara- ja tulvariskikarttojen sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien laatiminen ja tarkistaminen sovitetaan vesienhoitoalueella yhteen vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien kanssa. Erityisesti on huolehdittava siitä, että tulvariskien hallintasuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet sovitetaan yhteen vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 12 §:ssä tarkoitettua toimenpideohjelman ympäristötavoitteiden kanssa.

Tämän lain 17 §:ssä tarkoitettu osallistuminen ja tiedottaminen sekä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 15 §:ssä säädetty menettelyt sovitetaan tarvittavilta osin yhteen.

13 §

Ympäristöselostus

Tulvariskien hallintasuunnitelman osana esitetään ympäristöselostus. Ympäristöselostuksesta säädetään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005).

14 §

Tulvariskien hallinnan suunnittelu valtakunnan rajan ylittävillä vesistöalueilla

Tulvariskien hallintasuunnitelman yhteensovittaminen ja muu yhteistyö tulvariskien hallinnan suunnittelussa valtakunnan rajan ylittävällä vesistöalueella järjestetään siten kuin niistä erikseen kansainvälisellä sopimuksella määrätään.

Tulvariskien hallintasuunnitelma on pyrittävä sovittamaan yhteen 1 momentissa tarkoitettua vesistöalueen toiseen valtioon kuuluvaa osaa koskevien vastaavien suunnitel-

mien kanssa. Sitä voidaan täydentää yksityiskohtaisemmillä suunnitelmilla, jotka sovitetaan yhteen rajat ylittävällä vesistöalueen osalla.

Tulvariskien hallintasuunnitelmaan ei saa sisällyttää toimenpiteitä, jotka laajuutensa tai vaikutustensa vuoksi lisäävät merkittävästi tulvariskiä 1 momentissa tarkoitetun vesistöalueen toiseen valtioon kuuluvassa osassa, ellei toimenpiteitä ole sovitettu yhteen koko vesistöalueella. Jos tällaisten toimenpiteiden vaikutus kohdistuu 28 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kansainväliseen tulvariskien hallintayksikköön kuuluvan vesistöalueen Ruotsiin tai Norjaan kuuluvaan osaan, edellytyksenä on lisäksi, että toimenpiteistä on sovittu mainittujen valtioiden kanssa. Tulvariskin merkittävän lisäyksen arviointiin sovelletaan, mitä 8 §:n 1 momentissa säädetään.

15 §

Tulvaryhmä

Tulvariskien hallintasuunnitelman laatimiseksi tarvittavaa viranomaisten yhteistyötä varten on tulvaryhmä sellaisella vesistöalueella ja merenrannikon alueella, jolle tulvariskien alustavan arvioinnin perusteella on nimetty yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue. Tulvaryhmän muodostavat asianomaisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, maakunnan liittojen, kuntien ja alueiden pelastustoimien edustajat.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa tulvaryhmän asianomaisen maakunnan liiton ehdotuksesta. Jos merkittävä tulvariskialue sijaitsee vesistöalueella, jolla toimii kaksi tai useampia maakunnan liittoja, nämä tekevät ministeriölle yhteisen ehdotuksen. Ministeriö määrää tulvaryhmässä edustettuina olevat tahot ja näistä tulvaryhmän puheenjohtajan, joka johtaa tulvaryhmän toimintaa.

Tulvaryhmä voi asettaa jaostoja valmistelemaan ryhmässä käsiteltäviä asioita sekä kutsua asiantuntijoita.

16 §

Tulvaryhmän tehtävät

Tulvaryhmä:

- 1) käsittelee tulvariskien hallintasuunnitelmaa varten laaditut selvitykset;
- 2) asettaa tulvariskien hallinnan tavoitteet;
- 3) hyväksyy ehdotuksen suunnitelmaksi ja siihen sisältyviksi toimenpiteiksi.

Tulvaryhmän on järjestettävä tulvariskien hallintasuunnitelman valmistelun eri vaiheissa riittävä vuorovaikutus vesistöalueen ja merenrannikon merkittävän tulvariskialueen viranomaisten sekä elinkeinonharjoittajien, maa- ja vesialueiden omistajien, vesien käyttäjien ja asianomaisten järjestöjen edustajien kanssa.

17 §

Osallistuminen ja tiedottaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on varattava kaikille mahdollisuus tutustua 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ehdotukseen merkittävien tulvariskialueiden nimeämiseksi ja ehdotukseen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi sekä niiden taustasiakirjoihin ja varattava tilaisuus esittää mielipiteensä ehdotuksista kirjallisesti tai sähköisesti. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyytää lisäksi tarvittavat lausunnot.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus julkaisee kuulutuksen 1 momentissa tarkoitettujen ehdotusten nähtävillä pitämisestä alueen kuntien ilmoitustauluilla. Ehdotukset ja niiden tausta-asiakirjat pidetään tarpeellisilta osin nähtävillä alueen kunnissa ja julkaistaan sähköisesti. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ilmoittaa lisäksi ehdotuksesta tulvariskien hallintasuunnitelmaksi alueella yleisesti ilmestyvissä sanomalehdissä taikka muulla sopivaksi katsomallaan tavalla sekä järjestää tarpeen mukaan tiedotustilaisuuksia, joissa varataan tilaisuus mielipiteiden esittämiseen.

18 §

Vesistö- ja meritulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksyminen

Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyy vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien hallintasuunnitelmat.

Päätös tulvariskien hallintasuunnitelmasta annetaan julkipanon jälkeen, ja sen katsotaan tulleen asianomaisten tietoon, kun se on annettu.

Tulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksymisestä toimitetaan tieto suunnitelmassa tarkoitetun vesistöalueen ja merenrannikon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, joka kuuluttaa hyväksymisestä toimialueensa kunnissa sekä ilmoittaa hyväksymisestä riittävällä tavalla sanomalehdissä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimittaa tiedon suunnitelman hyväksymisestä kunnille ja niille viranomaisille, joita asian käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa on kuultu. Kunnan aluetta koskeva hyväksytyt vesistöalueen ja merenrannikon tulvariskien hallintasuunnitelma pidetään nähtävillä kunnassa.

19 §

Hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelu

Kunta tekee alustavan arvioinnin hulevesitulvista aiheutuvista tulvariskeistä, nimeää hulevesitulvien merkittävät tulvariskialueet ja laatii alueille tulvavaarakartat ja tulvariskikartat noudattaen soveltuvin osin, mitä 7–9 §:ssä säädetään. Kunnan päätökseen merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla.

Kunta laatii hulevesitulvan vuoksi merkittäväksi tulvariskialueeksi nimetyille alueelle tulvariskien hallintasuunnitelman noudattaen soveltuvin osin, mitä 10 ja 11 §:ssä sekä 12 §:n 1 momentissa säädetään. Suunnitelmaa laadittaessa on noudatettava myös, mitä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 §:ssä säädetään ympäristövaikutusten selvittämisestä. Kunta hyväksyy hulevesitulvariskien hallintasuunnitelman.

Osallistumisesta ja tiedottamisesta hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelussa on

soveltuvin osin voimassa, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 62, 65 ja 67 §:ssä säädetään kaavoitusmenettelystä ja vuorovaikutuksesta.

20 §

Tarkistaminen

Tulvariskien alustava arviointi, merkittävien tulvariskialueiden nimeäminen, tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä tulvariskien hallintasuunnitelmat tarkistetaan tarpeellisin osin kuuden vuoden välein. Tarkistamisessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä tässä laissa ja sen nojalla säädetään tulvariskien alustavan arvioinnin tekemisestä, merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä, tulvavaara- ja tulvariskikarttojen laatimisesta sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien valmistelusta ja hyväksymisestä.

21 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset:

1) tulvariskien alustavan arvioinnin, tulvavaara- ja tulvariskikarttojen sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien sisällöstä ja tarkistamisesta, tulvariskien hallintasuunnitelman valmistelusta sekä tulvariskien hallinnan suunnittelua koskevista määräajoista;

2) 17 §:ssä tarkoitetussa osallistumisesta ja tiedottamisesta noudatettavista määräajoista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa säännöksiä:

1) tulvariskien hallintasuunnitelmien ja vesienhoitosuunnitelmien yhteensovittamisesta;

2) 15 §:ssä tarkoitetun tulvaryhmän asettamisesta ja toimikaudesta;

3) Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen tehtävistä tulvariskien hallinnassa.

22 §

Muutoksenhaku

Tulvariskien hallintasuunnitelman hyväksymistä koskevaan maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta valit-

tamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Ministeriön päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Valitusoikeus on:

1) sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös saattaa vaikuttaa;

2) asianomaisella kunnalla, maakunnan liitolla ja alueen pelastustoimella;

3) yleistä etua valvovilla viranomaisilla;

4) sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön- tai luonnonsuojelun taikka vesivarojen käytön edistäminen ja jonka toiminta-alueella tulvariskien hallintasuunnitelma koskee.

Muutoksenhakuun hulevesitulvariskien hallintasuunnitelman hyväksymistä koskevaan kunnan päätökseen sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 188 §:ssä ja 191 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään muutoksenhausta ja valitusoikeudesta asemakaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen.

23 §

Tulvariskien hallintasuunnitelman huomioon ottaminen

Valtion ja kuntien viranomaisten sekä aluekehitysviranomaisten on otettava soveltuvin osin toiminnassaan huomioon maa- ja metsätalousministeriön 18 §:n ja kunnan 19 §:n mukaisesti hyväksymät tulvariskien hallintasuunnitelmat.

Tulvariskien hallintasuunnitelmien huomioon ottamisessa noudatetaan lisäksi, mitä muualla laissa säädetään.

24 §

Tietojen luovuttaminen

Viranomaisten on annettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja asianomaiselle kunnan viranomaiselle maksutta hallussaan olevia tulvariskien hallinnan suunnitelmia varten tarpeellisia tietoja.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sitä, joka lain mukaan on velvollinen varau-

tumaan toiminnassaan poikkeusoloihin tai häiriö- ja erityistilanteisiin.

25 §

Tietojen toimittaminen

Kunta toimittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tiedot 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista merkittävistä tulvariskialueista sekä kappaleet sanotussa lainkohdassa tarkoitetuista kartoista ja 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuista hyväksytyistä tulvariskien hallintasuunnitelmista.

26 §

Tietojärjestelmä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä Suomen ympäristökeskus ylläpitävät tietojärjestelmää, johon tallennetaan 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettut kartat, 8 §:n 3 momentissa ja 15 §:n 2 momentissa tarkoitettut päätökset, 18 §:ssä tarkoitettut tulvariskien hallintasuunnitelmat sekä 25 §:ssä tarkoitettut tiedot.

Tietojärjestelmään tallennettavista muista tiedoista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

27 §

Tietojen asettaminen yleisön saataville

Suomen ympäristökeskus huolehtii siitä, että tiedot merkittävistä tulvariskialueista, tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä hyväksytyt tulvariskien hallintasuunnitelmat ovat tietoverkossa yleisön saatavilla.

28 §

Tulvariskien hallintayksikkö

Vesienhoitoalue muodostaa tulvariskien hallintayksikön ja kansainvälinen vesienhoitoalue kansainvälisen tulvariskien hallintayksikön.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään kansainvälisen tulvariskien hallintayksikön yhteistyöviranomaisesta.

29 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

2.

Laki**vesilain 2 luvun 11 a §:n ja 16 luvun 23 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/1961) 2 luvun 11 a § ja 16 luvun 23 a §, sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 11 a § laissa 1301/2004 ja 16 luvun 23 a § laissa 1391/2009, seuraavasti:

2 luku

Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön

11 a §

Rakentamisesta aiheutuvaa hyötyä, vahinkoa ja haittaa tämän luvun 11 §:n mukaan arvioitaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista. Arvioinnissa on otettava huomioon myös, mitä tulvariskien hallinnasta annetun lain (/) mukaisessa tulvariskien hallintasuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen tulvariskeistä ja niiden hallinnan tavoitteista sekä toimenpiteistä, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan.

16 luku

Hakemusasioiden käsittely aluehallintovirastossa

23 a §

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, aluehallintoviraston päätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukainen vesienhoitosuunnitelma ja tulvariskien hallinnasta annetun lain mukainen tulvariskien hallintasuunnitelma on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

3.

Laki**ympäristönsuojelulain 50 ja 52 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä helmikuuta 2000 annetun ympäristönsuojelulain (86/2000) 50 §:n 2 momentti ja 52 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1300/2004, seuraavasti:

50 §

Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus

Luvassa on 42 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua pilaantumisen merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty toiminnan vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista. Luvassa on toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta 6 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitaessa sekä onnettomuuksien ehkäisemiseksi tarpeellisia lupamääräyksiä 43 §:n 3 momentin mukaisesti annettaessa otettava huomioon, mitä toiminnan sijoituspaikkaa ja vaikutusaluetta koskevassa tulvariskien hallinnasta annetun lain (/) mukaisessa tulvariskien hallintasuunnitelmassa on esitetty.

52 §

Lupapäätöksen sisältö

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat ja tulvariskien hallinnasta annetun lain mukaiset tulvariskien hallintasuunnitelmat on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

4.

Laki**vesienhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesienhoidon järjestämisestä 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1299/2004) 1 §:n 2 momentti, 12 §:n 2 momentin 4 kohta ja 22 §:n 1 momentin 4 kohta, sekä *lisätään* 12 §:n 2 momenttiin uusi 5 kohta seuraavasti:

1 §

Tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on, että vesienhoidon järjestämisessä otetaan huomioon vesien laadun lisäksi vesien riittävyys, vesien kestävä käyttö, vesipalvelut ja niiden taloudellinen selvitys, tulvariskien hallinta, vesien virkistyskäyttö, vesien välityksellä leviävät taudit sekä vesiekosysteemien suojelu ja vesiekosysteemiin suoraan yhteydessä olevien maaekosysteemien ja kosteikkojen suojelu.

12 §

Toimenpideohjelma

Toimenpideohjelmassa on esitettävä:

4) vaihtoehtoisten toimenpiteiden yhdistelmät;

5) yhteenveto tulvariskien hallinnasta annetun lain (/) mukaisissa tulvariskien hallintasuunnitelmissa esitetyistä toimenpideohjelmassa tarkoitettua aluetta koskevista toimenpiteistä sekä selvitys niiden vaikutuksista vesienhoidon ympäristötavoitteisiin.

22 §

Keinotekoiset ja voimakkaasti muutetut vesimuodostumat

Rakentamalla tai muutoin fyysisesti muutettu vesimuodostuma voidaan vesienhoitosuunnitelmassa nimetä keinotekoiseksi tai voimakkaasti muutetuksi, jos hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi tarpeellisista hydrologis-morfologisten ominaisuuksien muutoksesta aiheutuu merkittäviä haitallisia vaikutuksia ympäristölle tai seuraaville toiminnoille:

4) vesistön säännöstely, tulvariskien hallin-
ta tai maankuivatus; tai

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 30 päivänä maaliskuuta 2010.

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*

2.

Laki**vesilain 2 luvun 11 a §:n ja 16 luvun 23 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/1961) 2 luvun 11 a § ja 16 luvun 23 a §, sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 11 a § laissa 1301/2004 ja 16 luvun 23 a § laissa 1391/2009, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 luku

Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön

11 a §

Rakentamisesta aiheutuvaa hyötyä, vahinkoa ja haittaa tämän luvun 11 §:n mukaan arvioitaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

11 a §

Rakentamisesta aiheutuvaa hyötyä, vahinkoa ja haittaa tämän luvun 11 §:n mukaan arvioitaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista. *Arvioinnissa on otettava huomioon myös, mitä tulvariskien hallinnasta annetun lain (/) mukaisessa tulvariskien hallintasuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen tulvariskeistä ja niiden hallinnan tavoitteista sekä toimenpiteistä, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan.*

16 luku

Hakemusasioiden käsittely aluehallintovirastossa

23 a §

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, aluehallintoviraston päätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten

23 a §

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, aluehallintoviraston päätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukainen vesienhoitosuunnitelma on otettu huomioon.

vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukainen vesienhoitosuunnitelma *ja tulvariskien hallinnasta annetun lain mukainen tulvariskien hallintasuunnitelma* on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki**ympäristönsuojelulain 50 ja 52 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä helmikuuta 2000 annetun ympäristönsuojelulain (86/2000) 50 §:n 2 momentti ja 52 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1300/2004, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

50 §

Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus

Luvassa on 42 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua pilaantumisen merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty toiminnan vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

52 §

Lupapäätöksen sisältö

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat on otettu huomioon.

Ehdotus

50 §

Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus

Luvassa on 42 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua pilaantumisen merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty toiminnan vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista. *Luvassa on toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta 6 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitaessa sekä onnettomuuksien ehkäisemiseksi tarpeellisia lupamääräyksiä 43 §:n 3 momentin mukaisesti annettaessa otettava huomioon, mitä toiminnan sijoituspaikkaa ja vaikutusaluetta koskevassa tulvariskien hallinnasta annetun lain (/) mukaisessa tulvariskien hallintasuunnitelmassa on esitetty.*

52 §

Lupapäätöksen sisältö

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat *ja tulvariskien hallinnasta annetun lain mukaiset tulvariskien hallintasuunnitelmat* on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

4.

Laki**vesienhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesienhoidon järjestämisestä 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1299/2004) 1 §:n 2 momentti, 12 §:n 2 momentin 4 kohta ja 22 §:n 1 momentin 4 kohta, sekä lisätään 12 §:n 2 momenttiin uusi 5 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on, että vesienhoidon järjestämisessä otetaan huomioon vesien laadun lisäksi vesien riittävyys, vesien kestävä käyttö, vesipalvelut ja niiden taloudellinen selvitys, tulvasuojelu, vesien virkistyskäyttö, vesien välityksellä leviävät taudit sekä vesiekosysteemien suojelu ja vesiekosysteemeihin suoraan yhteydessä olevien maaekosysteemien ja kosteikkojen suojelu.

12 §

Toimenpideohjelma

Toimenpideohjelmassa on esitettävä:

4) vaihtoehtoisten toimenpiteiden yhdistelmät.

22 §

Keinotekoiset ja voimakkaasti muutetut vesimuodostumat

Rakentamalla tai muutoin fyysisesti muutettu vesimuodostuma voidaan vesienhoitosuunnitelmassa nimetä keinotekoiseksi tai

Ehdotus

1 §

Tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on, että vesienhoidon järjestämisessä otetaan huomioon vesien laadun lisäksi vesien riittävyys, vesien kestävä käyttö, vesipalvelut ja niiden taloudellinen selvitys, *tulvariskien hallinta*, vesien virkistyskäyttö, vesien välityksellä leviävät taudit sekä vesiekosysteemien suojelu ja vesiekosysteemeihin suoraan yhteydessä olevien maaekosysteemien ja kosteikkojen suojelu.

12 §

Toimenpideohjelma

Toimenpideohjelmassa on esitettävä:

4) vaihtoehtoisten toimenpiteiden yhdistelmät;

5) *yhteenvedo tulvariskien hallinnasta annetun lain (/) mukaisissa tulvariskien hallintasuunnitelmissa esitetyistä toimenpideohjelmissa tarkoitettua aluetta koskevista toimenpiteistä sekä selvitys niiden vaikutuksista vesienhoidon ympäristötavoitteisiin.*

22 §

Keinotekoiset ja voimakkaasti muutetut vesimuodostumat

Rakentamalla tai muutoin fyysisesti muutettu vesimuodostuma voidaan vesienhoitosuunnitelmassa nimetä keinotekoiseksi tai

voimakkaasti muutetuksi, jos hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi tarpeellisista hydrologis-morfologisten ominaisuuksien muutoksista aiheutuu merkittäviä haitallisia vaikutuksia ympäristölle tai seuraaville toiminnoille:

 4) vesistön säännöstely, tulvasuojelu tai maankuivatus; tai

voimakkaasti muutetuksi, jos hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi tarpeellisista hydrologis-morfologisten ominaisuuksien muutoksista aiheutuu merkittäviä haitallisia vaikutuksia ympäristölle tai seuraaville toiminnoille:

 4) vesistön säännöstely, *tulvariskien hallinta* tai maankuivatus; taikka

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

*Asetusluonnos***Valtioneuvoston asetus****tulvariskien hallinnasta**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty maa- ja metsätalousministeriön esittelystä, säädetään tulvariskien hallinnasta päivänä kuuta 20 annettun lain (/) 21 §:n nojalla:

1 §

Tulvariskien alustava arviointi

Vesistötulvista aiheutuvien tulvariskien alustava arviointi tehdään vesistöalueittain. Merenpinnan noususta aiheutuvien tulvariskien alustava arviointi tehdään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueittain.

Vesistö- ja meritulvariskien alustavaan arviointiin kuuluvat:

1) tarkoituksenmukaisessa mittakaavassa laaditut kartat, joista käyvät ilmi vesistöalueen ja merenrannikon korkeussuhteet, toteutunut ja suunniteltu maankäyttö sekä muut tulvariskien arvioinnin kannalta tarpeelliset tiedot;

2) kuvaus aikaisemmin esiintyneistä tulvista, niiden laajuudesta sekä niistä mahdollisesti aiheutuneista tulvariskien hallinnasta annetun lain (/) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista vahingollisista seurauksista, jos samankaltaisia tulvia ja niistä aiheutuvia vahingollisia seurauksia voidaan pitää mahdollisena; sekä

3) arvio tulevaisuudessa mahdollisesti esiintyvien tulvien peittävydestä ja tulvista aiheutuvista 2 kohdassa tarkoitetuista vahingollisista seurauksista.

Edellä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettu arvio tehdään korkeusmalli- ja paikkatietoaineistojen avulla ottaen huomioon vesistöjen sijainti ja niiden hydrologiset ja geomorfologiset ominaisuudet, säännöstely- ja tulvasuojelurakenteiden sekä muiden käytävissä olevien tulvariskien hallintakeinojen tehokkuus sekä olosuhteiden pitkän aikavälin kehitys mukaan lukien ilmaston muutoksen vaikutukset tulvien esiintymiseen.

Hulevesitulvariskien alustavassa arvioinnissa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

2 §

Tulvavaarakartat

Vesistötulvia ja merenpinnan noususta aiheutuvia tulvia koskevissa tulvavaarakartoissa esitetään veden alle jäävät alueet ja tulvan aikana vallitseva vedenkorkeus ja vesisyvyys sekä tarpeen mukaan tulvien aikainen virtaama ja virtausnopeudet seuraavilla tulvilla:

1) tulvan vuotuinen todennäköisyys on 2 prosenttia tai tulvan toistuvuus on kerran 50 vuodessa;

2) tulvan vuotuinen todennäköisyys on 1 prosentti tai tulvan toistuvuus on kerran 100 vuodessa;

3) tulvan vuotuinen todennäköisyys on 0,4 prosenttia tai tulvan toistuvuus on kerran 250 vuodessa

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tulvavaarakartoissa esitetään lisäksi tarpeen mukaan alueet, joilla tulva on mahdollinen erityisissä olosuhteissa tai joilla tulvan vuotuinen todennäköisyys on hyvin vähäinen.

Hulevesitulvia koskevissa tulvavaarakartoissa esitetään veden alle jäävät alueet sekä tulvan aikana vallitseva vedenkorkeus ja vesisyvyys ottaen huomioon paikalliset olosuhteet ja hulevesitulvien tarkastelussa tarkoituksenmukaiset sateiden todennäköisyydet.

3 §

Tulvariskikartat

Tulvariskikartoissa esitetään 2 §:ssä tarkoitetuilla tulva-alueilla seuraavat tiedot:

1) asukkaiden arvioitu määrä;

2) erityiskohteet kuten sairaalat, oppilaitokset ja päiväkodit;

3) infrastruktuuri kuten tiet, energiaverkot, tietoliikenneverkot ja vesihuoltolaitokset;

4) yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta merkittävä taloudellinen toiminta;

5) ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi 15 päivänä tammikuuta 2008 annetun neuvoston direktiivin 2008/1/EY liitteessä I tarkoitetut laitokset, joiden toiminnasta voi tulvatilanteessa aiheutua ympäristön äkillistä pilaantumista, sekä vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (1040/2006) 4 §:ssä tarkoitetut erityiset alueet, joilla tällaisesta pilaantumisesta voi aiheutua vahinkoa;

6) lain nojalla suojellut taikka kaavassa suojelluksi määrätty kulttuuriperintökohteet; sekä

7) muut tarpeelliset tiedot, kuten alueet, joilla tulva voi aiheuttaa jäiden tai muun kiinteän aineksen haitallista kulkeutumista, maaperän merkittävää eroosiota tai sortuma-vaaraa taikka merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa.

4 §

Tulvavaara- ja tulvariskikartoissa käytettävät tiedot

Tulvavaara- ja tulvariskikartoissa käytettävien tietojen tulee olla yhdenmukaisia vesienhoitosuunnitelmissa käytettävien vastavien tietojen kanssa. Tulvavaara- ja tulvariskikartat sovitetaan yhteen ja ne voidaan yhdistää vesienhoidon suunnitteluun sisältyvien vesien ominaispiirteitä, ihmisen aiheuttamia vaikutuksia vesiin sekä vedenkäytön taloudellisia selvityksiä koskevien tarkastelujen kanssa.

5 §

Tulvariskien hallintasuunnitelma

Tulvariskien hallintasuunnitelmassa otetaan huomioon:

1) tulvariskien hallinnasta annetun lain 7 – 9 §:ssä tarkoitetut selvitykset;

2) mahdollisuudet säännöstely- ja muiden tulvasuojelurakenteiden, tulvareittien ja tulvien pidätymisalueiden käyttöön;

3) toteutunut ja suunniteltu vesivarojen käyttö, hoito ja suojelelun mukaan lukien vesistön ja meren-rannikon virkistyskäyttö, kalatalous, voimatalous, vesiliikenne ja satamainfrastruktuuri;

4) toteutunut ja suunniteltu alueiden käyttö;

5) maaperän käyttö ja hoito;

6) luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaisesti suojellut tai luonnonsuojelutarkoitukseen varatut alueet;

7) vesitilanteen seuranta, tulvien ennustaminen sekä tulvariskeistä ja niihin varautumisesta tiedottaminen;

8) toiminta tulvan uhatessa ja tulvan aikana mukaan lukien pelastustoimen suunnitelmat sekä tulvavaroitusjärjestelmät.

Tulvariskien hallintasuunnitelmien laatiminen ja tarkistaminen sovitetaan yhteen vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 19 §:ssä tarkoitetun asianomaisen vesienhoitosuunnitelman kanssa.

Tulvariskien hallintasuunnitelma sisältää liitteen kohdassa A luetellut osat.

6 §

Tulvaryhmä

Maakunnan liitto pyytää tulvariskien hallinnasta annetun lain 15 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tahoja tekemään ehdotuksen edustajikseen tulvaryhmässä. Maakunnan liitto toimittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta kuultuaan ehdotuksen tulvaryhmän asettamiseksi maa- ja metsätalousministeriölle.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa tulvaryhmän kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Toimikausi on pyrittävä sovittamaan yhteen vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 14 §:ssä tarkoitettujen, samalla vesistöalueella toimivien yhteistyöryhmien toimikausien kanssa.

7 §

Osallistuminen

Tulvariskien hallinnasta annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu ehdotus merkittävien tulvariskialueiden nimeämiseksi on pidettävä nähtävillä asianomaisissa kunnissa kol-

men kuukauden ajan ja ehdotus tulvariskien hallintasuunnitelmaksi kuuden kuukauden ajan. Ehdotus tulvariskien hallintasuunnitelmaksi pidetään nähtävillä samanaikaisesti vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 13 §:n 3 kohdassa tarkoitettua hoitosuunnitelmaehdotuksen kanssa.

Ehdotuksista on mahdollisuus esittää mielipiteitä edellä 1 momentissa säädetyn nähtävilläpidon ajan.

8 §

Tarkistaminen

Tulvariskien alustavien arviointien ja tulvariskien hallintasuunnitelmien tarkistamisessa otetaan huomioon ilmastonmuutoksen vaikutus tulvien esiintymiseen. Tarkistetuissa suunnitelmissa esitetään liitteen kohdassa B luetellut osat.

9 §

Suomen ympäristökeskuksen tehtävät

Tulvariskien hallinnan asiantuntijapalveluna Suomen ympäristökeskus:

- 1) avustaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia sekä maa- ja metsätalousministeriötä tulvariskien hallinnasta annetun lain mukaisten tehtävien hoitamisessa ja niissä tarvittavien menetelmien kehittämisessä, opastuksen laatimisessa ja tiedottamisessa;
- 2) ylläpitää ja kehittää hydrologista seuranta- ja vesitilanne- ja tulvavaroituspalvelua yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa;
- 3) huolehtii yhteisöainsäädännön mukaisesta raportoinnista komissiolle;
- 4) huolehtii muista maa- ja metsätalousministeriön määräämistä tehtävistä.

10 §

Ilmatieteen laitoksen tehtävät

Tulvariskien hallinnan asiantuntijapalveluna Ilmatieteen laitos:

- 1) ylläpitää ja kehittää meriveden korkeuden seuranta- ja ennusteita sekä vesitilanne- ja tulvavaroituspalvelua yhteistyössä Suomen

ympäristökeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa;

- 2) huolehtii muista liikenne- ja viestintäministeriön määräämistä tehtävistä.

11 §

Yhteistyöviranomaisen kansainvälisessä hallintayksikössä

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtii tulvariskien hallinnasta annetun lain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua yhteistyöstä Ruotsin ja Norjan kanssa muodostetuissa tulvariskien kansainvälisissä hallintayksiköissä.

12 §

Tietojärjestelmä

Tulvariskien hallinnasta annetun lain 27 §:ssä tarkoitettu tulvariskien hallinnan tietojärjestelmä sisältää:

- 1) tulvariskien alustavien arviointien tulokset ja tiedot merkittäviksi nimetyistä tulvariskialueista;
- 2) tulvavaara- ja tulvariskikartat;
- 3) hyväksytyt tulvariskien hallintasuunnitelmat;
- 4) tarvittavat tiedot tulvavedenkorkeuksista ja tulvavirtaamista sekä sademääristä;
- 5) suositukset alimmista rakentamiskorkeuksista; sekä
- 6) muut tulvariskien hallintaa varten tarpeelliset tiedot siten kuin maa- ja metsätalousministeriö tarkemmin määrää.

13 §

Tulvariskien alustavan arvioinnin suorittaminen

Tulvariskien alustava arviointi on suoritettava ensimmäisen kerran viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2011. Arvioinnit on tarkistettava tarpeellisilta osin viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2018.

Tulvariskien alustava arviointi voidaan jättää tekemättä vesistöalueen ja merenrannikon niissä osissa, joille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ennen 22 päivää joulukuuta

2010 päättää laatia tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä tulvariskien hallintasuunnitelmat.

Hulevesitulvariskien alustava arviointi voidaan jättää tekemättä alueilla, joilla kunta toteaa mahdollisen merkittävän tulvariskin olevan olemassa ja jotka kunta tämän vuoksi ennen 22 päivää joulukuuta 2010 nimeää merkittäviksi tulvariskialueiksi.

14 §

Tulvariskialueiden nimeäminen

Ehdotukset merkittävien tulvariskialueiden nimeämiseksi on valmisteltava ensimmäisen kerran siten, että päätös nimeämisestä voidaan tehdä viimeistään 31 päivänä toukokuuta 2012.

15 §

Tulvakartat ja tulvariskien hallintasuunnitelmat

Tulvavaarakartat ja tulvariskikartat on laadittava ensimmäisen kerran siten, että ne ovat

valmiit viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2013.

Tulvariskien hallinnan suunnittelussa voidaan käyttää viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2010 valmistuvia tulvavaara- ja tulvariskikarttoja, jotka täyttävät 2 - 4 §:ssä säädetty vaatimukset.

Tulvariskien hallintasuunnitelmat on valmisteltava ensimmäisen kerran siten, että ne voidaan hyväksyä ja julkaista viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2015.

16 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

*Liite***A) Tulvariskien hallintasuunnitelmassa esitettävät tiedot**

1. Suunnitelman kohteena olevan vesistöalueen, merenrannikon tai hulevesitulvien esiintymisalueen kartta, jossa on esitetty merkittävät tulvariskialueet ja muut tulvariskien alustavan arvioinnin tulokset sekä kuvaus vesistöalueesta, sen hydrologiasta ja vesivarojen käytöstä.

2. Tulvavaara- ja tulvariskikartat ja arviot tulvista aiheutuvista vahingollisista seurauksista sekä kartoista ja arvioista tehdyt päätelmät.

3. Merkittäville tulvariskialueille asetetut tulvariskien hallinnan tavoitteet.

4. Yhteenveto tulvariskien hallinnan tavoitteiden saavuttamiseksi valituista toimenpiteistä, niiden vaikutuksista, kustannuksista ja hyödyistä, kuvaus toimenpiteiden yhteensovittamisesta asianomaisiin vesienhoito-suunnitelmiin ja vesienhoidon toimenpideohjelmiin sisältyvien ympäristötavoitteiden kanssa sekä ympäristöselostus.

5. Kuvaus toiminnasta vesistöalueella tulvan uhatessa ja tulvan aikana, toimintaan liittyvistä erillissuunnitelmista sekä tulvariskien hallinnan organisaatiosta.

6. Yhteenveto siitä, millä tavoin tulvariskit ja niiden hallinnassa tarvittavat toimenpiteet on otettu huomioon suunnitelman kohteena olevaa aluetta koskevissa seuraavien säädösten mukaisissa menettelyissä:

- i) laki vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004);
- ii) maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999/);
- iii) pelastuslaki (468/2003);
- iv) patoturvallisuuslaki (494/2009);
- v) terveydensuojelulaki (763/1994);
- vi) laki ympäristövaikutusten arvioinnista (468/1994);
- vii) laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005);
- viii) laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005).

7. Jos sellainen on saatavilla, kuvaus kustannus-hyötyanalyysin menetelmästä, joita käytetään valtakunnanrajan ylittävillä vesistöalueilla toteutettavien sellaisten toimenpiteiden arvioinnissa, joilla on vaikutuksia toisen valtion alueella.

8. Yhteenveto siitä, miten tulvariskien hallinnasta annetun lain 17 §:n mukainen osallistuminen ja tiedottaminen on järjestetty, sekä selvitys valmistelun aikana esitetyistä kannanotoista ja valtioiden välisistä neuvotteluista ja siitä, miten nämä ovat vaikuttaneet suunnitelmassa määriteltyihin tulvariskien hallinnan tavoitteisiin, valittuihin toimenpiteisiin ja suunnitelman muuhun sisältöön.

9. Kuvaus toimenpiteiden etusijajärjestyksestä, arvioituista kustannuksista, toimenpiteiden toteuttamiseen kiinnostuksensa ilmaisseista tahoista ja rahoitusmahdollisuuksista sekä siitä, miten suunnitelman täytäntöönpanon edistymistä seurataan.

10. Luettelo toimivaltaisista viranomaisista ja tarvittavilta osin kuvaus suunnittelun yhteensovittamisesta kansainvälisen tulvariskien hallintayksikön sisällä taikka muulla Suomen valtakunnanrajan ylittävällä vesistöalueella.

B) Tarkistetuissa tulvariskien hallintasuunnitelmissa esitettävät tiedot

1. Yhteenveto suunnitelmaan edellisen version julkaisemisen jälkeen tehdyistä muutoksista mukaan lukien tulvariskien hallinnasta annetun lain 20 §:ssä tarkoitetut tarkistukset.
2. Arvio siitä, miten tulvariskien hallinnan tavoitteiden saavuttamisessa ja niihin liittyvien toimenpiteiden toteuttamisessa on edistytty.
3. Yhteenveto edelliseen tulvariskien hallintasuunnitelmaan sisältyneistä toimenpiteistä, joita ei ole toteutettu, sekä selvitys toteuttamatta jäämisen syistä.
4. Kuvaus muista toimenpiteistä, jotka on toteutettu tulvariskien hallintasuunnitelman edellisen version julkaisemisen jälkeen.